

KUSTBON

NR 2
JUNI
1998
ÅRGÅNG
55

FÖRBINDESELÄNK FÖR ESTLANDS SVENSKAR

FÖRBINDESELÄNK FÖR ESTLANDS SVENSKAR

Utgiven av Kulturföreningen
SVENSKA ODLINGENS VÄNNER

Ansvarig utgivare: Sven Salin
Redaktör: Agneta Klitter

Redaktionsråd: Helene Ahlberg, Tiia Derblom Anderson,
Jörgen Hedman, Göran Hoppe och Bertil Westerman.

Kustbons redaktion och SOV:s expedition:
Roslagsgatan 57, 1/2 tr ned, 113 54 Stockholm.
Öppettider: mån-tor 9 - 14 (stängt i juli).
Tel: 08-612 75 99. Fax: 08-612 77 85.

1998 utkommer Kustbon med 4 nummer.
Prenumerationspris: 270 kr helår.
Kustbons och SOV:s postgiro 35 13 11 - 6.

Annonspriser:

1/1 sida (170 x 260 mm) 1.650:-, 1/2 sida (170 x 128) mm 900:-,
2 sp x 128 (112 x 128 mm) 650:-, 1 sp x 128 (54 x 128 mm) 400:-,
2 sp x 84 (112 x 84 mm) 550:-, 1 sp x 84 (54 x 84 mm) 350:-,
dödsannonser 400:-, bilaga minimum 1.000:-/st.

Produktion: Nordreklam · Lindbloms · Realtryck Stockholm 1998

INNEHÅLL

1. Ledaren av *Sven Salin och Monica Ahlström*
3. Ett estlandssvenskt museum av *Göran Hoppe*
4. Modersmålets sång 100 år av *Meta Torvalds*
6. Nordiska museets baltiska foton
av *Mats Österman*
8. Den längsta dagen av *Eskil Westerman*
10. Se bruksbåtar, människor och kustkulturer
av *Meta Majlund*
12. Stig Appelgren estlandssvensk kultur-
stipendiat av *Elmar Nyman*
13. Valborg i Hapsal av *Peter Nylander*
14. Svenskbygden på nätet av *Peter Nylander*
15. Snabba fakta om Estland av *Helene Ahlberg*
16. SOV:s årsmöte den 9 maj av *Agneta Klitter*
17. SESK har fyllt 10 år av *Kaire Reiljan*
18. "Ormsö info" av *Margareta Hammerman*
19. Svenskbynsidan av *Jörgen Hedman*
20. Mina estniska barn av *Ann Nielsen*
21. Två berättelser av *Lembit Odres*
översättning av *Arnold Lindgren*
21. Daisurn å ästn - ormsömål av *Sven Ahlström*
23. Föreningsinfo
25. Noka-Nuckö-Noarootsi av *Manfred Stenberg*
25. Årsmöte i S:t Mikael's församlings kyrkoråd
av *Ivar Boman*
26. Bokanmälan
27. Professor Gustav Ränk till minne
av *Elmar Nyman*
28. Arnold Kibus till minne
av *Tiia Derblom Anderson*
29. Dödsannonser
30. Matts Dreijer till minne av *Thomas Lorentz*
30. Familjenytt
31. Bemärkelsedagar

Omslag: *Johan Fridolf Hagfors (1857-1931).*
Åbo Akademis bildsamlingar, se artikel s 4.

Svenska Odlingens Vänners (SOV) och Svenska Odlingens Nya Generations (SONG) årsmöten beslutade båda i början av maj att de båda föreningarna skall gå samman och bilda en förening. De båda årsmötena godkände också i princip de förslag till stadgeändringar som föranleddes av samgåendet. Besluten var enhälliga på båda årsmötena.

Därmed är första steget taget till ett samgående. Arbetsgruppen som förberett samgåendet fick i uppdrag att ytterligare se över stadgeförslagen och fundera på övergångsbestämmelser till nästa års årsmöten för att den sammanslagna föreningen skall kunna börja fungera under 1999. Eftersom det är fråga om stadgeändringar krävs det beslut även vid 1999 års årsmöten för att ändringarna skall träda i kraft.

Årsmötena godkände dock inte det föreslagna namnet på den nya föreningen. De synpunkter som framfördes vid årsmötena och som framförts även skriftligen gick ut på att man i någon form borde bevara det gamla namnet - Svenska Odlingens Vännar - inte bara av nostalgiska skäl. Även juridiskt gentemot länsstyrelsen, skattemyndigheter och banker är det en fördel om det gamla namnet och organisationsnumret bibehålls.

Samgåendet borde alltså betraktas som en fusion mellan SOV och SONG. Några framhöll emellertid också vid årsmötena att man borde göra ett förklarande tillägg till Svenska Odlingens Vännar, tex "Kulturförening för Estlandssvenskar". I dagligt tal och tex i telefonkatalogen kommer det ändå att vara begreppet "Estlandssvenskarna" som används. Arbetsgruppen fick i uppdrag att ytterligare överväga namnfrågan och om möjligt undersöka vad medlemmarna i de båda föreningarna tycker.

Besluten vid de båda föreningarnas årsmöten kan ändå betraktas som historiska. Även om mycket arbete återstår är ändå de första stegen till ett samgående tagna.

Vi hoppas att detta skall leda till en vitalisering av föreningen och en kraftsamling. Vi hoppas också kunna engagera fler estlandssvenskar - framförallt ur de yngre generationerna - i föreningens arbete särskilt i de olika kommittéerna, så att föreningen verkligen blir "en förbindelselänk mellan estlandssvenskarna och deras ättlingar".

Sven Salin, ordförande i SOV

Monica Ahlström, ordförande i SONG

Ett estlandssvenskt museum

Av Göran Hoppe

På dagordningen för ett styrelsemöte med Svenska Odlingens Vänner år 1920 stod det estlandssvenska centralmuseet, vid den tiden planerat att byggas upp i Reval, förmodligen i anslutning till S:t Mikaelsskyrkan och den svenska skolan strax bredvid.

Det blev aldrig något estlandssvenskt centralmuseum år 1920 eller under hela mellankrigstiden. Andra aktiviteter krävde både pengar och kraft från de estlandssvenska kretsarna; Birkas folkhög- och lantmannaskola, Svenska gymnasiet i Hapsal, de olika folkskolorna och en mängd annat. Resurserna räckte inte till att även bygga upp ett museum. Frågan var uppe till diskussion vid ett flertal senare tillfällen, men det var troligen också så att folk från de olika bygderna hade skilda åsikter om var museet skulle ligga och vad det skulle ha för syften. Det fanns knappast något motstånd mot ett eller flera estlandssvenska museer som sådana. Intresset för att dokumentera den särpräglade estlandssvenska kulturen i de olika svenskbygderna var ju mycket stort på 1920-talet, inte bara från estlandssvenskarnas egen sida utan från Svenskfinland, från moderlandet Sverige och, inte minst, från den estniska majoritetsbefolkningens håll.

Även om det inte blev något estlandssvenskt centralmuseum på 1920-talet kom det stora intresset från olika håll att resultera i en omfattande dokumentation, t.ex. via Ernst Kleins stora Runöundersökning 1924, organiserad av Nordiska Museet och Erik Lagus' finlandssvenska expedition till Rågöarna och nordvästkusten vid 30-talets början. Från det estniska folkklivsmuseet (Eesti Rahva Muuseum) i Dorpat samlades en mängd föremål in från de olika svenskbygderna under 1920- och 30-talen och stora kvantiteter olika slags material, uppteckningar, beskrivningar och bilder, arkiverades på ett flertal håll såsom Nordiska Museets arkiv och Svenska Litteratursällskapets Folkkultursarkiv i Helsingfors. Ett estlandssvenskt museum kom också till stånd; på Lilla Rågö byggdes av lokala krafter och med Per Söderbäck's medverkan vid mitten av 1930-talet ett litet

folkklivsmuseum upp i en gammal boningsria, som flyttades till en för ändamålet lämplig plats. Detta museum, Ippgården, som innehöll en mängd gamla och intressanta föremål från rågöbornas gårdar, monterades ned redan efter några år, i samband med att ryssarna etablerade baser i Estland och Rågöarna tvångsevakuades. Själva huset lagrades nedmonterat vid Korkis och lär ha försvunnit ganska snabbt, medan föremålen överfördes till Eesti Rahva Muuseum och där kompletterade deras redan stora estlandssvenska samlingar. Sannantaget med vad som gjorts på olika håll efter kriget finns det nu rätt omfattande samlingar av estlandssvenska föremål och arkivalier på olika håll runt Östersjön, samlingar som kan bilda en god bas för ett museum.

Under den sovjetiska ockupationen av Estland var det inte möjligt att bygga upp något estlandssvenskt museum där. Svenska Odlingens Vänner har genom åren medverkat till att samlingar av olika slag tillskapats, numera har ju föreningen ett eget litet museum i loka-

lerna på Roslagsgatan. Några utställningar med estlandssvenskt tema har visats på olika håll men det estlandssvenska centralmuseet har saknats ända sedan 1920. Det är därför med stor glädje som jag, och som jag hoppas, alla estlandssvenskar världen över, ser fram mot att ett sådant museum öppnar nu i sommar i Hapsal - de estländska svenskbygdernas urbana centralpunkt och dessutom i det absoluta fokus när det gällde en estlandssvensk "håsolrais". I själva Gamla hamnen, dit alla svenska båtar kom från Ormsö, Rickull, Odensholm, Nuckö och i äldre tid säkert också från Dagö, Rus, Werder, och Sastromön öppnar museet sina dörrar för alla till vad som efterhand skall kunna bli ett viktigt estlandssvenskt kulturcentrum.

I år får besökarna se de olika svenskbygderna presenterade liksom estlandssvenska dialekter, videofilmer från förr och nu och i stora salen bullas bröllopsbordet från Ormsö upp. Efterhand kommer så museet att utvidgas i takt med att resurser tillförs. Nu i sommar öppnas endast huvuddelen av det s.k. Vädens hus, den gamla hamnkrogen, men efterhand kommer ytterligare utrymmen att renoveras i "Hamburgs hus"-konferensrum, bibliotek, arkiv, gästrum - restaurangen Karla's krog (Karla körts) skall byggas vid vattnet, båtar och bryggor tillkomma liksom en vacker trädgård och en parkeringsplats för de bilburna.

Under sommaren tillträder Alar Schönberg den nu sedan ett år tillbaka vakanta chefsposten för museet. Alar är estlandssvensk på fädernet och upp-

Forts på s 28.

Tändande jubileer bjuder året 1998 på.
 Vårt land som nationalsång fyller 150 år,
 Modersmålets sång blir jämnt 100,
 och likaså har 100 år gått sedan Zacharias Topelius dog.

Modersmålets sång

100 år av Meta Torvalds

Identitetsstärkare i rad ska vi alltså minnas. Men i Åbo kan vi ha skäl att hurra litet extra för Modersmålets sång. Den är skriven och tonsatt här och lanserades på Vårdberget på Floradagen 1889, en vecka efter "premiären" i Helsingfors.

Litet roligt kan det vara att veta att det hus där sången framfördes finns kvar i vår stad. Det hukar mellan höghusen med oförvanskad fasad och med alla krusiduller bevarade.

Visst är det ett under att en trähuslänga mitt i Åbos centrum har överlevt helt oskadd. Det passar sannerligen fint att detta hus i dag är vida känt som *Ånglahuset!*

Det kafénamnet skulle säkert roa *Johan Fridolf Hagfors* om han kunde få nys om det. Vår finlandssvenska lystringssångs skapare var en hårt arbetande Åboredaktör, men också en humorist av guds nåde. "Ett litet gudabarn som vitsmakare" var *Guss Mattssons*, den samtida stjärnkåsörens, omdöme om honom.

Det gnistrade verbalt om Hagfors, som därtill hade stor musikalisk talang och generöst strödde melodier kring sig. *Otto Andersson* har sagt att han aldrig sett någon annan umgås med musik såsom Hagfors gjorde det. Den var hans livsluft och guldkanten på den grå vardagen.

Men klockarsonen, med musikaliskt påbrå också från mamman, såg sig själv som en diletant. Han hade aldrig tid och råd att seriöst utveckla sin talang.

I 36 år kämpade han som redaktör och allt i allo för det finska folkbladet *Turun lehti*, en klen födkrok. Och mycket rikare blev han knappast av den musik-kritik han skrev för ÅU och *Turun Sanomat*.

Men han var en uppbyren man och

en strålande sällskapsmänska. Med vemod följer man hans livsväg, som slutade i Sverige, hans hustrus hemland, dit de två flyttade år 1919, då *Turun lehtis* tid var slut.

Borta från hemlandet dalade hans stjärna, glansen från Åbotiden mattades, ekonomin gick i botten, och då han dött var hans änka medellös.

När detta blev känt i hemlandet ordnades en insamling för henne och finlandssvenska ungdomsförbund skötte om att det kom en minnesvård på hans grav på Skogskyrkogården i Stockholm. Vården blev också klassad som kulturminnesmärke.

Men viktigast för Hagfors själv var den stora uppskattning som Modersmålets sång renderade honom medan han levde.

Segertåg efter försenad start

Smått snöplig var visserligen själva starten för denna hans evergreen. Den var avsedd för den stora sångfesten i Åbo 1897, men blev klar så i sista stund att den inte hann inövas ordentligt. Den lär ha prövats bara i ett slutet sällskap och först året därpå, 6 maj 1898, var Akademien mogen att sjunga den på konsert i huvudstaden, där den slog livligt an.

Sången var tillägnad denna studentkör, i vilken Hagfors själv hade varit tenor medan han tog magistern i Helsingfors, med litteratur som huvudämne.

Men också Arbetets Vänner i Åbo har fått denna sång av upphovsmannen själv. Han arrangerade den strax också för blandad kör och gav den åt AV-iterna, som stämde upp den då åboborna hade Floradags-fest för att fira 50-årsminnet av den dag då Vårt land sjöngs för allra första gången.

Entusiasmen var enorm på Vårdberget och AV-kören förde med iver

lystringssången ut i bygderna. Kör efter kör tog upp den, och den gjorde i snabb takt ett veritabelt segertåg över Svenskfinland.

Många spontana och varma bevis på tacksamhet fick sångens skapare, och de gjorde honom både glad och rörd.

När han år 1917 fyllde 60 år kom Akademien manstark till Åbo och han fick själv dirigera kören när de sjöng sin honnörshymn för dess skapare.

När Modersmålets sång hade ljudit över landet i fulla 25 år inbjöds Hagfors till Åbo Floradagen 1923, då man igen en gång firade Vårt land och den finlandssvenska nationalsången på samma fest. Hyllningen den gången gick den bortflyttade rakt till hjärtat och han talade om den skönaste och käraste stunden i sitt liv. Kanske gav minnet av den en viss tröst när bekymren hopade sig över honom fjärran från vännerna i hemlandet och Åbo.

Sången lever skaparen rätt glömd

Rätt glömd är människan J.F. Hagfors vid detta laget. Men åtskilliga spår efter honom skönjs alltjämt i Åbo.

Inom Arbetets Vänner är han alltjämt i gott minne, och i manskören ÅSMA lär man veta att dess ena ursprungshalva har fått inte bara en lystringssång utan troligen också namnet *Musices Amantes* av honom.

I Musikaliska Sällskapet hävder finns han med, och Sibeliusmuseet har sedan 1981 en porträttrelief av honom, formad av *Thea Helenelund* och skänkt av Folkskolans Vänner.

På Floradagen i år skulle det passa fint med en firning av Vårt land och Modersmålets sång i ett högtidligt gemensamt jubileumssvepp på Vårdberget.

I fulla 100 år har de här två sångerna ofta ljudit sida vid sida vid finns-

svenska samlingar, och gett utlopp för starka känslor både för modersspråk och land.

Och bland änglarna i huset i Torn-gatans korsning med Köpmansgatan kunde väl någon måla fram en glad och god Hagfors, inte med vingar men kanske med en blomkrans i håret...

Hans hyllning till modersmålet har inga taggar ut mot någon. Orden kan gälla vilket språk som helst, och den finns faktiskt översatt till finska!

Men bara en enda gång har jag - i radio - hört den finska versionen.

Denna artikel ingick i Åbo Underrättelser 31.12.1998, författad av bladets f.d. chefredaktör Meta Torvalds. Då en del i texten kan vara okänt för utsocknes, följer här några upplysningar:

Floradagen 13 maj

Änglahuset kafé och galleri med trivsam atmosfär, änglar på väggarna och stämningsfulla gammaldags möbler, Köpmansgatan 16.

Guss Mattsson = Gustaf Mattsson (1873-1914), tidningsman, kåsör, som började alla sina kåserier med orden "I dag", dessutom docent i kemi.

Otto Andersson (1879-1969), berömd folkdiktsforskare, Finlands förste professor i musikvetenskap (1926), upptäckte vid besök i Svensk-Estland i början av seklet stråklarpan (tagelharpan) och skrev sin doktorsavhandling om den

Akademen, Akademiska sångföreningen, svenskspråkig studentkör i Helsingfors, stiftad av kompositören Fredrik Pacius 1840.

ÅSMA svenskspråkig manskör i Åbo, sammanslagen av de två körerna ÅS (Åbo Sångarbröder) och MA (Musices Amantes).

Musikaliska Sällskapet, Finlands äldsta musiksammanslutning, bildat 1790 och fortfarande verksam.

Sibeliusmuseet i Åbo, Finlands enda musikmuseum.

Som synes nämns inte i artikeln ovan att Modersmålets sång också är estlandssvenskarnas nationalsång. Därför skrev jag en insändare i Åbo Underrättelser om detta, bl.a. följande:

Tag estlandssvenskarna med!

"På Floradagen i år skulle det passa fint med en firning av Vårt land och Modersmålets sång i ett högtidligt gemensamt jubileumssvep på Vårdberget", skrev Meta Torvalds med anledning av hundraårsdagen av Modersmålets sångs tillblivelse (ÅU 31.12.1997) Men blir en sådan sångarfest av, tag då estlandssvenskarna med. Modersmålets sång är också deras nationalsång.

"I Svensk-Estland blev den snart känd", skriver Viktor Aman i En bok om Estlands svenskar 4, 1992, "Denna sång tilltalade estlandssvenskarna mycket. Kanske berodde det därpå att författaren själv var uppvuxen i en främmande

Johan Fridolf Hagfors. Åbo Akademis bildsamlingar.

omgivning och hade den känsla för modersmålet som bara en gränsmarksbo kan få". Aman påpekar att sången inte innehåller några storståtliga formuleringar, "bara en innerlig hyllning till modersmålet".

Läraren Joel Nyman i byn Höbring, Rickul, på sydvästkusten föreslog 1921 att Modersmålets sång skulle bli estlandssvenskarnas nationalsång. "Den sjunga vi stående, med bönen allvar och med tråns klippfasta övertygelse om svenskspillrans i Österled ljusa framtid". Hans föreslog också att orden "i tusen sjöars land" skulle bytas ut mot "i våra fäders land".

Så har det också blivit. Under Estlands hela första självständighetstid sjöngs Modersmålets sång allmänt i Estlands svenskbygder. År 1907 hade estlandssvenskarna grundat en kulturförening, "Svenska Odlingens Vänner" (Obs. namnligheten med den ungefär under samma tid i Åbo grundade Sven-

ska Bildningens Vänner). Som avslutning på denna förenings sammankomster sjöngs Modersmålets sång.

År 1930 uppvaktade en kör från Ormsö på den estniska kusten Johan Fridolf Hagfors i Stockholm och sjöng hans sång. Det var året före Hagfors' död. Det var en ljusglimt i hans svåra tillvaro i Stockholm.

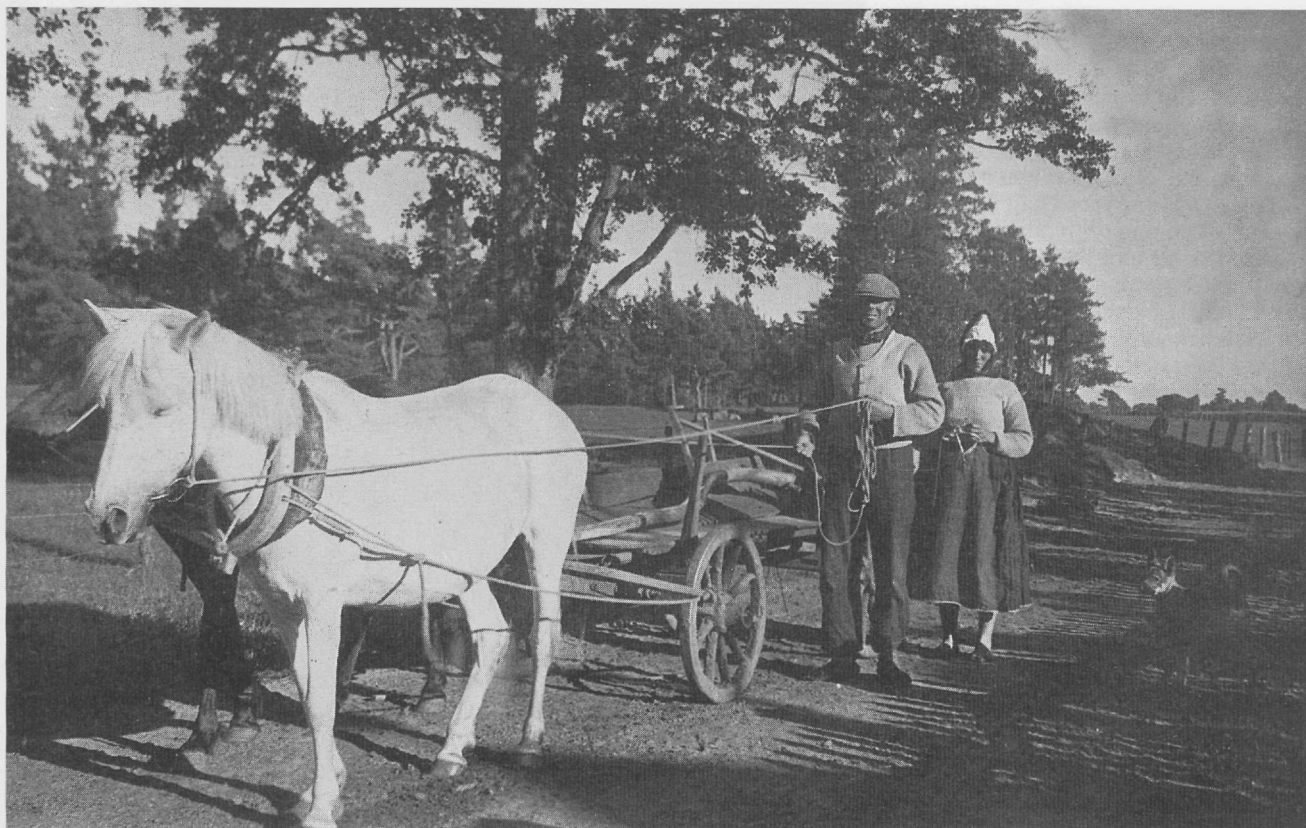
Fortfarande avslutas Svenska Odlingens sammankomster i Sverige med Modersmålets sång.

Därför borde estlandssvenskarna få vara med, om Modersmålets sång firas på Vårdberget under Floradagen.

Stig Appलगren

100-årsdagen firades i Åbo av föreningen Arbetets Vänner i dess lokal. Där sjöng kören Sångens Vänner, som har sin bakgrund i den numera upplösta Arbetets Vännerns Kör, en blandad kör som Hagfors arrangerade Modersmålets sång för 1898.

SA

Nordiska museets baltiska foton *av Mats Österman*

Nordiska museets grundare Artur Hazelius hade ett stort intresse för främst Skandinavismen. Men tidigt vaknade också hans intresse för Baltikum. Det finns därför idag stora samlingar från främst Estland, men även från Lettland och Litauen. Det är föremål, självbiografiska betraktelser, fotografier med mera.

Jag har sammanställt de foton från Baltikum som finns i Nordiska museets arkiv. Fotografierna är tillgängliga för alla intresserade. För den som önskar komplettera sin fotosamling från hembygden rekommenderas ett besök på Nordiska museets arkiv, Linnégatan 89 B. På grund av ombyggnad är tyvärr tillgängligheten under sommaren begränsad. Ring mig före ett besök så kan ett förhandsbesked lämnas om sökt foto finns. Mitt telefonnr är 08/783 28 11.

Baltiskt bildregister

Det baltiska bildregistret innehåller 2491 bilder, därav 1987 foton, 272 teckningar, 88 uppmätningar och resten 144 kommenterande texter till bilderna. Den största delen av materialet 1788 bilder, 72 % härrör från Estland, därefter kommer Litauen med 578 bilder, 23 %, och sist med endast 125 bilder, 5 % kommer Lettland. Från de forna estlandssven-

ska bygderna finns 1358 bilder, vilket utgör 75 % av de estniska och 54 % av hela materialet. Det materialet utgör endast 430 bilder eller drygt 17 %.

De flesta bilderna, 75 %, är tagna under mellankrigstiden, dvs under de baltiska staternas första självständighet, vilket framgår av nedanstående åldersfördelning.

År	Ant
<1919	82
1920-1924	640
1925-1929	233
1930-1934	413
1935-1939	471
1940>	33
Summa	1872

Tyvärr saknar 619 bilder årsangivelser men inget talar för att de markant

skulle avvika från ovanstående fördelning.

Bilderna fördelade på ämnen

Ämne	Antal bilder
Arbetsliv, yrken o industri	56
Bostadsskick	960
S. Erixons fotosamling (huvudsakligen bostadsskick)	405
Folkdans, folkdräkt o spelmän	369
Jordbruk, fiske	268
Familje- och årshögtider, fester	71
Textilt arbete, husliga sysslor	106
Kyrkor, kristendom, tro o sed	89
Samfärdsel, vägväsen, handel	87
Museum	53
Övriga	27
Summa	2491

Bostadsskick dominerar. Med Sigurd Erixons fotosamling finns sam-

Föregående sida: Runöfamilj på väg hem med hästar och vagn från arbetet på åkern. Kristjan Mickos (Öman) och makan Magdalena. Foto 1930-talet.

Tv Nuckö 1934. Foto Sigurd Erixon.

Nedan Johan Duskas med dotter och son, Runö. Foto: Ernst Klein.

Nederst Bygatan i stora byn på Stora Rågö. Foto: Sigurd Erixon 1934.

manlagt 1365 bilder vilket utgör 55 % av materialet. Att just bostadsskick varit det som intresserar mest framgår också av motiven på bilderna.

Motiv	Ant bilder
Landskap	605
Bebyggelse, exteriör	1217
Bebyggelse, interiör	153
Porträtt	360
Övriga	156
Summa	2491

Det är nio fotografer som står för mer än hälften av bilderna. De har också koncentrerat sig på speciella orter eller länder. Sigurd Erixon och Gunnar Ullenius forskningsresa till Litauen 1931 efterlämnade 269 bilder i Sigurd Erixons fotosamling. Det är en dokumentation av den litauiska bebyggelsen på landsbygden.

Fotograf	Ant bilder	% av bilderna tagna på orten eller landet
Ernst Klein	145	Runö 92 %. 8 % övr svensk-estland
Gunnar Jakobsson	138	100 % svensk-estland
Gösta Selling	324	Runö 94 %. 6 % övr svensk-estland
Henry Larsson	192	Runö 90 %. 10 % övr svensk-estland
J Lingis	199	100 % Litauen
Nils Tiberg	152	100 % svensk-estland
P Söderbäck	107	100 % svensk-estland
Gunnar Ullenius	60	100 % Litauen
Sigurd Erixon	209	84 % litauen. 16 % övr Baltikum

Den längsta dagen

Sagan om estlandssvenskarnas flykt eller legala överflyttning har berättats många gånger och från olika infallsvinklar. Så vitt jag vet, finns det dock några, åtminstone en vit fläck - den första anhalten.

V arthän? För egen del steg jag långfredagen 1944 som elvaåring iland på Skeppsbron från Bore I. Det var tillsammans med föräldrar, bror och ett femtiotal andra flyktkamrater. Där väntade bussar, som förde oss till ett bad. Efter som jag sedan ett par årtionden har stockholmsforskning som hobby, har jag då och då undrat, vad det var för ett bad, och var det låg. Dock nödgades jag länge som tomten i Viktor Rydbergs dikt konstatera "att gåtan som icke låter gissa sig kom så åter". Ända tills jag för ett par år sedan på Stadsarkivet fick svaret i ett tidningsurklipp från 1922 - Avlusningsanstalten! Den hette faktiskt så. Man brukade kalla saker och ting vid deras rätta namn förr, så visste ju alla, vad det var.

Epidemiska sjukdomar

Efter första världskrigets slut 1918 var hälsotillståndet i Europa dåligt. Åren 1918-1919 härjade "spanska sjukan" över hela världen och beräknas ha skördat 20 miljoner liv. Det var egentligen "bara" en kraftig influensa, men genom

att motståndskraften på grund av undernäring under krigsåren var så dålig, gick den fram extra hårt. Folk talade länge om "spanskan" efteråt.

I Sverige var man vid den här tiden särskilt orolig för fläckfebern, som härjade i öster, men även för pest, kolera, m m. Bästa medicinen var förr alltid att mota det onda vid gränsen. Fartyg från smittade orter var den största risken. Vissa anläggningar för desinficering, isolering och karantän fanns i Stockholm, men de var omoderna och räckte inte till. Därför beslöt man 1919 att anlägga en avlusningsanstalt ute vid Ropsten. Området var då kuperat, och den placerades uppe på en kulle på den nuvarande trafikplatsen vid tunnelbanestationen. Anstalten togs i bruk i början av 1920 och kunde ta emot upp till 200 personer per dag. Medan de själva badades och kalufsen befriades från eventuella hyresgäster, röktes kläderna med cyanvätegas. Staden själv betjänades förstås också, och särskilt från natthärbärgen skickades folk hit för rengöring och avlusning.

Anstalten stängdes formellt 1943 men hölls öppen för flyktingar från Baltikum. Den förblev sedan stängd, men byggnaden revs först in på 1960-talet för trafiken.

Så var det vår tur

Det var till avlusningsanstalten vi fördes. Kläderna lämnades in, och vi själva badade. Visserligen hade vi badat bastu i Åbo, men det var mer än ett dygn sedan och i ett annat land, så det räknades inte. Jag minns en robust men vänlig baderska, som särskilt intresserade sig för min kalufs, men där kammade hon noll. Att jag som barn varit paniskt rädd för att få tvål i ögonen togs inte den minsta hänsyn till. Många lördagar på väg till bastun hade jag förgäves vädjat till min mor om en tvålfri vecka, men det kunde ju inte baderskan i Ropsten veta, så frid över hennes minne.

På förläggningen

Efter badet blev det en kort bussresa till Frälsningsarméns lokal i hörnet av Lidingövägen och Kolargatan. Det skulle

Avlusningens långa tak syns längst till vänster. En trätrappa ledde dit upp. Ropsten, Stockholm.

bli vårt hem under fyra veckor framåt. På förläggningen väntade den första måltiden, men ack och ve. Det visade sig vara mannagrynsgröt. Sådant mordförsök hade jag råkat ut för bara en gång i mitt unga liv. Sedan dess hade jag varit tacksam mot försynen för att inte ha behövt vara närvarande den dagen, då det enligt Skriften regnat manna från himlen. Inget vidare väder att vara ut i precis! Min mor förmanade mig, att det inte skulle se bra ut att börja ett nytt liv med att matvägra. Visserligen var det långfredag och påsken är ju en lidandets tid... men mannagrynsgröt!!! Den bild av Sverige som det förlovade landet, som under barndomen byggts upp i vår hembygd, hade onekligen fått en rejäl törn.

För mig blev alltså långfredagen "den längsta dagen", men sådant hade ju som bekant hänt förr. Andra fick uppleva "den längsta dagen" knappt tre månader senare, dvs den 6 juni 1944 vid invasionen av Normandie.

Eskil Westerman

*Kolargatan, där mannagrynsgröten serverades.
Bild från Frälsningsarméns museum.*

Estlandssvenskarnas hembygdsdag

firas lördagen den 29 augusti 1998 på Lustikulla krog,
Liljeholmsvägen 18, Liljeholmen/Hägersten.

Porten öppnas kl 12, programmet börjar kl 13

UR PROGRAMMET:

Årets kulturstipendiat presenteras av Elmar Nyman.

*

Samarbete mellan estlandssvenskar och finlandssvenskar, Stig Appelgren.

*

Ilon Wikland berättar om sitt liv och sina böcker.

*

Sång, musik och folkdansuppvisning.

Bokförsäljning, lotterier, servering av kaffe och smörgås samt en liten kaka. Biljettpris 100:-.

Vi påminner om att vi tacksamt tar emot gåvor till våra lotterier. Hör av dig till SOV:s expedition i god tid om du har handarbeten, träslöjd eller något annat som du vill skänka. Tel 08-612 75 99 (stängt i juli). Adressen är Roslagsgatan 57. Vi kan även hämta.

Hjärtligt välkommen!

SVENSKA ODLINGENS VÄNNER

Organisationskommittén och styrelsen

T-bana till Liljeholmens station. Följ sedan pil som visar mot (inglasad) trappa till höger. Gå sedan (längs spåren) mot Nutek
Det finns även bilparkering.

*Sjöhistoriskas stora utställning
vidgar perspektiven:*

Se bruksbåtar, människor och kustkulturer!

Har du också hört eller läst att kvinnor ombord betyder otur? Det är en fördom som kan blåsa bort vid besök på Sjöhistoriskas stora utställning i Stockholm. Berättelsen om den berömda Ingeborg Los visar att det var livsavgörande att ta ombord en kvinna! Anonyma kustkvinnors liv och arbete med fiske, rodd, segelvävning och handarbete har också lyfts fram av museet.

På utställningen om nordiska bruksbåtar och människorna i dess närhet finns tjugo båtar från Nordens alla hörn. De har förankrats i sina historiska och sociala miljöer genom namn, beskrivningar, berättelser och modeller. Här finns dockor, i vuxenstorlek, av både män och kvinnor placerade i eller bredvid båtarna. De är tidsenligt klädda, försedda med verktyg och andra tillbehör. Båtar och båtbyggeri var ju tidigare en helt maskulint behärskad värld. Men på den här utställningen har perspektiven breddats. Båtar, kvinnor och män är alla satta i fokus. Hela installationen är imponerande mångsidig. Museet har även tänkt på synskadade besökare och placerat ut blindskrift och små båtmodeller där man kan känna båtens form. Saknade gjorde jag dock runöjalen som

förr användes vid säljakt men även ibland vid kappseglingar.

Öselbåten

Båtar liksom konstverk bör alltid bedömas i rätt tid och rum. De utgör ju en del av det samhälle som format verken och de människor som skapat och nyttjat dem. För mig är dessa båtar inte bara outhärliga farkoster, de är också vackra. Konstintresserad som jag är, gläder jag mig åt att finna även båtbyggnadskonsten främjad inte bara av museet utan också av Nordisk kulturfond, Kulturhuvudstadsåret, Skandia m.fl. De fina båtarna har hämtats från Samelanden i norr till Bornholm i söder. Vidare från Grönland i väster till Baltikum i öster. Öselbåten - en liten estnisk roddjulla: 4,20 meter lång och 1,40 meter bred - är

en nybyggd kopia. Originalen finns på Estlands sjöfartsmuseum. Med roddjullan är en fantastisk flykthistoria från hösten 1943 förknippad. En tavla, upphängd över båten, åskådliggör hur en roende man och hans två söner närmar sig Fårö i en öppen båt. Den gotländske konstnären Erik Olsson Sanda har för- evigat händelsen. Alla tidigare båtflyktingar - och naturligtvis också andra intresserade - rekommenderas besök på museet och ett särskilt studium av båten, berättelsen och tavlan.

Projektledaren Pär Stolpe berättar, vid en rundvandring i museet, att han under ett år reste i Norden och tittade på båtar. Det finns ca 1 000 bruksbåtstyper och dessa förmedlar en del av kustkulturernas gemensamma rötter. Visst finns det olikheter i miljöer och mellan båtarna på Island och sådana som man kan hitta i de finska insjöarna, men även stora likheter mellan båtar i olika länder. Det gäller t.ex. vissa estniska och gotländska båtstyper.

- Inte ens en gotländsk båtbyggare kan alltid med säkerhet avgöra en viss båts byggnadsplats, fortsätter Pär när han visar mig den stora utställningen. Båtbyggnadstraditioner med klinkbyggnadsteknik och kravellbordläggning fanns och finns fortfarande på flera platser runt Östersjön.

Kustkvinnors insatser

Bland kvinnofigurerna på museet finns både okända och kända. Vid en skötbåt från Åland finns Ida i blåvit blus och randig långkjol. Med sig har hon en mjölkkanne och en stickning. I många åländskors arbetsuppgifter ingick att ro ut till småöar för att mjölka. Att forna tiders kvinnor också stickade när de gick till och från sina arbetsställen var vanligt.

Ingeborg Los

Den berömda, i ett shillingtryck besjungen, Ingeborg Los, sitter till rors i en seksäring på museet. Det är en båt försedd med sex åror från norska Sörlandet. Ingeborg var en duktig seglare och utförde, när hon var ung, en bragd som hon senare fick medalj för. Utanför kusten råkade ett brittiskt fartyg i sjönöd. Det rådde hård storm, men trots detta for den unga kvinnan och några andra ungdomar ut. Ingeborg lyckades, trots svår sjögång, ta sig över till fartyget. Därefter lotsade hon båten i hamn. Traktens lotsar, som inte själva hade vågat ge sig ut, tog illa upp. De började mobba Ingeborg så att hon tvingades att flytta från orten. Händelsen inträffade i mitten på 1800-talet.

Mästare i båtbyggnadskonsten

Kustborna, har ju sedan förhistorisk tid, för sin överlevnad, skaffat sig något att flyta på. Detta var ju förr ännu viktigare än idag då vattenvägarna ofta var de enda framkomliga. Båtarna var livsnödvändiga för människornas fiske, jakt och handel. För att överleva och i möj-

På utställningen finns den här lilla roddjullan från Ösel.
Med den båten är en fantastisk flykthistoria från hösten 1943 förknippad.
Foto: Gunnel Ilonen, Statens Sjöhistoriska museer.

ligaste mån undfly döden i vattnet blev båtbyggarna/männen, under seklernas lopp, mästare i båtbyggnadskonsten. De lärde sig välja det rätta virket, bygga sjösäkra båtar åt sig själva och andra. Det var tillgången på lämpliga träslag, det gedigna hantverket och yrkesskickligheten som resulterade i sjövärdiga båtar, byggda under många sekel. Från generation till generation gjordes en yrkestradering.

På Runö byggde min far Isak, liksom andra runöbor, sjövärdiga båtar av olika typer och storlekar t.ex lådjour, sköt- och nätbåtar. På Gräsö utanför Öregrund startade han ett eget båtbyggeri. Han fortsatte att bygga båtar som bisyssla under hela sitt liv i Sverige. Självt är jag en båtbyggares dotter och sedan barnsben van vid roddbåtar och motorbåtar. Jag har tillbringat mycken fritid i Stockholms skärgård.

Gokstadsskeppet och Runöskeppet

Museets historik visar hur ekstocken utgör grunden till träbåten och olika båttypers utveckling under seklernas lopp fram till våra tiders segel- och motorbåtar.

Bruksbåtarnas utformning anpassades till strändernas vattendjup och andra relevanta geografiska förhållanden. Historiska händelser har också satt sina spår, likaså kulturella impulser. På många platser där hav och sjöar svallat och där vinden varit fri har man hittat båtar (eller rester av sådana) både från forntid och nutid. Tänk på vikingaskeppen; t.ex. det i Norge återfunna Gokstadsskeppet eller det legendariska Runöskeppet som än idag lär ligga kvar i ett av öns kärr. Den stora, öppna grönländska umiaqen av sälskinn, som an-

vändes av kvinnor vid transporter och av männen vid valfiske, finns det ett exemplar av på museet. På Shetlandsöarna och på Sjöhistoriska, finns yoalen. En smacker och flexibel båt anpassad för det kustnära fisket, byggd för att klara sig i tidvatten. På Shetland existerar idag en levande båtkultur. Där ordnas populära roddtävlingar med Ness-yolar i många grenar för olika åldrar och båda könen. Tävlingarna drar till sig stort intresse från befolkningen på öarna och kan liknas vid folkfester. Man kan önska fler sådana evenemang på andra öar och i kustområden.

De nordiska bruksbåtstyperna och kunskapen om kustborna har sin givna plats i maritimhistorien. Det är ett oersättligt kulturarv som vi måste värna om och värda för vår egen skull samt informera kommande släkten om. Kom själv till Sjöhistoriska, titta och bli inspirerad!

Sjöhistorisk årsbok 1998-1999: Människor och båtar i Norden

Sjöhistoriska museet invigdes i maj 1938 och kan därför i år fira sitt 60-årsjubileum. Den rikligt illustrerade årsboken, som bara är ett av museets många projekt, innehåller uppsatser skrivna av 27 forskare och båtspecialister. Här endast ett urval: Arne Emil Christensen, professor i Nordisk arkeologi vid Universitetet i Oslo, Carl Cullberg, fil.dr., f. länsmuseumschef och landsantikvarie i Bohuslän, Gunnar Eldjarn, båtbyggare vid Tromsø Museum, Universitetet i Tromsø. Medförfattare i fyrabandsverket om Nordlandsbåten och Åfjordsbåten. Sibylla Haasum, fil.dr., museichef 1990-97 vid Sjöhistoriska, Ann Vibeke Knudsen, arkitekt MAA., museum-

inspektör på Bornholms museum, Björn Liljeros, regeringsrättssekreterare, har medverkat vid uppbyggnaden av båt-samlingarna på Fjäderholmarna, Malin Lindqvist, 1:e antikvarie vid länsmuseum Gotlands fornsal, Sten Regnell, civilingenjör, konstnär och författare. Intresseområden: svenska och finländska skärgårdar, nordnorsk kust och allmogekultur. Nils Storå, professor i nordisk etnologi vid Åbo Akademi (emer.) Bedriver etnologisk och maritimantropologisk forskning inom Finlands skärgårdsområden.

Vello Mäss är maritimarkeologisk forskare vid Estlands sjöfartsmuseum i Tallinn. Hans huvudsakliga inriktning gäller förhistoriska farkoster vid Östersjöns ostkust. Vello Mäss har skrivit uppsatsen "Den estländska båten - vad är det?" som ger inblickar i båtbyggeri från förhistorisk tid och framåt. I ämnesområdets senare historia beskriver han hur båtbyggnadstraditioner och -teknologier från öster, väster och norr har mötts. Här har funnits enbordingar, haabjas, som är influerade österifrån. Båtar producerade med klinkbyggnadsteknik och kravellbordläggning visar påverkan västerifrån. Norrifrån kom de sydda båtarna, en teknik med samiskt ursprung. Om sällfångstbåtarna på Runö och i norra Estland skriver Vello Mäss att de visar tydliga svenska drag i byggnadssättet. Bland fotografierna lägger jag särskilt märke till en bild med en itusågad båt liggande i högt gräs. Genom sitt utseende och skick förmedlar den mörka minnen. En annan bild visar en gammal runöbåt uppdragen i strandkanten som också varit värd ett bättre öde.

Stig Appelgren

FOTO: ULF GUSTAVSSON

estlands- svensk kultur- stipendiat 1998

Årets kulturstipendium har tilldelats f. bibliotekarien och intendenten vid Nordiska Museet filosofie licentiaten Stig Appelgren, Rönninge, "för hans oförtrutna informationsverksamhet om estlandssvenskarnas historia och folkliga kultur, framför allt dokumenterad i bibliografin *Estlands svenskar och Svenskbygd*, liksom för värdefullt medarbetarskap i estlandssvenskarnas tidskrift *Kustbon*."

Stig Appelgren är född 1925 i Finland. Han avlade 1969 filosofie licentiatexamen vid Åbo Akademi i nordisk kulturhistoria och folklicivsforskning och litteraturhistoria med poetik. Bibliotekarieexamen erhöi han vid Helsingfors Socialhögskola. Han har också studerat finsk-ugriska språk vid Uppsala universitet.

Stig Appelgren tjänstgjorde i ca 15 år vid Åbo Akademi's bibliotek resp

Åbo stadsbibliotek. Därefter var han ca 3 år anställd vid Stifts- och landsbiblioteket i Skara innan han 1970 anställdes i Nordiska Museet, där han varit bibliotekarie och intendent fram till pensioneringen för några år sedan.

Arbetet med sammanställandet av bibliografin om Estlands svenskar har krävt hängivenhet, tålmod och fantasi. Det har dessutom tillkommit vid sidan av författarens ordinarie tjänst. Genom tillkomsten av detta utförliga och professionellt sammanställda uppslagsverk har ett väsentligt hjälpmedel skapats för den som vill veta vad som skrivits om Estlands svenskar under deras många sekel långa tillvaro på Estlands kuster och öar och under deras första årtionden i det "gamla hemlandet". (Av olika orsaker har Stig Appelgren måst sätta en gräns vid året 1984.)

För *Kustbons* läsekrets är ju Stig Appelgrens namn sedan länge välkänt genom hans medarbetarskap i tidskriften. Han har haft ambitionen att presentera material ur finlandssvenska källor som varit viktiga för oss och han har haft egna synpunkter som alltid varit värda att lyssna till.

I detta sammanhang synes det också vara på sin plats att framhålla Stig Appelgrens sakkunskap på det estlandssvenska området varit till stor nytta för alla dem som antingen sökt upplysningar i Nordiska Museets bibliotek eller behövt orientera sig bland museets arkivsamlingar.

På de samarbetande organisationernas vägnar (numera Svenska Odlingens Vänner och Hans och Lydia Pöhls Minnesfond sedan Estlandsutskottet av Riksföreningen Sverigekontakt upphört) framför jag våra hjärtliga lyckönskningar till Stig Appelgren och ser det som en kär plikt att tacka honom för hans värdefulla insatser för bevarandet av det estlandssvenska kulturarvet. Det har känts angeläget för oss att årets kulturstipendiat går till en gammal finlandssvensk vän.

Elmar Nyman

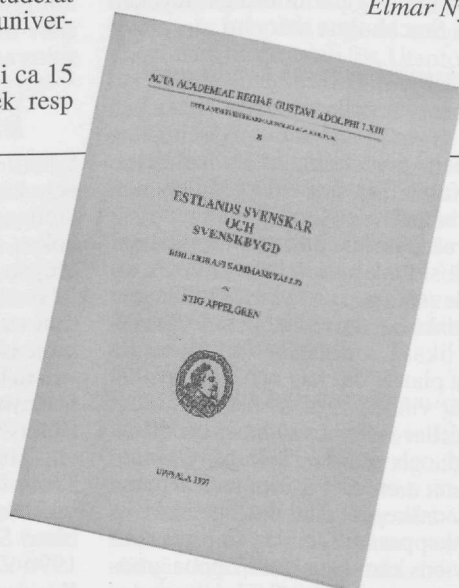
Bibliografi sammanställt av Stig Appelgren

Estlands svenskar och svenskbygd

UTGIVEN AV ACTA ACADEMIAE
REGIAE GUSTAVI ADOLPHI LXIII
(GUSTAV ADOLF-AKADEMIN)

ANGÄENDE ESTLANDSSVENSKARNAS FOLKLIGA KULTUR

Finns att köpa hos Svenska Odlingens Vänner.
Medlemspris 200:-

Valborg i Hapsal

Till brasan kom också Toivo Toomingas, Agnetas son, hans fru och barn. Sirje Johannes vid spisen i det lilla pentryt. Agneta Toomingas, som förresten själv fyller jämna år i höst, passade på att överrätta en blomma i förskott till Per Ehn som skulle fylla år på söndagen.

Det luktar pannkakor i hela det estlandssvenska museet i Hapsal. I pentryt på övervåningen står Sirje Johannes och håller den ena slevan smet efter den andra i stekpannan. Ett berg av pannkakor växer upp. Några av de andra som samlats dukar långbord i en av utställningssalarna. Tallrikar, bestick, sylt, kakor, laxsnittar och kaffe dukas fram. Flera av estlandssvenskarna som är med på festen är sedan några månader tillbaka sysselsatta med att iscensätta ett ormsöbröllop på museet. Och det sker med stort engagemang.

Men nu ska det firas Valborg. Återvändaren Allan Grönman, museimannen Per Ehn och jag själv hämtar brasved. Och inte vilka träbitar som helst. De kommer från ett gammalt hus i närheten. Kanske är de skadade stockbitarna vi fått från 1700-talet? Tanken svindlar.

Sång och dikter.

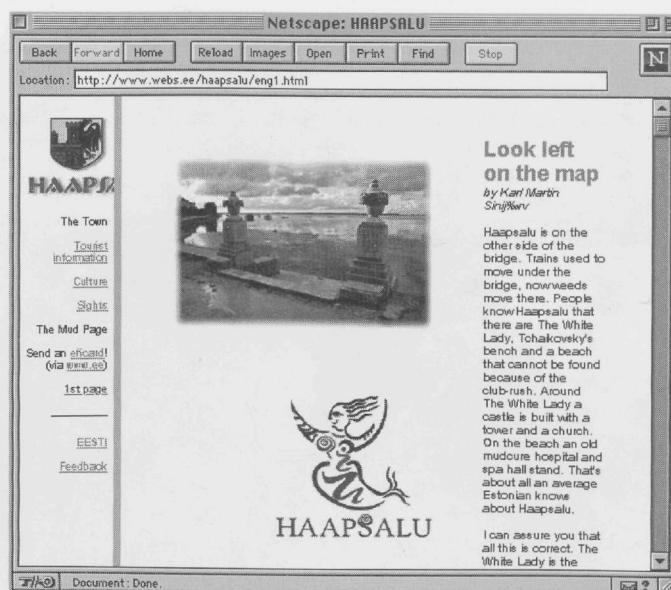
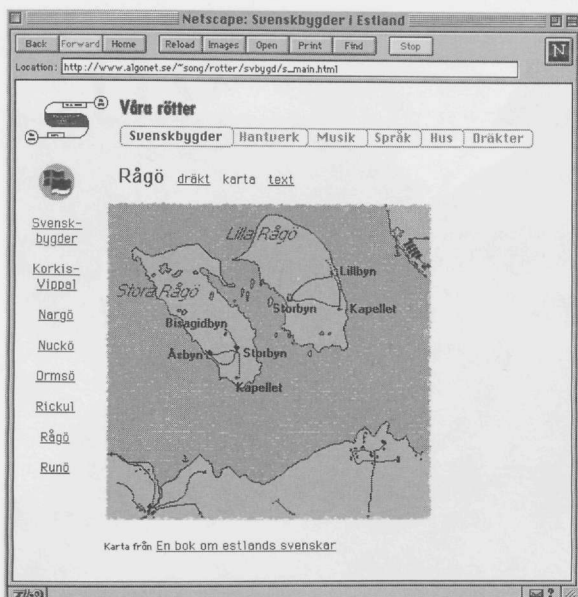
När vi återvänder är allt klart och äntligen får vi sätta tänderna i pannkakorna med den hemgjorda sylten. Vi är 16 runt bordet. Några av festens deltagare kommer från Sverige bl a Maria Gilbert och Margareta Hammerman. Men de flesta är Hapsalbor. Underhållningen står vi själva för. Mellan tuggorna stämmer vi upp den ena svenska sången efter den andra. Men Silvi Mickelins dikter får vi lyssna till på både svenska och estniska. Då blir stämningen andaktsfull.

Många häxor

Vi flyttar ut till stranden och med hjälp av en enda välplacerad tändsticka tar Hapsals största valborgsmäsoeld fyr. Elden har vi tänd med benäget tillstånd av ingen mindre än borgmästaren själv. Att stå där vid vattnet, med elden och det låga Nuckölandet framför sig är en vacker upplevelse. Några sjunger. Ett litet oväntat inslag är alla små häxor. Över hela stan syns de springa runt med långa näsor och kvastar. De har väl fullgjort sitt jobb kring påsk i Sverige och avslutar nu säsongen i Estland.

Text och foto: Peter Nylander
Nybliven husägare på Posti

Svenskbygden på Nätet

Att finnas med på Nätet, på Internet, är att existera. Ja inte idag kanske men väl imorgon. Internet är ett enkelt och billigt sätt att nå ut med information över hela världen eller om man så vill till en begränsad krets individer.

Vad finns att läsa om svenskbygden på Internet? Här följer några adresser med kommentarer.

<http://www.algonet.se/~song/>

SONG har i månadsskiftet mars/april släppt en ny version av sin hemsida.

Den är sökbar (dvs utomstående kan hitta den) vilket den inte var tidigare. Bra! Hos SONG finns den mest kompletta internetinformationen om estlandssvensk kultur t.ex historik, kartor och folkdräkter. Tyvärr har de gamla flygbilderna över några byar tagits bort i den nya versionen (Flygbilderna har bara försvunnit tillfälligt. Är på väg tillbaka. Red. anm.). Mycket bra är den litteraturförteckning som nu är med. Något som skulle behövas är en förteckning på närliggande sammanslutningar t.ex byalag och hembygdsföreningar samt givetvis länkar som kan vara av intresse. Jag saknar också information om estlandssvenskarnas museum samt deras huvudort Hapsal. En rapport om nuläget, t.ex vad avser återlämnad egendom, pågående projekt och framtida planer, skulle fullända SONG:s hemsida samt givetvis en e-postadress.

www.estonia.org

Detta är den officiella sidan från turistnäringsen i Estland. Information finns på olika språk bland annat svenska. Västra

Estland har sina egna sidor, bara att klicka fram. Sidorna hos

<http://www.btg.stn.fi/alueet/kaikki.shtml>

är ett komplement till ovanstående. Här finns i princip alla orter med som erbjuder någon form av boende för besökande.

<http://www.webs.ee/haapsalu/>

Hapsals turistinformations egen hemsida. Här finns många tips om sevärdheter, listor på restauranger, hotell, evenemangskalender (den är stor!) m m som kan vara av intresse för en resenär till Hapsal. Information med karta finns också på <http://www.btg.stn.fi/english/kunnat/62.html>

samt på www.estonia.org/haapsalu

<http://hem2.passagen.se/thereseh/estonia.htm>

Therese Hammermans hemsida visar en del trevliga bilder från Ormsö.

Hon berättar också lite om sin farmor som hette Katarina och var född på ön. Nu har de fått tillbaka hus och mark i Kärrslätts by.

<http://www.algonet.se/~nevelius/estland.html>

Rickul och gården Nystu nära Gambyn är temat för denna personliga hemsida

från Susanne Nevelius. En karta över Rickul gör att det är lätt att orientera sig. Här får vi också ett bakrecept på Kakobre. Mats Ekmans texter ägnas flera sidor. Synd att sidan ej är sökbar.

<http://w1.858.telia.com/~u85801539/index.htm>

Ormsös kyrkfond har en tämligen omfattande hemsida med mycket historik och bilder. En pedagogisk bild för oinvidiga visar var Ormsö ligger i förhållande till Sverige. Bra! Hemsidan är en trevlig bekantskap med sin rena layout. Här går också att läsa om planerna till Olofsdagen den 29 juli.

http://isett.isk.kth.se/~isk_pejg/sviby.html

Sviby byalags hemsida innehåller inte så mycket men den finns där i alla fall!

<http://w1.882.telia.com/~u88202122/>

Runö är det som gäller på denna hemsida konstruerad av Jonas Åkesson och Anna som var där på besök sommaren 1997. Inte så mycket information men lite trevliga bilder i alla fall.

<http://www.abc.se/~m10354/mar/altair/alta-sve.htm>

En dykexpedition till Estland och S:t Petersburg med ett svenskt fartyg beskrivs på denna hemsida. Dykningar görs vid bland annat Rågöarna och Odensholm. Sidan erbjuder spännande läsning om när gamla krigsfartyg och liknande identifieras med avancerad ekolodsteknik.

<http://www.algonet.se/~young/ellennet/index.htm>

IF-båten Ellen seglade runt i den västra delen av Estland 1993 och 1997. Jag

KUSTBON

FÖRBINDELSLÄNK FÖR ESTLANDS SVENSKAR

INNEHÅLLS- FÖRTECKNING 1989-1993

UTGIVARE:

Svenska Odlingens Vänner

ANSVARIG UTGIVARE:Thomas Lorentz 1989 t o m nr 2, 1990
Sven Salin nr 3 1990 -**REDAKTÖRER:**Elmar Nyman nr 1 1989
Thomas Lorentz tf nr 2, 1989 - nr 2 1990
Thomas Lorentz nr 3 1990 - nr 1 1994**REDAKTIONSKOMMITTÉ:**Nr 1 1989: Tomas Dreijer, Hugo Mickelin, Sven Salin och Göran Treiberg
Nr 2 och 3 1989: Tomas Dreijer, Sven Salin och Göran Treiberg
Fr o m nr 4 1989 - nr 2 1990: Tomas Dreijer och Sven Salin

	År	Nr	Sida			
Historia						
Kort historik över Ormsö av <i>Hans Selin</i>	1989	1	38	Ett nytt kapitel i estlandssvenskarnas historia av <i>Sven Salin</i>	3	2
Ormsö i kort återblick av <i>Hans Selin</i>	1990	4	10	Människan och tiden - om en utställning på Läckö	3	3
Engelska örlogsflottans ankomst till Nargö under Krimkriget av <i>Erik Schmidt</i>	1991	2	3	Tideräkningen och årets fester av <i>Gustav Ränk</i> (ur En bok om Estlands svenskar)	3	3
Det ödesdigra året 1941, del 1 av <i>Elmar Nyman</i>		2	6	Finlandssvenskarna och estlandssvenskarna av <i>Edvin Lagman</i>	4	2
Det ödesdigra året 1941, del 2 av <i>Elmar Nyman</i>		3	3	Rapport från seminarium i Helsingfors i september 1989. Tema estlandssvenskheten igår-idag-imorgon av <i>Elin Ahlberg-Storholm</i>	4	3
Några notiser om sambandet mellan Nargö och Odensholm av <i>Jörgen Hedman</i>		4	21	Kommentar till Vad betyder ortnamnen? I nr 2 1989 av <i>Arnold Lindgren</i>	4	16
Nargölotsarnas lag från 1890 och andra glimtar ur kommunens arkiv av <i>Erik Schmidt</i>	1992	1	3	Svar till Arnold Lindgren av <i>Edvin Lagman</i>	4	16
Ett apropå med anledning av det svenska kungaparets statsbesök i Estland i april 1992 av <i>Elmar Nyman</i>		2	7	Släktforskning Rickul och Rågöarna SONG:s styrelse	4	20
Uppkomsten av herrgårdar i de estlandssvenska bygderna av <i>Jörgen Hedman</i>		4	3	Uart Eistlandssvensk kulturervegose - Vårt estlandssvenska kulturarv av <i>Thomas Lorentz</i>	1990	1 4
Herrgårdarna i Nuckö socken av <i>Hans von Rosen</i>		4	9	Wormsi-saar - Hio-rootsi-saar av <i>Svante Jakobsson</i>	1	14
Estland i går av <i>Hugo Mickelin</i>		4	24	Bån-kosnas av <i>Elmar Nyman</i>	3	3
Landhöjningen och svenskarnas bosättning på Ormsö av <i>Martin Ekman</i>	1993	2	16	Om bygdeskalden Mats Ekman (Ätsve-Mats) av <i>Elmar Nyman</i>	4	3
Språk och kultur				Estlandssvensk allmogearkitektur av <i>Juta Holst</i>	1991	1 4
Rätten till ett språk och en kultur av <i>Sven Salin</i>	1989	1	2	Vår kulturhistoria kartlagd av red. för samlingsverket En bok om Estlands svenskar del 4	4	2
För svenskhet och kultur av <i>Elmar Nyman</i>		1	4	Jöl bast må gutt boa ba av <i>Elmar Nyman</i>	4	4
Banden med de gamla hembygderna av <i>Thomas Lorentz</i>		2	2	Jakasgården i Spithamn, Rickul av <i>Sven Borrmann</i>	4	17
Vad betyder ortnamnen? av <i>Edvin Lagman</i>		2	3	Notis om Ösel av <i>Thomas Lorentz</i>	4	17
Korkis by och de estlandssvenska gårdsnamnens ålder av <i>Jörgen Hedman</i>		2	4	Estlandssvensk litteratur på bokmässan av <i>Agneta Klitter</i>	4	24
				Att titulera en släkting på estniska av <i>Hugo Mickelin</i>	1992	1 11

En namnfråga av <i>Svante Jakobsson</i>	2	18	Tillbakablick på Nargö skola, lärarna och målsmännen av <i>Erik Schmidt</i>	1993	1	4	
Notiser ang rättsedvänjor under äldre tid i Rickul av <i>August Bergman</i>	2	21	Tillbakablick på Nargö skola, lärarna från Nuckö av <i>Erik Schmidt</i>	2	8		
Från somastgal rajsa te Rikolvelde av <i>E.N.</i>	3	10	Tillbakablick på Nargö skola, lärare och målsmän av <i>Erik Schmidt</i>		3	4	
Det stora uppbrottet - 50 år i nytt land. Utställning på Nordiska museet av <i>Thomas Lorentz</i>	1993	1	3	Brudtäckte från Nargö av <i>Margit Rosen Norlin</i>	3	23	
Hans Pöhl's sista år som medarbetare i Kustbon. Ur Kustbon 1929. Red av <i>Svante Jakobsson</i>	1	7	Resan till Reval 1914 av <i>Valdemar Blomberg</i>	4	31		
Något om personnamnen på Rågöarna av <i>Ingeborg Andersen</i>	2	15	Sista konfirmationen på Ormsö	4	38		
Orole-hajt ute hinsrike av <i>Elmar Nyman</i>	2	17	50-årsminne av konfirmationen i Rosleps kapell av <i>Hjalmar Stenberg</i>	4	38		
Två sällsamma paralleller mellan estniska och svenska folkberättelser av <i>Gustav Ränk</i>	2	18					
Kustbon som vetenskaplig källa av <i>Stig Appelgren</i>	4	14	Berättelser				
Odling för tanken. Från bokmässan i Göteborg av <i>Agneta Klitter</i>	4	35	En lång sjöresa av <i>Edvin Lagman</i>	1989	1	25	
En kilometer böcker av <i>Agneta Klitter</i>	4	37	Sagan om Marrie och hennes barn av <i>Sven Ahlström</i>	1993	2	23	
			När Zorn, Engström och Gallén seglade till Estland av <i>Albert Engström</i>		3	8	
Föreningsverksamhet och sammankomster							
Kärrslätt byträff av <i>Hans Selin</i>	1989	1	37	Litteraturanmälningar			
SOV:s högtidliga 80-årsjubileumsfirande av <i>Eugenie Silberberg</i>	2	16	Svenskbyborna 60 år i Sverige 1929-1989 Red. <i>Jan A:son Utas</i> Anm av <i>Thomas Lorentz</i>	1989	3	14	
Korkisdagen i Sörmlandsbygden	3	14	I svenska fotspår av <i>Andres Küng.</i> Anm av <i>Thomas Lorentz</i>	1990	2	13	
Kyrkodagen 1989 av <i>Elin Ahlberg-Storholm</i>	4	13	Tålmod är den dygd, som saknar antingen mod eller styrka. Överhetens påbud av <i>Svante Jakobsson.</i> Anm av <i>Jörgen Hedman</i>	2	13		
Korkisbornas hembygdsträff av <i>H.M.</i>	4	18	En bok om Estlands svenskar 3 B. Anm av <i>Maj Reinhammar</i>	1991	2	16	
Från SOV:s årsmöte 1990 av <i>Thomas Lorentz</i>	1990	2	14	De estlandssvenske kniplinger av <i>Bodil Tornehave.</i> Anm av <i>Thomas Lorentz</i>	2	17	
Sammankomsten med Gambyborna i Enköping 21.4 1990 av <i>Lillian Eriksson f. Boman</i>	2	15	En runavhandling med sting. De stungna runorna av <i>Svante Lagman.</i> Anm av <i>Jan Paul Strid</i>	2	21		
Estlandssvenska hembygdsg dagar i Sverige under 45 år av <i>Hugo Mickelin</i>	4	16	Ett urval av historiska och topografiska handskrifter och tryck om svenskarna i Estland fram till 1944. Anm av <i>Thomas Lorentz</i>	2	24		
Svibyträffen 1990 av <i>Thure Vigede</i>	4	18	Över stormande hav. Æle tormise mere av <i>Virve och Raimo Raag.</i> Anm av <i>Thomas Lorentz</i>	3	23		
Släkträff. Slakten Boman från Matas, Gambyn av <i>Lillian Eriksson f. Boman</i>	1991	1	16	Kulturhistoria i mäktig volym. En bok om Estlandssvenskar del 4. Anm av <i>Stig Appelgren</i>	1992	3	3
Information om Ormsö hembygdsförening av <i>Lars A. Lindström</i>	2	9	Vilhelm Lundström och svenskheten av <i>Bengt Bogärde</i>				
SOV:s årsmöte av <i>Thomas Lorentz</i>	2	12	Folk och musik 1992. Red. <i>Ann-Mari Häggman</i>				
Rickulträff av <i>Hjalmar Stenberg</i>	2	19	Med levnadsbeskrivning över Maria Murman. Minnen från Svenskestland samt upplevelser under 50 år i Sverige av <i>Axel Ahlberg.</i>				
Kändisar och präster men inga prelater av <i>Agneta Klitter</i>	4	21	Estlandssvenskarna som kom till Roslagen av <i>Kristina Rosen</i> Samtliga fyra anmälningar av <i>Thomas Lorentz</i>	1993	1	24	
Kulturföreningens uppgift av <i>Sven Salin</i>	1992	1	2	Natur och samhälle i Estland. Red. <i>Anders Schaerström och</i> <i>Erik Sergio.</i> Anm av <i>Thomas Lorentz</i>	2	29	
Viktor Aman historiker, författare, lärare. Medborgarhuset i Stockholm av <i>Agneta Klitter</i>	2	3	På stormiga vägar. Tormised teekonnad (Stormiga färdevägar) av <i>Erik Schmidt.</i> Anm av <i>Edvin Lagman</i>	3	28		
Rickul/Nuckö hembygdsgförening av <i>Per Erik Fyhr</i>	2	23	Historien om Gammalsvenskby. <i>Jörgen Hedman och Lars Åhlander.</i> Gammalsvenskby - Historien om svenskarna i Ukraina. Anm av <i>Göran Hoppe</i>	4	35		
Meddelande ang Ormsö hembygdsgförening	2	25					
Upprop 50 år i Sverige av <i>Sven Salin</i>	2	25					
Glimtar från SOV:s årsmöte av <i>Sven Salin</i>	3	19					
Rickul/Nuckö hembygdsgförening's informationsmöte	3	22					
Rickul/Nuckö hembygdsgförening. Lista över byombuden	4	25					
Rågöföreningen av <i>Arnold Lindgren</i>	1993	1	16				
Rickul/Nuckö hembygdsgförening av <i>Per Erik Fyhr</i>	1	23					
Svibyborna på Ekebyhovs slott	1993	2	2				
Rickul/Nuckö hembygdsgförening av <i>Per Erik Fyhr</i>	2	25					
Runöträff på Singö av <i>Tomas Dreijer</i>	3	25					
Rickul/Nuckö hembygdsgförening av <i>Per Erik Fyhr</i>	3	28					
Hembygdsgdagen 1993 av <i>Thomas Lorentz</i>	4	30					
Rosens släkträff i Dalarna av <i>Kristina Rosen</i>	4	34					
Rickul/Nuckö hembygdsgförening av <i>Per Erik Fyhr</i>	4	39					
Hembygd							
Om sjöfågeljakt på Nargö av <i>Verner Luther</i>	1989	4	8	Lyrisk			
En berättelse om en solig påskmorgon av <i>Herbert Stahl</i>	1990	1	3	Prolog i SOV den 8 april 1989 av <i>Edvin Lagman</i>	1989	2	15
Några minnesbilder från Rågöarna av <i>Ingeborg Andersen</i>	1	15	3	Tankar i jultin av <i>Sven Ahlström</i>		4	8
Kompassen Ur Gunnar Schantz bok Runö	2	2		Var är långfredagsmörkret av <i>Sven Ahlström</i>	1990	1	3
Från Löusmanskeka. Från torparköket av <i>Herman Lindström</i>	2	3		På Nargö strand av <i>okänd författare</i>		1	17
Estlandssvenskarnas sångfest i Hapsal 1933 av <i>Anders Aspelin</i>	2	4		Sångfestprolog av <i>Eben en Arpborg.</i> Ur <i>Kustbon nr 21 1933</i>		2	6
Bån-kosnas av <i>Elmar Nyman</i>	3	3		Den andra juli 1933 av <i>Fr. T.</i> Ur <i>Kustbon nr 21 1933</i>		2	6
Minne från Birkas för länge sedan av <i>Marta Kopamees</i>	3	8		Två dikter om Runöstranden Limo av <i>Anders Lindström</i>		3	11
Några fakta om Martin Luther av <i>Erik Schmidt</i>	1991	1	12	Dikter av <i>Mats Ekman (Åtsve Mats)</i>		4	4
En kort kommentar till Eriks berättelse av <i>Harald Luther</i>	1	12		En resa till Ormsö sommaren 1990 av <i>J.Einar Ahlström</i>	1991	1	15
Jölbast må gutt boa-ba av <i>Elmar Nyman</i>	4	4		En vers på Stora Rågömål (Åibomål) av <i>Herbert Stahl</i>		2	20
En resa i tid och rum av <i>Sven Borрман</i>	4	16		En sommardröm av <i>Alma-Christina Stenholm</i>		3	25
En sten på Nargö av <i>Margit Rosen Norlin</i>	1992	1	7	En elak visa av <i>Johan Stenholm</i>		4	22
Drave i mitt minne av <i>Inga Ekman</i>	1	23		Kväll vid stranden av <i>Johan Stenholm</i>		4	23
Minnen från tjänstgöringen ombord på segelskutan "Ingeborg" sommaren 1939 av <i>Manfred Hamberg</i>	2	13		Hälsning till Korkis av <i>Lembit Pella</i>	1992	1	15
Sent av <i>Viktor Aman</i>	2	2		Hyllning till Drave av <i>Inga Ekman</i>		1	23
Noat somarminne från Bersbe av <i>Maria Gunneström</i> (Bersbe Bibor Maja)	2	19		De kom om natten av <i>Edvin Lagman</i>		3	9
Om båtarna på Nargö och annorstädes av <i>Erik Schmidt</i>	3	4		Skapelsen (på Ormsömål) av <i>Sven Ahlström</i>		3	21
Från somastgal rajsa te Rikolvelde av <i>E.N.</i>	3	10		Juldasman (på Ormsömål) av <i>Sven Ahlström</i>		4	2
Forna tiders båtbygge på Nargö och annorstädes av <i>Erik Schmidt</i>	4	12		E ned å lust (på Ormsömål) av <i>Sven Ahlström</i>		4	16
				Göuken (på Ormsömål) av <i>Sven Ahlström</i>	1993	2	12
				Löusman-Lars å Krim-kri (på Ormsömål) av <i>Sven Ahlström</i>		2	21
				Oxn (på Ormsömål) av <i>Sven Ahlström</i>		3	15
				Tårar på Ormsö jord av <i>Ellin Catharina Nee</i>		4	16

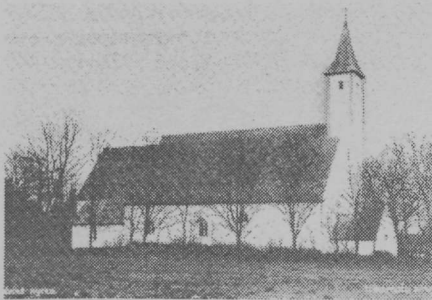
Andos briggor äl (på Ormsömål) av <i>Sven Ahlström</i>	4	20	Själv frågar jag och själv svarar jag. Intervju med Maria Murman ur tidningen Maaleht dec 1988	3	12		
Bemärkelsedagar			En spillra finns kvar av den svenska kulturen (Ormsö) av <i>Jimmy Dominius</i>	3	15		
Edvin Lagman 70 år	1989	1	24	Ett återseende av hembygden av <i>Tomas Dreijer</i>	3	19	
Agneta Hammerman 100 år		1	40	Rågöbornas danslag på estlandsturné av <i>Arnold Lindgren</i>	3	22	
Katarina Ahlström 90 år		4	22	Svårt att vara svensk i Stalins Estland av <i>Jimmy Dominius</i>	4	11	
100-årig jubilar, Julie Marie Palmkron av <i>H.M</i>	1990	3	11	En fantastisk upplevelse av <i>Lillian Eriksson f. Boman</i>	4	12	
Matts Dreijer 90 år		4	14	Seminarium i Reval och besök på kära platser av <i>Ivar Boman</i>	1990	1	6
Thomas Lorentz 75 år av <i>Elmar Nyman</i>	1991	4	26	Ormsöresan, resan hem av <i>Aline Stenholm</i>	1	9	
Walfrid Luther 60 år av <i>Thomas Lorentz</i>	1992	3	22	Resan till Nargö och besöket på Nargö kyrkogård av <i>Svea Saarlo</i>	1	16	
Sigrid Abrahamsson 90 år av <i>Agneta Klitter</i>	1993	2	20	Information om Roosta Camping av <i>Hugo Mickelin</i>	1	20	
Paulina Stenberg 95 år av <i>Karin Dahlström</i>		2	28	Ormsö i våra hjärtan av <i>Sven Salin</i>	3	2	
Ida och Alfred Granberg 90 år av <i>Karin Dahlström</i>		2	28	Efter några sommarveckor i Reval/Tallinn - intryck och reflexioner av <i>Elmar Nyman</i>	3	5	
Johan Nyberg 85 år		2	28	Reserapport från Estland av <i>Edvin Lagman</i>	3	12	
Helvi Olsson 50 år av <i>Hilma Österman och Elmére Söderholm</i>		2	28	Hem till ön av <i>Anders Stenholm</i>	3	17	
Hedersmedlemmen Hugo Mickelin 80 år av <i>Sven Salin</i>		3	26	Min första Runöresa av <i>Lena Björk</i>	3	21	
Utbildning, utnämningar, tjänster				Runöresan eller Cirkeln är slutet av <i>Albert Dykström</i>	3	22	
Civilingenjörsexamen, Sven Olof Lindström	1989	4	22	Minnesglimtar från en resa av <i>Thomas Lorentz</i>	4	2	
Svensk kulturattaché - vicekonsul i Tallinn/Reval, Hans Lepp av <i>Hugo Mickelin</i>	1990	4	19	Privatresa med bil av <i>Erina Westerberg</i>	4	6	
Irené Olljum har tilldelats Nordstjärnemedaljen 1991 av <i>E.D</i>	1991	2	20	Estnisk glädje över RK-hjälp från Älvsåker. Ur tidningen <i>Norra Halland 26.9 1990</i>	4	7	
Kungl.Nordstjärnemedaljen till Irené Olljum av <i>Thomas Lorentz</i>		3	25	Svenskbybornas Dagöresa sommaren 1990 av <i>Jan Utas</i>	4	8	
Hans Lepp befordrad till konsul		3	27	Brev från Birkas av <i>Ülo Kalm</i>	1991	2	14
Fil.Dr Svante Lagman får Gustav Adolfsakademins pris		4	15	Förslag till jordalag i Estland av <i>Hugo Mickelin</i>	2	18	
Estnisk ambassadör i Sverige - Margus Laidre		4	28	Runö-jubileet 1991 - intryck och minnesbilder av <i>Martin Wellander</i>	3	18	
Jörgen Hedman årets kulturstipendiat av <i>Elmar Nyman</i>	1992	2	16	25-28 juli 1991 eller Återfärd till Stora Rågö av <i>Arnold Lindgren</i>	3	22	
Svea Kainberg stipendiat vid Ljungskile Folkhögskola	1993	4	45	Egendoms- och jordreform i Estland av <i>Hugo Mickelin</i>	3	23	
Kyrkligt				Arkiv i dagens Estland av <i>Hugo Mickelin</i>	3	23	
Upprop från fonden för Ormsö kyrka	1989	1	39	46 dygn i Estland sommaren 1991 av <i>Ivar Boman</i>	4	14	
Kyrkodagen 1989 av <i>Elin Ahlberg-Storholm</i>		4	13	Reflektioner från minnesrika somrardagar 1991 av <i>Rutt Wahlström och Jan Jakobsson</i>	4	18	
Ormsö kyrka av <i>Jimmy Dominius</i>		4	15	Svenska seglare välkomna gäster. Ur <i>Sten Rambergs loggbok</i>	4	19	
Fonden för Ormsö kyrka av <i>Elin Ahlberg</i>		4	17	Från det fria Estland			
Upprop betr. kyrkorenoering av <i>TL</i>		4	22	SOV och våra gårdar i Estland	1991	3	26
Kyrkan av <i>Edvin Lagman</i>	1990	1	2	Om tillämpningen av äganderättsreformen i Estland		3	27
Ormsö kyrka av <i>Elin Ahlberg</i>		1	18	Åter till hembygden efter nästan 50 år av <i>Rita Norrman</i>	4	13	
Ormsödagarna 27-29 juli 1990 av <i>Anders Niitepöld</i>		3	14	Nargö en septemberdag 1991 av <i>Margit Rosen Norlin</i>	4	13	
Ormsö, kort återblick av <i>Hans Selin</i>		4	10	Rapport från Estland av <i>Einar Westerberg</i>	4	20	
I S:t Olaikyrka på Ormsö den 2 november 1990 av <i>Elin Ahlberg</i>		4	14	Kurs för svensklärare på Birkas av <i>Jörgen Hedman</i>	4	22	
Estlandssvensk kyrkodag av <i>Thomas Lorentz</i>		4	15	Insamling av kontorsmaterial till Estland av <i>Evert Edström</i>	4	23	
Ormsö kyrkofond av <i>Elin Ahlberg</i>		4	20	Glimtar från Estland av <i>Hugo Mickelin</i>	4	25	
Domkyrkan i Hapsal av <i>Hugo Mickelin</i>	1991	2	15	Hem till byn av <i>Lembit Pella</i>	1992	1	12
Insamlingen för Runö kyrka av <i>Thomas Lorentz</i>		2	21	En hjälpsändning av <i>Thomas och Lena Enggrön</i>	1	24	
Runö kyrkoinsamling av <i>Thomas Lorentz</i>		3	25	Kungaparet i Estlands svenskbygder av <i>Sven Salin</i>	2	6	
Runö stenkyrka av <i>Thomas Lorentz</i>	1992	2	4	Rapport från SESK:s årsmöte i Hapsal 29 mars 1992 av <i>Herbert Stahl</i>	2	12	
En okänd svensk kyrka av <i>Kullo Remme</i>		2	9	Ormsönytt ur tidningen "Lääne Elu"	2	22	
Information om Rågökapellens minnesfond		2	16	Notiser om Estland av <i>Hugo Mickelin</i>	2	24	
"Projekt Rosleps kyrkogård" en lyckad satsning av <i>Elmar Nyman</i>		3	8	Våra gårdar av <i>Sven Salin</i>	3	2	
Runö kyrkas 80-årsjubileum av <i>Olle Österman</i>		3	11	Medborgarskap och nationalitet i Estland av <i>Sven Alur Reinans</i>	3	12	
Möte vid Rosleps kapell av <i>Olav och John Westerman</i>		3	21	Möte med en känd och okänd värld, Rågöarna av <i>Herbert Stahl</i>	3	14	
Ormsö kyrkofond av <i>Sven Svärd</i>		3	24	En grupp glada ungdomar från Birkas av <i>Sven Salin</i>	3	18	
Rågökapellens minnesfond av <i>Arnold Lindgren</i>		4	14	Estland, korta notiser klippta av <i>Hugo Mickelin</i>	3	20	
SOV:s kyrkodag 1992 av <i>Agneta Klitter</i>		4	26	Katastrofhot över Nargö av <i>Harald Luther</i>	3	22	
Ormsö kyrkofond av <i>Sven Svärd</i>		4	30	Ormsöbesök av <i>Tellervo Koivisto</i>	3	23	
S:t Mikael's kyrka i Tallinn av <i>Margit Rosen-Norlin</i>	1993	1	22	Gammalt svenskt mynt funnet på Rosleps kyrkogård av <i>Agneta Klitter</i>	3	23	
Upprustningen av Rosleps kyrkogård <i>Rickulgruppen</i>		1	23	Hemvändardagar av <i>Rita Norrman</i>	4	8	
Rickulkonfirmander 1943 <i>Rickulgruppen</i>		1	23	Nargö en vårdag av <i>Margit Rosen Norlin</i>	4	15	
Låt oss hjälpas åt att restaurera S:t Mikael'skyrkan i Reval/Tallinn av <i>Rita Rosen-Holmberg, Margit Rosen-Norlin, Arnold Lindgren och Elmar Nyman</i>		2	6	Händelser på Ormsö hösten 1992 av <i>Lars A. Lindström</i>	4	16	
Kyrkodagen, en ljusglimt i höstmörkret av <i>Agneta Klitter</i>		4	33	Ett genombrott i handeln Estland-Sverige av <i>Hans A. Peedu</i>	4	20	
Från det ockuperade Estland				Utdrag ur Ivar Bomans dagboksant. 23 juni-22 juli 1992	4	22	
Att se sig själv som i en spegel. <i>Sven Salin samtalat med Elisabeth Hedborg</i>	1989	1	27	Estland i går och i dag av <i>Hugo Mickelin</i>	4	24	
Ur Ronor 4-5 1988 av <i>Per Skans</i>		1	30	Roosta stugby i Rickul av <i>Heino Tammerman</i>	4	26	
Tre timmar på Runö. Sammandrag av kyrkoherde Joel Luhamets estniskspråkiga berättelse, översatt av <i>Thomas Lorentz</i>		1	31	Konferens på Ormsö 16-18 oktober 1992 av <i>Lars A. Lindström</i>	4	28	
Resan till Rickul av <i>Inger Nemeth</i>		1	35	Hälsningar från Ormsöungdomar som varit i Sverige	1	14	
Sportbetonad rapport från Ormsö. Översättning från estniska av <i>Anders Stenholm</i>		2	8	Republiken på Estlands 75-årsdag av <i>Hugo Mickelin</i>	1993	1	15
Hapsal vänort till Haninge ur <i>DN 89 05 11</i>		2	15	Den nya regeringen i Estland av <i>Hugo Mickelin</i>	1	16	
Estland sommaren 1989. Reflexioner och intryck av <i>Elmar Nyman</i>		3	4	Kära Kustboläsa och estlandsvänner av <i>Ivi Tamm</i>	1	24	
Resan tillbaka av <i>Edvin Lagman</i>		3	8	Läänlaste päevad av <i>Hugo Mickelin</i>	2	14	
				Estland-Sverige. Vår gemensamma historia. Utställning på Estlands historiska museum av <i>Hans Lepp</i>	2	15	

Nargö, angående miljöförstörelsen av <i>Margit Rosen Norlin</i>	2	25	Att bläddra i gamla nummer av Kustbon av <i>Thomas Lorentz</i>	4	13
Dagsläget maj 1993 - Ormsö av <i>Lars A. Lindström</i>	2	26	Familjenytt i Kustbon av <i>Hugo Mickelin</i>	4	40
Beträffande Ormsöbornas mark av <i>Olle Lindström</i>	2	27	Visste du att SOV har ett eget referensbibliotek? Av <i>Maria Wallin</i>	4	45
Hemresan av <i>Ingeborg Andersen</i>	3	17			
Till minne av de för Estland fallna av <i>Leif Carlsson</i>	3	18			
Referat från firandet av 60-årsminnet av den första och enda estlandssvenska sångarfesten i Hapsal av <i>Herbert Stahl</i>	3	24	Överflyttningen/Flykten		
Nu och då, vandring i släktens gamla marker av <i>Sven Borрман</i>	4	22	När vi lämnade Runö av <i>Jakob Grahn</i>	1989	3 17
Vormsö i mina tankar och mina bilder av <i>Inger Hahn-Redin f. Ahlström</i>	4	24	"Den stora evakueringen" för 45 år sedan av <i>Elmar Nyman</i>	4	4
Nu byggs estlandssvenskt museum i Hapsal av <i>Göran Hoppe</i>	4	26	Flykten 1943 av <i>Elmar Nyman</i>	1993	2 3
Svenska studentmössor till Birkas gymnasiet första årskull av <i>Hans von Rosen</i>	4	32	34:e båtgruppen		2 5
Tularemi på Rågöarna av <i>Arnold Lindgren</i>	4	39	För 50 år sedan av <i>Hugo Mickelin</i>		2 13
			Brev från en far till hans son av <i>Thomas Lorentz</i>		3 2
			För 50 år sedan av <i>Hugo Mickelin</i>		3 1
			Flykten över Finska viken av <i>Ellin Catharina Nee</i>		3 22
			För 50 år sedan av <i>Hugo Mickelin</i>		4 16
Estlandssvenskarna i Sverige			SONG Ungdomsavdelningen		
Svenska Odlingens vänner i Sverige 1945-1958 av <i>Edvin Lagman</i>	1989	1 16	Estlandssvensk släktforskning	1989	3 11
Svenska Odlingens vänner i Sverige 1959-1989 av <i>Edvin Lagman</i>		1 21	Släktforskning Rickul och Rågöarna		4 20
Estlandssvenskarna som kom till Roslagen av <i>Kristina Rosen</i>	1992	4 21	Nargöträff av <i>Kristina Rosen</i>	1992	4 28
50 år i Sverige av <i>Sven Salin</i>	1993	1 2	Kort Rapport över SONG:s resa till Estland 17-23 juli av <i>V. Aman</i>	1993	3 27
50 år i Sverige - vägen till det mångkulturella samhället av <i>Kristina Rosen</i>		1 13			
Estlandssvensk kultur i Utvandrarernas hus i Växjö av <i>Sven Svärd</i>	1	15			
En undersökning förr och nu av <i>Jörgen Hedman</i>	2	2	Finlandssvenskarna		
Estlandssvensk kultur i Utvandrarernas hus i Växjö av <i>Helvi Olsson</i>	3	27	Finlandssvenskarna och estlandssvenskarna av <i>Edvin Lagman</i>	1989	4 2
Estlandssvenskarnas framtid av <i>Sven Salin</i>	4	2	Finlandssvenskarnas Svenska dagen-fest av <i>Hugo Mickelin</i>	1990	4 20
			Svenska dagen, 6 november 1992 av <i>Hugo Mickelin</i>	1992	4 29
Estlandssvenskar utomlands			Personalia		
Jorden runt på 34 dagar av <i>Brigitta o Thomas Lorentz</i>	1989	1 33	Cyrrillus Kreek. Ett hundraårsminne av <i>Anders Stenholm</i>	1990	1 7
En resa till Sydamerika av <i>Brigitta Magnéli-Lorentz</i>	1991	3 17	Ormsöbor födda före 1900 som ännu lever i Sverige av <i>HM</i>		1 20
Att segla är nödvändigt ibland av <i>Hjalmar Stenberg</i>	1992	1 21	Från flyktbåt till prinsmedalj, om Algot Friberg av <i>Lars Andersson</i>		2 10
Om båtarna på Nargö och annorstädes av <i>Erik Schmidt</i>	3	4	Thomas Lorentz 1990-års estlandssvenska kulturstipendiat av <i>Elmar Nyman</i>		2 12
En hälsning från Canada av <i>Edvin Talback</i>	1993	1 14	Minnesruna - tillbakablick av <i>Hugo Mickelin</i>		2 16
			1991-års estlandssvenska kulturstipendiat, Ingeborg Pöhl-Andersen av <i>Thomas Lorentz</i>	1991	1 3
Esterna i Sverige			Lennart Meri, president med estlandssvenska anor av <i>Inger Nemeth</i>	1993	1 14
Estniskt informationskontor i Sverige	1991	3 9			
Estniska organisationer i Sverige av <i>Hugo Mickelin</i>	1992	2 18	Konstutställningar		
Estland i går av <i>Hugo Mickelin</i>		4 24	Erik Schmidt ställer ut i Estniska huset	1989	3 14
Estniska ev. Lutherska församlingen i Stockholm 50 år av <i>HM TL</i>		4 29	Från hembygdens öar och stränder. Erik Schmidts utställning av <i>Edvin Lagman</i>		4 15
Årsmöte i Eesti Maja 17 april av <i>Elisabeth von Sydow</i>	1993	2 24			
			Gammalsvenskby		
Ester utomlands			Svenskbyborna 60 år i Sverige. En historisk återblick av <i>Jörgen Hedman</i>	1989	2 17
Eesto 92 av <i>Hugo Mickelin</i>	1992	3 20	Resa till Gammalsvenskby 1 av <i>Manfred Stenberg</i>	1991	4 6
			Med hälsningar från Gammalsvenskby av <i>Jörgen Hedman</i>		4 10
Krigsminnen			Resa till Gammalsvenskby av <i>Manfred Stenberg</i>	1992	1 8
Ett dystert jubileum (Odensholm) av <i>Erik Stavas</i>	1990	2 7	Genmåle betr kyrkan i Gammalsvenskby av <i>Gunvor Utas</i>		1 11
Midsomrar 1940 och 1944 av <i>Edvin Lagman</i>	1991	2 2	Premiär för Svenskbynsidan i Kustbon		3 16
Minnen från händelserna sommaren 1941 av <i>Axel Ahlberg</i>	2	10	Svenskbynsidan		4 17
Minnen från den minnesvärda sommaren 1941 av <i>Erik Schmidt</i>	3	10	Svenskbynsidan		3 17
Kort sammanfattning ang krigshändelserna på Runö av <i>Fredrik Österman</i>	1992	1 19	Svenskbynsidan	1993	1 21
Odensholms epopé av <i>Maido Limbak</i>		2 10	Klockringningskurs		2 27
			Sverigekontakts årsstämma i Visby		2 27
Redaktionellt			Svenskbynsidan		2 19
Rättelse betr. Årsberättelsen i nr 1 1989	1989	2 12	Svenskbynsidan		3 19
Upprop betr. Elever från Nuckö gymnasium av <i>Sven Salin</i>	1991	1 16	Skildring från resa i juni till Gammalsvenskby av <i>Takneanschas Oskar (Utas)</i> del 1		3 20
Ett nytt upprop av <i>Sven Salin</i>		2 9	Skildring från resa i juni till Gammalsvenskby del 2		4 17
Välkommen som medlem i SOV och prenumerant på Kustbon av <i>Sven Salin</i>		2 13	Svenskbynsidan		4 21
Stiftelsen Aiboland av <i>Olle Lindström</i>	1992	2 22			
Den gamla hembygden i våra tankar (med lista över bidragsprojekt) av <i>Thomas Lorentz</i>		4 2	Övrigt		
Upprop om insamling för återuppbyggande av Korsgården på Runö av <i>Henrik Melin och Thomas Lorentz</i>		4 20	Om intresseanmälningar för Estlandsresor av <i>Thomas Lorentz</i>	1989	2 20
Upprop ang. Kaptener och lotsar av <i>Ivar Boman</i>		4 23	Svartman. Minne från Ormön och Grisslehamn 1950 av <i>Marianne Brus</i>		4 10
Insamling av skolmaterial av <i>Linda Stahlman</i>		4 29	Resor till Estland och Sverige för föreningens medlemmar (SESK, SOV och SONG)		4 19
En redaktör minns av <i>Edvin Lagman</i>	1993	4 4	Ang. Anmälan till deltagande i Birkas skoljubileum SOV och SONG		4 20
Kustbons redaktörer och ansvariga utgivare		4 4			
Om Kustbon 1944-1993 av <i>Elmar Nyman</i>		4 5			
Något om redaktörskap och dess vedermödor av <i>Viktor Aman</i>		4 12			

Kommentarer kring sommarens resor till Estland	1990	1	19	Katarina Hammerman och Per Söderbäck	1	23
Förväntad kommentar av Herman Lindström		2	15	Edvin Lagman	1	24
Estlands sak är vår av Sven Salin	1991	1	2	Per Wieselgren	1	26
Om resor till Estland av Elin Ahlberg-Storholm		1	14	Ormsö kyrka, interiör	1	28
Fritidshus i de forna svensksbygderna i Estland av Heino Tammerman		2	16	Sovjetestlands ärkebiskop, Kuno Pajula	1	31
Att blicka tillbaka- och framåt av Sven Salin		3	2	Runö nya kyrka, interiör. Ain Sarv, Jüri Reintam, Riho Keskpai och Joel Luhamets	1	32
Hjärtligt tack till min stora underbara familj av Linnea		4	26	Runö gamla kyrka, exteriör	1	32
Odensholms epopé av Maida Limbak		2	10	Singapores botaniska trädgård	1	33
Understen västnordväst 8. Regn. av Olle Anderstam	1992	4	18	Queenstown, Nya Zeeland	1	33
Dödsfall och minnesanteckningar				Estniska byn, Picton Australien	1	34
Per Wieselgren Minnesord av Edvin Lagman	1989	1	26	Nadi, Fidji	1	34
Maria Blees av HM		1	40	Utanför Viktor Borrmans hus 1988	1	35
Anders Kyrkslätt Ur EPL 4.11 1988		1	40	Bergsby bönhus 1988	1	36
Alexander Kask av HM		1	41	Lärare och elever i Kärrslätts folkskola 1931	1	37
Hildegard Feldman-Kask av HM		1	41	Kärrslätt-träff 1988	1	38
Andreas Stahl in memoriam av Edvin Lagman		2	10	Ormsö kyrka	1	39
Som av en händelse (3 Ormsöbor) av SAM		2	11	Agneta Hammerman 100 år	1	40
Anders Aspelin Minnesbilder av Hugo Mickelin		2	13	Vippal herrgård	2	1
Anders Lindkvist In memoriam av Hugo Mickelin		2	14	Limovägen på Runö	2	2
Anders Lindkvist av A N-n		2	14	2 Korkiskartor från 1562 och 1615	2	4
Till minnet av Paul Ariste av Edvin Lagman	1990	1	18	Korkis skolor	2	5
Mathilda Pihl avlidn av Hilding Rosenström		2	16	2 Korkiskartor från 1696 och 1712	2	6
Till minnet av Alvin Isberg av Elmar Granberg	1991	2	14	Motiv från Korkis	2	7
Emil Lindkvist Några minnesord av Hugo Mickelin		3	24	Rumpbacken, Ormsö	2	8
Ingvar Westerblom in memoriam av Alice		3	29	Ormsöstrand	2	9
Elin Ahlberg, en hängiven och uppfostrand livsgärning för estlandssvenskarna av Sven Salin		4	27	Rågöbor juni 1934	2	10
Algot Bertil Friberg. En minnesruta av Hugo Mickelin		4	28	Anders Aspelin	2	13
Algot Bertil Friberg Hängiven idrottsledare av Råland Lindberg		4	28	8 ormsöbor utanför Ormsö kommunalhus 1935	2	14
Alfred Nordström avlidn av Herbert Stahl	1992	1	25	Martín's Oskar från Bergsby kör släde	2	15
Några minnesrader om Johannes Mihkelson av Hugo Mickelin		2	25	Per Skans och Jan Erik Wikström	2	16
Anders Lindström 5.1.1908 -7.12.1992 av Hugo Mickelin och Ain Sarv	1993	1	20	Elisabeth Hedborg	2	16
Till en väns minne, Juhan Kokla av Hugo Mickelin		1	25	Svensksbybornas klockstapel i Roma	2	18
Till minnet av Karl Boman av Elmar Nyman		3	30	Karta över svensksbybornas vandring	2	19
Johannes Nyholm död		3	30	Ormsö kyrka, interiör	2	19
Illustrationer				Från SOV:s årsmöte 1989: Hans Selin hyllas	2	20
Riddargatan 3 Reval	1989	1	1	Maido Limbak med fru	2	20
Birkas Folkhögskola 1988		1	3	Maido Limbak och Hugo Mickelin	2	20
Minnesstenen på Nuckö kyrkogård		1	3	Vigda: Annelie Jonasson och Wiene Duell	2	21
Hans Pöhl		1	4	Österby brygga	3	1
Johan Nyman		1	4	Magnus de la Gardie och hans hustru Maria Eufrosyne	3	3
De fem underteckarna av SOV:s första stadgar		1	5	Två runökalendrar	3	4
Österby folkskola		1	6	F.d skolhuset i Bergsby	3	5
Estlandssvensk lärardag på Birkas 1929		1	7	Gutanäs, "Oaendan"	3	6
Kustbon Årgång 1 No 1 1 januari 1918		1	8	Gutanäs, "Neaendan"	3	6
Byholms herrgård		1	9	Stämbor strände	3	6
Ur N.D.A 7.7 35		1	9	Torgdag i Hapsal på 1930-talet	3	7
4 annonser från 1920- och 1930-talets Estland		1	10	Spithams udde	3	8
J.W Gustavsson, SOV:s ordförande 1909-1914		1	11	Här låg den lagmanska fädernegården	3	8
Oscar Ingman, SOV:s ordförande 1915-1919		1	11	Skogsstig i Spitham	3	9
Hans Pöhl, SOV:s ordförande 1920-1930		1	11	Roslep	3	9
Nikolaus Blees, SOV:s ordförande 1930-1934		1	11	Vid Rosleps kapell	3	10
Anders Lindqvist, SOV:s ordförande 1934-1935		1	11	Strandpronemaden i Hapsal	3	10
Mattias Westerblom, SOV:s ordförande 1936-1940		1	11	Nuckö kyrka och kyrkogård	3	11
Hjalmar Pöhl, SOV:s ordförande 1944		1	12	Sviby brygga 1936	3	12
Svenska gymnasiet folkdanslag 1933		1	13	Hos Maria Murman på Ormsö	3	13
Wilhelm Lundström		1	14	Släktmöte på Lindersborgs hembygdsgård	3	14
Sigurd Curman		1	14	Agneta Tomingas vid Ormsö kyrka	3	15
Gerhard Hafström		1	14	Gårdsruin i Förby	3	16
Estlandssvenska Odalvärnets stämpel		1	15	Massgården på Runö 1923	3	17
Medlemskort i SOV		1	15	Konfirmander i Runö nya kyrka 1930	3	18
Det stora uppbrötet 1944		1	15	Flygfoto över södra delen av Runö by	3	19
Estlandssvenska hemgården (Junotäppan) öppn. juldagen 1944		1	16	Matts Dreijer vid sin fädernegård	3	20
Anton Vesterberg, ordförande i SOV 1945-1950		1	18	Kuns hamn på Runö	3	20
Elmar Nyman, ordförande i SOV 1950-1957 och 1967-70		1	18	Kaljo Randmaa och Tomas Dreijer	3	21
Edvin Lagman, ordförande i SOV 1957-1967		1	18	Rågöbornas danslag i Reval	3	22
Tollaredagen 1952		1	19	Vy från Vippalstranden mot Stora Rågö	3	23
Simmol		1	20	Rågödanslaget besöker Kurgja	3	23
SOV:s 50-års jubileum 1959 i Saltsjöbaden		1	21	Ragnar Rosenberg och Alice Viklund	3	24
SOV:s lokaler på Vikingagatan		1	22	Vigda: Maria Westerman och Kenneth Andersson	3	25
Hugo Mickelin, ordförande i SOV 1970-1981		1	23	Anette Engström och Mikael Hammerman	3	25
Thomas Lorentz, ordförande i SOV 1981 -		1	23	Tre gamla rågöbor väntar på transport med Juhan	4	1
				En Ormsöbonde på m/s Juhan	4	5
				Övergiven transportkärra på Runöstrand	4	5
				Maria Algren från Runö	4	6
				Ombord på Juhan	4	6
				Sviby hamn	4	7

Kvitto ur Sigurd Curmans arkiv betr. bränsle för motorbåtsfärder i räddningssyfte	1989	4	7	Provisorisk rysk passkontroll på Ormsöstranden	3	17
Triina lämnar Hapsal		4	7	Lunch i strandslutningen på Ormsö	3	18
Karta över Nargö		4	8	Uthuslänga i Sviby	3	18
Nargöjägare på Wrangesholm		4	9	Eftermiddagskaffe	3	19
Bebyggelse på Odensholm		4	10	Utflykt till Hapsal från Sviby	3	20
Tom köttaffär i Estland		4	11	Den sjungande sanden, Runö	3	21
Vid affären i Höbring		4	12	Efter gudstjänst i Runö kyrka	3	21
Matasa i Gambyn		4	13	Runös kyrkklocka anländer till Arensburg	3	22
Elin Ahlberg med modell av Ormsö kyrka		4	14	Klockan på plats bredvid den gamla lillklockan	3	22
Erik Schmidt		4	15	Ringning med båda klockorna	3	23
Spelmännen Manfred Strickman och Osvald Pölluaed		4	18	Invigningsgudstjänst med vuxendop	2	23
Aive Klamman-Agartz och Lembit Pella		4	18	Fyren på "Houbjere"	3	23
Jörgen Hedman		4	20	Runö nya kyrkklocka i närbild	3	24
Vigda: Fumie (Mia) Intani och Kristjan Pella		4	23	Rågöbornas ankomst med Estonia 17 oktober 1940	4	1
Rosleps kapell	1990	1	1	Mats Ekman (Åtsve Mats)	4	3
Nargö nya kyrka		1	2	Mats Ekmans minnessten	4	3
Gården Frådekas, Storbyn, Lilla Rågö		1	3	Skote har n e hegor hånde	4	4
Seminarieriet i Eesti Maja 10 febr 1990		1	4	Bröllop i Labasgården, Gambyn	4	5
Margareta Jersild		1	5	Modellmelodier till de flesta av Åtsve-Mats "laikar"	4	5
Wierlandsporten i Reval		1	6	Från konfirmationen i Nuckö kyrka 1990	4	6
Karjas-strände, Rickul		1	7	Konfirmationshögtiden i Nuckö kyrka 1990	4	7
Cyrellus Kreek		1	8	Emil Norberg, Emma Malmas och Gustaf Buskas	4	8
Dans i Hullo 1937		1	9	Ormsö kyrkogård	4	10
När Sviby stora brygga byggdes		1	14	Karta över Ormsö gravgård	4	12
Bryggan vid Lillbyn, Lilla Rågö		1	15	Från öppnandet av 1975 års hembygdsdag	4	16
En bröllopskara på Lillbyns gamla brygga 1939		1	16	Modell av gården Kampesa i Kärrslätt, Ormsö	4	16
Bryggan och piren vid Lillbyn		1	16	Från hembygdsdagen 1983 på Skansen	4	16
En grupp f.d nargöbor på besök på Nargö 1989		1	16	Ann-Marie Häggman och Gerhard Hafström 1983	4	17
De engelska sjömannens gravvård på Nargö		1	17	Juta Holst 1990	4	17
"Sips vike", Rickul		1	20	Elmar Nyman och Thomas Lorentz 1990	4	17
Kompassros, litografiskt tryck fr 1735		2	1	SOV:s bokbord 1990	4	17
Lösmanseka Marks, Niby Ormsö		2	3	Sven Salin och Juta Holst 1990	4	17
Estlandssvenska sångkören vid sångfesten i Hapsal 1933		2	4	Marika Reintam och Thomas Lorentz 1990	4	17
Ormsöborna utanför Kursalen i Hapsal		2	5	Algot Slät	4	18
Utsikt från strandpromenaden i Hapsal		2	5	Maria Murman	4	19
Jesu kapell på Odensholm		2	7	Dans vid Svibyträffen	4	19
Begravning på Odensholms kyrkogård 1927		2	8	Hans Lepp	4	19
Ruinen av Jesu kapell		2	9	Gård i Kärrslätt, Ormsö	1991	1
Odensholms fyrtorn		2	9	Ingeborg Pöhl-Andersen	1	3
Algot Friberg mottager guldmedalj av prins Bertil		2	10	Dampers ria, Bisagid, Stora Rågö	1	5
Brigitta och Thomas Lorentz blir hedersmedlemmar		2	12	Teckning över "Åust-Nistuve, Storbyn, Stora Rågö	1	6
Biskopsborgen i Arensburg		2	13	Isaksgården på Runö	1	7
Jan Utas, föredragshållare vid SOV:s årsmöte		2	14	Teckning av Kokas' klädhus, Runö	1	7
Tomas Dreijer avtackas av Elin Ahlberg		2	14	Teckning över Nedergårds, Stora Rågö	1	8
Sven Salin, ny ordförande		2	15	Fiskebåt utanför Nargö	1	12
Linda Stahlman, ny styrelsemedlem		2	15	m/s Nord Estonia	1	14
Helga Ringberg, ny styrelsemedlem		2	15	Virtsu brygga	1	14
Mathilda Pihl		2	16	HMS "Caecar"	2	1
Fotomontage från återinvigningen av Ormsö kyrka 29 juli 1990		3	1	HMS "Arrogant"	2	3
När Baltic Star ankrade upp utanför Sviby		3	2	HMS "Cornwallis"	2	4
Värkoinar var dor nästan e hotes bi		3	3	Engelsmannens grav på Nargö kyrkogård	2	5
Må separator gick e let te å få gräddn ör målke		3	4	Röda arméns intåg i Reval	2	6
He var gutt te häva vagga brajver senge		3	4	Konstantin Päts	2	7
Revals stadskärna omringas av gigantiska betongförestäder		3	5	Fiskare på stranden	2	7
Svenska prästgården i Reval		3	5	Ur Sovjet-Estland	2	7
Svenska kyrkan i Reval, exteriör 1975		3	6	Ansökningar om utresetillstånd	2	8
Svenska kyrkan i Reval, interiör 1976		3	6	Järnvägsstationen i Hapsal	2	8
Sutleps kapell		3	7	Skutan "Hemma" från Rickul	2	10
Altare och predikstol i Svenska kyrkan i Reval		3	7	Odensholm. Betande får	2	11
Teatergrupp på Birkas		3	8	Zacharias Topelius	2	12
Noarootsi Maanaiste Selts' första styrelse		3	8	Benita Beckman	2	12
Vävkurs hos Amans		3	9	Ervin Johan Sedman	2	12
Alletnisk ungdoms sångkör på Nuckö		3	10	Svante Lagman med talharpan	2	13
Sanddynerna på Limo		3	11	Einar Hamberg	2	13
Julie Marie Palmkron		3	11	Brigitta Lorentz vid flygeln	2	13
Åtvidabergsdelegationen på Birkas		3	12	Alvin Isberg	2	14
Johan Ervin Sedman, Marika Valton, Ülle Schönberg och Eevi Öövel		3	12	Slottskyrkan i Hapsal	2	15
Birkas folkdanslag besöker Åtvidaberg		3	13	Ringmuren i Hapsal	2	15
Den konserverade ruinen av Rosleps kapell		3	13	Inga Ekman Johansson och Benita Beckman	2	19
Konsul Ahlander midsommartalar		3	13	Herman Treibergs modell över Koppla, Rickul	2	19
Minnessten till Mats Ekman		3	13	Rosleps kapell	2	19
Biskoparna Kuno Pajula, Erik Vikström o. Henrik Svenungsson		3	14	Badbild från början av 40-talet, Gambyn	2	20
Bårhuset på Ormsö gravgård		3	15	Fasaderna till den nya orgeln Runö Kyrka	3	1
Gunga på festplatsen i Hullo		3	15	Kyrkogården på Ormsö	3	3
Baltic Star utanför Saxby		3	17	Stickande kvinnor på bytorget i Borrbby	3	5
				Fyrtornet och fyrmästaren på Runö	3	6
				Stadsbild från Reval med tysk vaktpost	3	6

Grav på Kudjapäa kyrkogård på Ösel	3	8	Altaret i Runö nya kyrka	2	4
Derhamn, Rickul	3	9	Fragment av kyrkoherde Zetterqvists brev till baron Olof Hermelin 1911	2	4
Parti mellan Stora och Lilla Strandporten i Reval	3	10	Detalj av nya kyrkans mur	2	5
Nargö-skolbarns slöjdalster 1930	3	13	Teckning ur Stockholms Dagblad aug 1912 av Runö kyrka	2	5
Vy från Domberget, Reval	3	13	Konungen besöker ett klassrum i Birkas gymnasium	2	6
Nionde juli-avenyn i Buenos Aires	3	14	Ärkebiskop Nathan Söderblom inviger Gustaf II Adolfs-monumentet i Tartu 1928	2	7
Frihetsavenyn i Oberá	3	15	Konung Gustaf V i Reval 1929	2	7
Vattenfall i Iguazú	3	16	Kronprins Gustav Adolf på Ormsö 1932	2	8
Rio de Janeiro	3	16	Narvalejonet	2	8
Orgelbyggarfamiljen Kriisa och organisten Rolf Uusväli	3	18	Pelare i S:t Mikaelsskyrkan i Reval	2	9
Havererat sovjetiskt mudderverk	3	19	Kronprins Gustav Adolf inviger Karl XII-monumentet i Narva	2	9
Dolores Hoffmans glasmålning i Runö kyrka	3	19	Odensholms kapell	2	11
Två båtmodeller överlämnas till Runö kyrka	3	19	Odensholms kapellruin	2	11
Rolf Uusväli vid den nya orgeln	3	20	Odensholms nya fyr	2	12
Den förfallna sakristian till den gamla kyrkan	3	20	Vraket av ångaren "Vohi"	2	12
Kapellruinen på Stora Rågö	3	22	"Ingeborg" med fulla segel	2	13
Årskurs 1932-33 vid Birkas	3	24	"Ingeborgs" besättning	2	14
Sveriges generalkonsul Karl Bertil Eriksson medaljerar Irené Olljum	3	25	I väntan på avgång efter avslutad lastning i Keibu	2	15
Sven Adalberth och Stina Adalberth-Lindholm på Österby brygga	3	26	Jörgen Hedman	2	16
Birkas 1990	3	26	Bibor Maja, hånars sistor Ellen och Elmar Nyman	2	18
5 bilder från SOV:s hembygdsdag 1991 med bl a Hans Lepp, Toivo Tomingas och Ingeborg Pöhl-Andersen	3	28	Elever och lärare utanför Rosleps folkskola i slutet av 1920-talet	2	21
Kyrkan i Gammalsvenskby	4	1	Brunn i Svenskbygden	2	21
Fiskebåtar på Odensholms strand	4	2	Tjur hämtas till Sviby	2	22
Interiör från Ippgården	4	4	Runö sockenbiblioteks ex libris	2	24
Lorentz basta	4	5	Johannes Mihkelson	2	25
Bygatan i Gammalsvenskby	4	6	Altartavlan i Nargö nya kapell	3	1
Hos syskonen Anna Utas och Emma Malmas	4	7	Fiskebåtarna på Nargö. Teckning av Erik Schmidt	3	4
Gård i Gammalsvenskby	4	8	Feluckerna i Aswan	3	6
Igor Herman och Emil Norberg	4	9	Segling på Nilen	3	7
Några svenskbybor	4	9	Rosleps kapell före ombyggnaden 1935	3	8
Henning Herrman, Kjell Knutas och Alexander Kvitto i kyrkan i Gammalsvenskby	4	10	Bårhuset ombyggt till Minneskapell	3	9
Svenskar och ukrainare	4	11	Klockstapeln vid Rosleps kapell	3	9
Syskonen Sigalet vid Kristina Sigalets grav	4	12	Minnesmärke över mobiliserade och deporterade rickulbor	3	10
Minnessten vid Korsbacka/Ristimägi på Dagö	4	12	Mathias Brunbergs kors	3	10
Borgen i Hapsal	4	14	Ärkebiskop Pajula och komminister Barck i Runö nya kyrka	3	11
Fyra generationer Borrman	4	16	Lisa Sergo, Eva Lorentz och Olle Österman	3	11
Sven Borrman på trappan till Jakas "stue"	4	17	Sven Alur Reinans	3	12
Rutt Wahlström och Jan Jakobsson utanför fädernegården	4	18	Kors på kyrkogården, Lilla Rågö	3	15
Karjas-strände	4	20	Skorsten på Nikosgården, Åsbin, Stora Rågö	3	15
Kors nyrenoverade kyrka	4	21	Kapellruin på Lilla Rågö	3	15
Göran Huss, Lennart Limberg, Jörgen Hedman och Per Ivar Nilsson	4	22	Emma Malmas, Emil Norberg och Maria Norberg	3	17
Nuckö skola	4	22	Emil Hoas på Dagö	3	17
Agneta Klitter	4	24	Birkaselevernas sångkör	3	18
Ormsö kyrkofonds sammanträde	4	27	Sven Salin och ambassadör Margus Laidre	3	19
Algot Bertil Friberg	4	28	Bertil Björk och Margit Rosen Norlin	3	19
Fullriggat skepp tar lots vid Nargö.			Osmo Pölluaed och Manfred Strickman spelar	3	20
Teckning av Erik Schmidt	1992	1	Minneshuset vid Rosleps kapell	3	21
Nargöbornas underskrifter om lotsningen 1890	1	3	Walfrid Luther	3	22
Fyrskippet Nekmansgrund	1	4	President Mauno Koivisto och Fru Tellervo Koivisto	2	23
Fyrskippet Åransgrund	1	4	Jüri Reintam, Thomas Lorentz	3	28
Erik Schmidt i RAKA-arkivet, Dorpat	1	5	Kung Karl I	4	1
Storbyns hamn, Nargö	1	5	Karta över Estlands svenskbygder	4	3
Skiss över södra byn, Nargö	1	7	Rickul herrgård	4	5
Stenen med bomärke i Södra byn	1	7	Spritfabriken vid Vippal herrgård	4	7
Svenskbyättlingar	1	8	Birkas herrgård	4	7
Svenskbyättlingar	1	9	Apelkaviken	4	8
Från kyrkogården i Gammalsvenskby	1	10	Lyckholms mangårdsbyggnad 1930	4	9
Typisk grind i Gammalsvenskby	1	10	"Likesholms frua" får hjälp med stallgödselspridningen...	4	11
Karta över Rågerviksområdet	1	12	Arseni Barman från Kolnäs plöjer trädan	4	11
Korkisfolk vid Skogskyrkogården i Tallinn	1	13	Amforafynd	4	12
Pellas pojkar	1	14	Amforan tas upp	4	12
Fyra präster i S:t Mathias kyrka	1	14	Erik Schmidt med 2000-årig romersk amfora	4	13
Arnold Lindgren lägger ner blommor på Konstantin Päts' grav	15	1	Ring och kedja av brons från vikingatiden	4	14
Runöbor firar 30-årsminne på Singö	1	19	Kapellet på Nargö 1991	4	15
DINO på provtur i USA	1	21	Hornminor och skrot vid Östra hamnen på Nargö	4	15
På Atlanten, Tommi till rors	1	22	Amassadör Lars Grundberg, landshövding Anders Lipstok och kommunalordförande Rudolf Kägu på Sviby brygga	4	16
I lugna hemmaviken	1	22	Svenskbybor från Sverige och Ukraina vid Roma kyrka	4	17
Alfred Nordström	1	25	Tre torn på Understen	4	18
Runö nya kyrka på 1930-talet	2	1	Marianne Brus, fyrmästare	4	18
Viktor Aman signerar sin bok	2	3	Marianne Brus' stuga	4	19
En skara åhörare i Medborgarhuset	2	3	Kalle Brus och Agneta Eklund	4	19
			Ritning över Korsgården på Runö	4	20
			Kristina Rosen	4	21

Minnessten på Nuckö kyrkogård.

Hembygdsföreningen avser att medverka till att en minnessten upprättas på Nuckö kyrkogård över de personer som försvann under andra världskriget och sovjetockupationen.

Vi har fått en lista från Nuckö kommun över aktuella personer, men det är svårt för kommunen att veta om de blev mobiliserade, deporterade eller flydde till Sverige.

Vi tror att listan innehåller felaktigheter och tar upp namn som inte skall vara med. Vi vädjar därför om Din hjälp för att med Din kännedom få en så fullständig namnlista som möjligt.

Ändringar eller förslag till tillägg kan göras till mig som är styrelsens sammanhållande för arbetet. **Sven G. Frejman, Byggvägen 24, 762 61 RIMBO, Tel/fax 0175-71365.**

1. Alexander Bedman
2. Artur Koinberg
3. Arnold Mihlberg
4. Arvid Branten
5. Herman Tegelberg
6. Axel Tegelberg
7. Leena Viksten

38. Albert Kasela
39. Arno Kruusmaa
40. Axel Söderholm
41. Jaan Jaagupsoo
42. Artur Puhang
43. Artur Berkman
44. Alfred Vesterblom

75. Axel Vestersten
76. Fridolf Vestersten
77. Artur Alman
78. August Viiand
79. Rudolf Rant
80. Alfred Berkman
81. Edvin Adelman

Snabba fakta om Estland

Hur många människor bor det egentligen i Estland? Och hur stor andel av dem är etniska ester? Vilka estniska tidningar finns det och hur kommer man i kontakt med dem? Vilken näringssektor är störst och hur hög är egentligen inflationen?

Det kanske man plötsligt undrar en dag eller när uppgift står mot uppgift under en diskussion – och vill man ha färskare upplysningar ger det inte mycket att gå till sitt gamla uppslagslexikon och fråga.

Men den som har tillgång till Internet, hemma, på jobbet eller på biblioteket, kan snabbt få svar. Den estniska ambassaden i Stockholm har nämligen inte bara flyttat till nya lokaler (det blev för trångt i lägenheten på Storgatan och man huserar nu på Tyrgatan, nära Östra Station/Tekniska högskolan i Stockholm). Ambassaden har också en fräsch hemsida under uppbyggnad (adress: www.estemb.se).

seglade själv i dessa vatten 1992 och det var en upplevelse. Sjökortet vi hade var ryska och piratkopierade. Många sjömärken saknades vilket inte gjorde det direkt lättnavigerat i de grundfyllda vattnen. Tyvärr är det många svenskar som inte vågar sig över poelen, mest är det finnar som kommer. På ellennet finns en del smått och gott på en något vildvuxen hemsida.

<http://www.ciesin.ee/ESTONIA/MAP/est.html>

Översikts- och mer detaljerade kartor över hela Estland. Webadresserna för denna artikel är i huvudsak funna med sökprogrammet Altavista. Sökord har varit t.ex estlandssvenskar, Runö, Nuckö, Vippal, Nargö, Odensholm och så vidare. För sådana ord blir antalet träffar begränsat. Söker man istället på de estniska orden blir det ofta tvärtom. Mer kända ställen som Dagö, Ösel och Hapsal ger självklart många napp, ofta flera hundra. Det finns flera generella sidor om Estlands historia som givetvis också berör de estlandssvenska bygderna men dessa har jag ej tagit med här. Har du gjort eller känner du till någon information om hemsidor som på något sätt berör estlandssvenska bygder eller aktiviteter kan du rapportera dessa till fax 08-644 57 81 så kan de vidareförmedlas till Kustbon.

Peter Nylander
08 - 641 68 42

Där kan man hitta kortfattad information om Estlands geografi, befolkning, historia, statsskick, ekonomi, transportväsen, försvar med mera. Dessutom finns uppgifter om visumregler, resor och turism. Tyvärr hittar man bara information på engelska än så länge (åtminstone i mitten av maj när detta skrivs).

Men kanske får man allra störst nytta av alla länkar till andra estniska institutioner och företag: till presidentens hemsida, parlamentet, de olika departementen, banker, radiostationer, tidningar, universitet, turistbyrå, hamnen, flygplatsen... Allt med en enkel knapptryckning.

På utrikesdepartementets hemsida kan man också hitta upplysningar om Estland på svenska (adress: www.vm.ee).

För den som inte vill ta omvägen om några hemsidor kan vi bjuda på några utvalda korta fakta om Estland redan här.

Estland beräknas ha 1 453 200 invånare (den senaste folkräkningen genomfördes 1989, men utifrån de uppgifterna har man statistiskt beräknat hur många invånare det borde finnas 1998). Av dem bor 70 procent i städerna - och resten på landsbygden. Folktätheten är knappt 33 invånare per kvadratkilome-

ter (att jämföra med Sveriges knappt 20 mänskliga varelser per kvm).

65 procent av befolkningen är ester, ryssarna utgör 28 procent, 2,6 procent är ukrainare och knappt en procent är finländare.

Estland får 70 cm nederbörd varje år och medeltemperaturen i februari är -6 grader, i juli 17 grader Celsius.

Under religion nämns både lutheraner, ortodoxa, baptister och metodister.

Huvudstaden Tallinn har 420 000 invånare, Tartu kan räkna till 102 000, Narva 75 000 och Pärnu nästan 52 000.

Nationaldagen inträffar den 24 februari, då självständighet deklarerades år 1918.

Estland har 1644 mil vägar, varav 665 mil är asfalterade. Det finns 5 flygplatser med asfalterade landningsbanor (i Tallinn, Tartu, Pärnu, Kuressaare och Kärdla) och en oasfalterad i Viljandi.

Det finns 450 000 vanliga telefoner, tre mobilteleoperatörer, 177 000 mobiltelefoner, en riksradiostation, fem regionala och 27 lokalradiostationer, en nationell tv-station, en kommersiell, en regional och tre lokala tv-stationer.

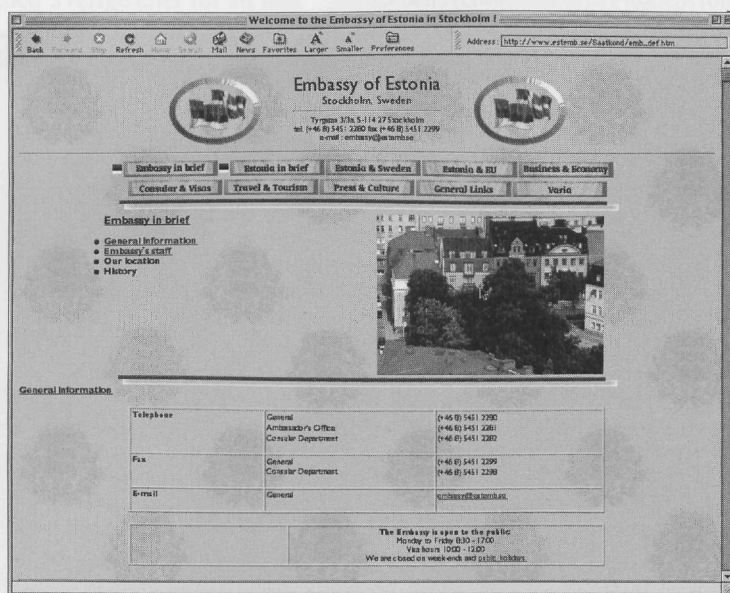
Landet står för 752 skolor (602 estniska, 113 ryskspråkiga och 37 blandspråkiga), 89 gymnasier, 10 universitet och 25 "högskolor".

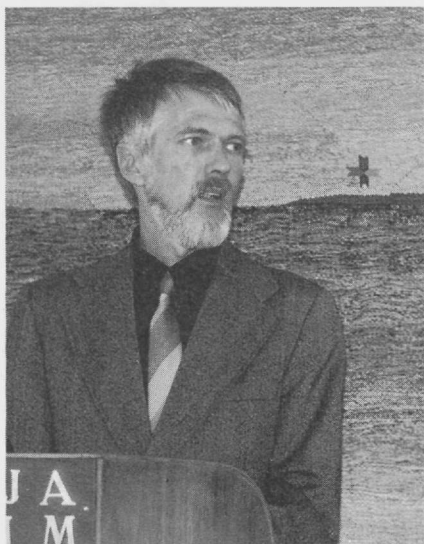
Jordbruket står för 6 procent av brutonationalprodukten (BNP), industrin 20 procent, byggsektorn 5 procent och tjänstesektorn 58 procent. BNP växte förra året med tio procent och industriproduktionen med 13 procent. Arbetslösheten var också tio procent och statsbudgeten uppges ha gått på plus med 1,3 miljarder estniska kronor.

Inflationstakten förra året blev 11,2 procent (preliminära siffror).

Ja, så här kan man hålla på och rada upp fakta hur länge som helst. Men den som vill ha ännu fler siffror kan alltså söka sig till hemsidan www.estemb.se eller ringa till ambassaden (tel 08-545 122 80, fax 08-545 122 99).

Helene Ahlberg

Arne Tennisberg ordförande i SESK.

Viveca Mickelin (fiol) och Ingrid Mickelin Fredriksson (piano) stod för musiken.

Sov:s årsmöte den 9 maj

Mats Österman från Runö arbetar på Nordiska museets arkiv.

Maria Andersin är gift med Kent Andersin med rötter på Ormsö.

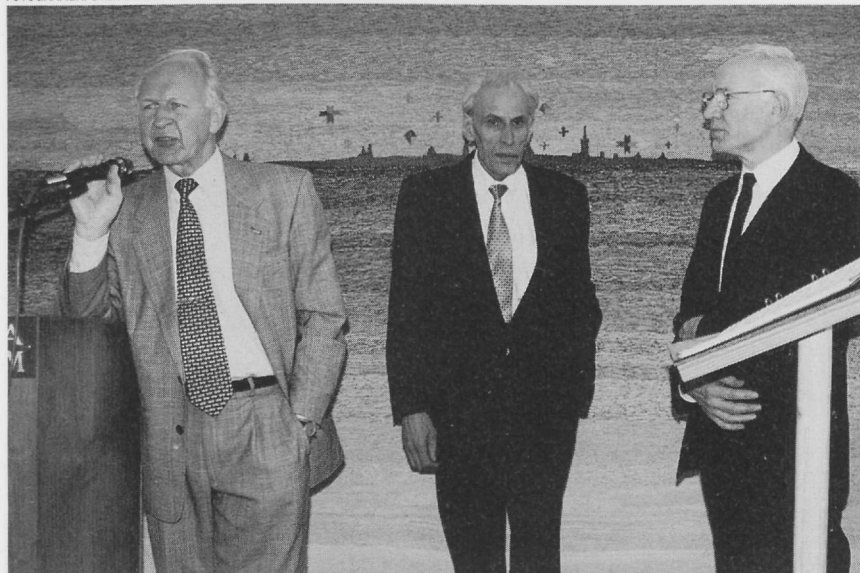
Trots strålade vårsol hade fler än vanligt hörsammat kallelsen till SOV:s årsmöte i Estniska huset i Stockholm den 9 maj 1998. Systrarna Mickelin inledde med vacker musik och därefter hälsade Sven Salin alla välkomna. Arne Tennisberg, som nyligen omvaldes som ordförande för Samfundet för Estlandssvensk kultur (SESK) var dagens enda inbjudna talare. Han framförde hälsningar från Hapsal och sade att de projekt som kräver mest av föreningen just nu är Paskleps folkhögskola och Aibolands museum. Sven Salin ställde ytterligare några frågor innan man gick vidare i programmet.

Efter lite mera musik, kafferast och sedan musik igen började de sedvanliga årsmötesförhandlingarna. Sven Salin omvaldes som ordförande för ytterligare ett år. Mats Österman som är född på Runö (Läs hans artikel i Kustbon 4/97) och Maria Andersin som är gift med en ormsöättling valdes som nya styrelseledamöter. Revisor John Engdahl hade avböjt omval och i hans ställe kom nu Kerstin Handholm. Medlemsavgiften blir oförändrat 100 kronor per år.

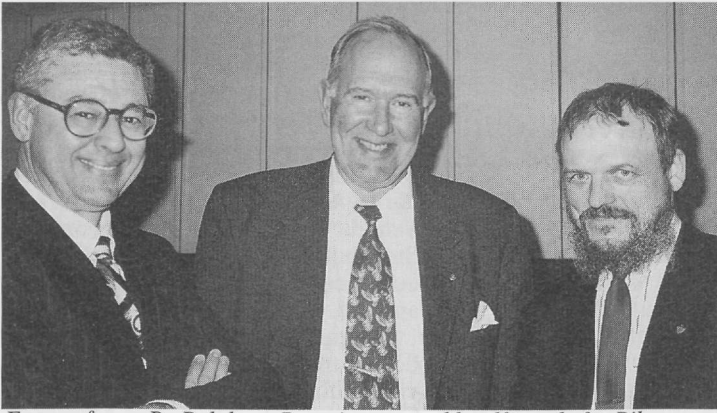
Till detta årsmöte hade alla medlemmar fått separat kallelse eftersom en viktig fråga skulle tas upp nämligen förslaget att SOV och SONG skall gå samman. Tre personer, som inte hade möjlighet att närvara vid dagens möte, hade hört av sig per post och ytterligare några yttrade sig under mötet. Se resultatet av dessa diskussioner i ledaren.

Agneta Klitter

FOTOGRAFIER: SVEN SVÄRD

Sven Salin avtackade fr v styrelsemedlemmarna Bertil Westerman, som avgick efter 15 år som kassör och Bertil Björk, som fortsätter att vara aktiv i arkivgruppen.

Från professor Bo Ralph, av Regeringen utsedd ordförande för Riksföreningen Sverigekontakt, Fil dr Lennart Limberg, föreningens generalsekreterare och Ain Sarv, vice ordförande för Samfundet för Estlandssvensk kultur (SESK).

Arne Tennisberg omvaldes som ordförande den 28 februari 1998.

Samfundet för Estlandssvensk kultur har fyllt 10 år

Samfundet för Estlandssvensk kultur (SESK) har redan fyllt 10 år. Dagens situation är inte lätt för samfundet, men man kan glädja sig åt att man har hunnit genomföra nästan allt som man planerade i början.

Samfundets 10-årsjubileum firades och årsmötet avhölls i Hapsal lördagen den 27 februari. Lyckönskningar och hälsningar överlämnades av 1:e sekreterare Niclas Trouvé på Svenska ambassaden i Tallinn, Hapsals borgmästare Urmis Sukles, Bo Ralph och Lennart Limberg från Riksföreningen Sverigekontakt i Göteborg samt Agneta Klitter och Agnes Callenmark från Svenska Odlingens Vänner respektive Rickul/Nuckö hembygdsförening i Sverige.

Dagen började med kransnedläggning på Ervin-Johan Sedmans grav. Han var samfundets ordförande under åren 1992 till 1996. Sedan besökte man Aibolands museum, där besökarna fick tillfälle att bekanta sig med en liten utställning.

På eftermiddagen började samfundets årsmöte i Hapsals kulturhus.

Ordföranden för Samfundet för Estlandssvensk kultur Arne Tennisberg berättade om SESK:s nuvarande situation. De mest aktiva områdena är Tallinn och Hapsal. I Tallinn har verksamheten koncentrerats till S:t Mikael's kyrka. Där träffas människor som är medlemmar i samfundet regelbundet andra tisdagen i månaden.

I Hapsal finns verksamhetens centrum, Paskleps folkhögskola. Här har man organiserat en gemensam utflykt till Runö och historiska konferenser. Arne Tennisberg uttryckte sin glädje över att samarbetet mellan samfundet och Aibolands museum har förbättrats på senare tid.

Ordföranden sade också att samfun-

dets största problem är brist på människor som har tid att engagera sig. På grund av rådande ekonomiska problem är det svårt att hitta människor som har tid att ägna sig åt samfundets arbete. Medlemmarna saknar stora gemensamma fester som Nucködagarna för 10 år sedan, Ormsödagar eller Runödagar. Samfundet har för närvarande inte kraft att organisera sådana sammankomster.

Samfundet för Estlandssvensk kultur har idag cirka 170 medlemmar. Ett år efter att samfundet grundats vara medlemstalet cirka 650. Men en stor del av dem var så kallade passiva medlemmar, som kom till samfundet för att få kontakter med Sverige eller för att läsa svenska.

Fast det finns många problem för samfundet var Arne Tennisberg optimistisk. Han tror att det är möjligt att få igång samfundets sällskapsliv eftersom det har tillkommit en del unga människor.

På årsmötet omvaldes Arne Tennisberg som samfundets ordförande och Ain Sarv fortsätter som vice ordförande.

Efter årsmötet samlades alla mötesdeltagarna i kulturhusets kafé för att vid kaffeborden påminnas om allt som hänt under de 10 år som föreningen verkat. Ain Sarv sade att grundidéerna hade man förverkligat. Ibland glömmes man att S:t Mikael's församling i Tallinn, Nuckö gymnasium och Aibolands museum har vuxit ur samfundet. Idag lever de ett eget liv som egna projekt. Det var också tack vare Samfundet för Estlandssvensk kultur som många estlands-

svenskar från Sverige tilläts besöka sin hembygd. Det finns många människor som genom samfundet fått möjlighet att läsa svenska och bekanta sig med estlandssvensk kultur. Och, som Ain Sarv sade, 1988 var det endast några enstaka människor i Estland som visste vilka estlandssvenskarna var. Men tio år senare hittar man knappast en människa som inte har hört talas om estlandssvenskar. Allt detta visar att Samfundet för Estlandssvensk kultur under 10 år, vilket inte är så lång tid, har hunnit göra mycket som man kan vara stolt över.

Kaire Reiljan

KAIRE REILJAN är reporter på lokaltidningen i Läänema, dvs Estlands nordvästra del. Hon är också tolk och turistguide. Sedan 1988 är hon medlem i SESK och ansvarig för deras informationsorgan RONOR. Hon har lärt sig svenska hos SESK, studerat historia i Tartu och läser just nu estlandssvensk och svensk historia på Paskleps folkhögskola. Dessutom nybliven mamma.

Firandet av 10-årsdagen inleddes med kransnedläggning på Ervin-Johan Sedmans grav.

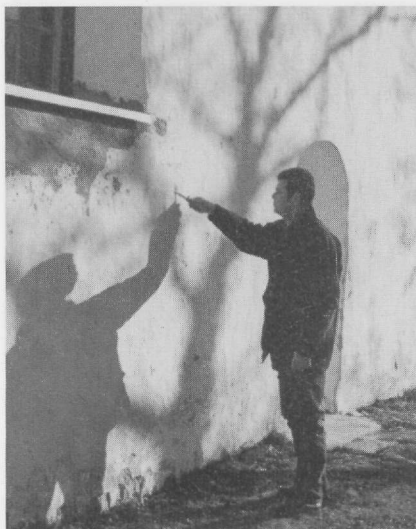

FOTO: MARGARETA HAMMERMAN

Kjell Jonsson synar putsen.

Svensk-estniskt företag kalkar om Ormsö kyrka

Nu har Ormsö Kyrkofond beslutat att Katarina Larsson, f. Törnbloms donation skall användas till omkalkning av kyrkan. Samråd har skett med Katarina Larssons släktingar, Svenska kyrkans mission och Ormsö församling. Beslutet togs vid styrelsemötet i maj och arbetet kommer att utföras under juni månad. Ormsöättlingen Kjell Jonsson och hans båda företag Murarmästar'n i Stockholm och Agro-Ehitus A/S i Tallinn kommer att utföra arbetet. Kjell Jonsson härstammar från Sviby där hans mamma är född.

Murarmästar'n har specialiserat sig på att renovera och putsa om fasader på gamla kulturbyggnader, bl a har man nyligen restaurerat fasaden på Stockholms slott och Bååthska palatset. Verksamheten i Estland är huvudsakligen koncentrerad till Tallinområdet. Det största byggprojektet var att 1993 bygga Estlands första krematorium i närheten av Pirita. Andra bygg- och renoveringsprojekt har varit att restaurera och bygga om olika fastigheter till små köpcentra runt om i Tallinn och att restaurera den militära kuststationen i Paldiski. Framtida projekt i Tallinn som man hoppas på är presidentens slott/kansli i Kadriorgparken som behöver en fasadrenovering. Presidentens kansli har tillsammans med Svenska S:t Mikael's kyrkan och ett trähus i fiskekvarteret Kalamaja fått restaureringsbidrag ur den svenska sk Östersjö-miljarden.

Arbetet med att kalka om Ormsö kyrka inleds med att laga och reparera stödmuren på norrsidan, att byta lagningarna under fönstren, provtagning visar att cementfyllningen är av fel sort. Kalkningen avslutas med att kyrkan får nya vindbrädor. Kjell Jonsson lovar att allt arbete skall vara klart i god tid till Olofsdagen.

Margareta Hammerman

Ormsö kyrkofond

Årsmöte

Vid Kyrkofondens årsmöte lördagen den 16 maj avtackades styrelseledamoten Arvid Nyman för sitt idoga arbete för Kyrkofonden och Ormsö. Arvid har varit med i Kyrkofondens styrelse sedan starten 1988 och kände nu efter tio år att det var dags lämna över till någon yngre.

Till hans ersättare valdes Sune Häggblom, född 1948 på Ormsö men bor och arbetar numera i Stockholm. Efter skolgången på Ormsö utbildade han sig till sjöman. Han arbetade i tolv år på ett stort fartyg i fiskeflottan som fiskade runt om i Östersjön, Nordsjön och Atlanten. Med ett svenskt namn och född på Ormsö betraktades han som en säkerhetsrisk och fick under de här åren inte tillstånd att gå iland i någon hamn.

Ormsönotiser:

Kommunnytt

Teet Vainola slutade som kommundirektör den sista mars och Andres Koch valdes till ny vikarierande kommundirektör fr o m den 1 april. Han saknar formella meriter och kan därför inte få jobbet som ordinarie. Han accepterade att vikariera i två månader, den tid man anser att man behöver för att söka efter en ordinarie. Andres Koch driver i vanliga fall mejeriet på Ormsö och ser jobbet som kommundirektör som ett tillfälligt inbrott. Samtidigt hade följande medlemmar av kommunstyrelsen bett att få bli entledigade. Dessa var: Marianne Kägu, Aasa Levoskin och Matti Jänes och istället valdes Melis Mägi, Ants Streng och Valvi Sarapuu in.

Harald Mickelin hade även han bett att få bli entledigad fr o m den 1 april men övertalades att stanna kvar tills vidare.

Olofsdagen

Besök Ormsö på Olofsdagen som i år infaller onsdagen den 29 juli. Är du tveksam att ta med egen bil så kontakta Hans Callergård som även i år har en resa till Ormsö i samband med Olofsdagen. Ring honom på tel 08-647 12 48 för mer information.

Hullo skola 60 år

Hullo skola firar 60-årsjubileum den 28 juli, dagen före Olofsdagen. Hela dagen blir det aktiviteter i skolan med servering, fotoutställningar från förr och nu, lotterier m.m. där intäkterna går till något trevligt för skolans elever. Alla hälsas välkomna, speciellt före detta elever.

Han slutade så småningom som sjöman och fick arbete bakom scenen på Operan i Tallinn. När det började "tina upp" i öst ansökte han om utresetillstånd till Sverige. Efter många om och men fick Sune, hans fru och två pojkar, Pelle och Sten tillstånd att flytta till Sverige och har nu permanent uppehållstillstånd här. Samma dag han anlände annonserade Stockholmsoperan efter en teatersmed och Sune fick jobbet och är fortfarande anställd.

Övriga ledamöter i styrelsen omvaldes på tre år. Ordförande Sven Salin, vice ordförande Sven Svärd, kassör John Lindström och sekreterare Margareta Hammerman. En av fondens viktigaste uppgifter under nästa mandatperiod blir att få kyrkan omkalkad vilket kommer att ske redan i år, en annan blir att hjälpa och stödja församlingen med gravgårdens skötsel och på Olofsdagen den 29 juli år 2000 fira 10-årsjubileum av återinvigningen. Detta innebär att Ormsö kyrka och församling behöver ert och vårt stöd ännu några år framöver.

Margareta Hammerman

Bättre vägar?

Fullmäktige beslöt den 28 april att tillfråga vägförvaltningen i Hapsal och be dem ta över vägunderhållet på vägarna från Hullo-Rumpo, Hullo-Borrby, Saxby - fyren, Magnushov-Bussby, Sviby-Rälby, Pikners-Hosby och till Fällana.

Omsorgsnämnd

En omsorgsnämnd är åter inrättad. Denna skall sörja för gamla och behövande. I denna grupp ingår Ants Rajando och Evy Berggren för Lutherska församlingen, Rima Koch från Baptistförsamlingen, Valvi Sarapuu från kommunen och Kadri Luuga, öns läkare.

Nya pengar

Staten har betalat ut resterande statsbidrag på EEK 500 000:-. Större delen av dessa pengar var dock redan in-tecknade för projektutredningen angående nytt reningsverk och avloppssystem på ön.

Färjan

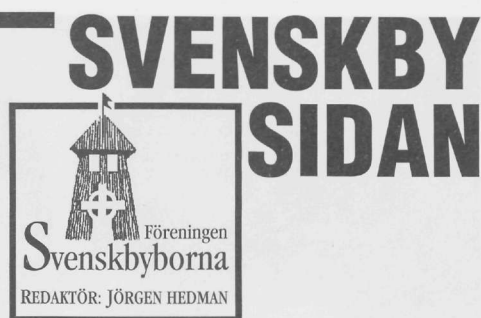
Under våren och sommaren kommer färjan till Ormsö att gå två gånger om dagen. Kvällsturen kommer att gå lite senare utom på onsdagar då den istället går tidigare på eftermiddagen.

Ormsö kyrka på Internet

Nu finns det information om Ormsö kyrka, Kyrkofonden och Olofsdagen på Internet. Sök på **Alta Vista** skriv in **Ormsö** och därefter klicka **Ormsö kyrkofond** så kommer ni rätt. Där finns också länkar till andra sidor med intressant information om Ormsö. Sidan om Olofsdagen kommer att uppdateras efter hand som ny information trillar in.

Margareta Hammerman

Notiser om Gammalsvenskby och Dagö

Insamlingen

till förmån för de behövande - framförallt pensionärerna - i Gammalsvenskby fortsätter. Svenskbykören har givit konserter till förmån för Gammalsvenskby i Roma kyrka (på nytt) den 22 mars, i Slite den 3 maj och i Hablingbo den 10 maj. Insamlingen i samband med konserterna och via uppropet i Kustbon har hittills givit ca 32.000 kronor! Postgiro-numret är: 187879-2.

Gammalsvenskby

Ett kors med en förklarande minneskrift över den svenska byn i Ukraina har nyligen rests i Gammalsvenskby. Korset skall så småningom få en minnesplatta med inskription på svenska, ukrainska, engelska och tyska. Korset står på högra sidan av gången fram till kyrkan. Idégivare och intiativtagare är Oskar. Vi hoppas att kunna publicera en bild på korset efter hand. Alvina Bila, född Norberg, avled i våras. Alvina föddes 1921 och var dotter till Simon Norberg. Alvina var en av dem som bidrog med uppgifter till boken om Gammalsvenskby. Frid över ditt minne Alvina! Kyrkoherde Staffan Beijer från Roma har kommit hem från en resa till Gammalsvenskby över den 1:a maj. Staffan har bl.a. med sig hem en aktuell

förteckning över svenskarna i området som kommunen ställt samman. Förteckningen ska översättas från ukrainska med det snaraste och kommer ev. att publiceras framöver i Kustbon.

Loppmarknad

äger rum den 11/7 13.00 vid Svenskbygården i Roma på Gotland. Servering.

Svenskbymuséet

Svenskbygården håller öppet varje dag under perioden 27/6 - 9/8, kl.13.00-17.00. Kaffeservering inne eller ute och visning av samlingarna, skärmutställning. Frivilligt inträde.

Svenskbydagen

äger rum den 1 augusti som vanligt. Gudstjänst kl 10.00 i Roma kyrka och samling i ängbet efteråt. Lika traditionellt äger samlingen rum på fastlandet söndagen den 9 augusti i *Huskvarna kyrka*, gudstjänst kl. 11.00. Samkväm och servering efteråt i församlingshemmet.

Dagö

Muséet på Kassari (södra Dagö) är öppet alla dagar 9.30. - 17.30. Dagöbaronens dag, till minne av den beryk-

tade baronen Otto Reinhold Ludwig von Ungern-Sternberg, äger rum vid Suuremõisa herrgård (Grossenhof/Storhovet) i Pühalepa söndagen den 2 augusti med maskerad (dräkter från slutet av 1700-talet/början av 1800-talet) och andra begivenheter.

För den som hanterar estniskan rekommenderas Herman Sergos roman "Randröovel" (Strandrövaren) som behandlar legenden om dagöbaronen Ungern-Sternbergs påstådda vrakplundrarverksamhet, dråpet av fartygskaptanen Carl Johan Malm 1803 och baronens förvisning till Tobolsk i Sibirien och död där. Legenderna frodas på Dagö än idag; i baronens arbetsrum i Suuremõisa spökar det! Om ni har vägarna till Västestland denna dag - missa inte detta festliga tillfälle!

Återfunna svenskbybor.

Rolf Tinnis i Småland har fått kontakt med släktingar i Kazakstan, Tyskland och i Finland. De båda förstnämnda är ättlingar till Rolfs farfars bröder som utvandrade till Kazakstan i början av 1900-talet, medan släkten i Finland är något mer avlägsen. Mer information följer. Jakten på de försvunna svenskbyborna i Sibirien (Omsk-området) fortsätter likaså.

Manngården Grossenhof/Storhovet i Pühalepa.
Foto: Nils Tiber 1927.

Mai-Liis är hemma hos Ann och hälsar på 1997.

Mina estniska barn - nyinflyttad svenska i Hapsal berättar

När Kustbon lördagen den 27 februari i år besökte Hapsal träffade vi helt oväntat en ung svensk kvinna på Posti. Det visade sig att hon sedan 1 år tillbaka är bosatt i Hapsal och arbetar på ett hem för handikappade och föräldralösa barn. Hon är utbildad vårdare och har även arbetat på särskola. Genom ett tidigare arbete på ett postorderföretag i Småland kom Ann i kontakt med Lars Nexe på Lions. För ungefär fem år sedan fick hon veta att Lions club i Älmhult beslutat att bygga ett nytt barnhem i Hapsal. Ann blev erbjuden arbete hos Lions och intresset för Estland vaknade. Så här berättar Ann Nielsen själv för Kustbon:

Helt plötsligt blev det viktigt för mig att bekanta mig med landet och folket. I södra Sverige där jag bodde startades en vänskapsförening, som jag blev medlem i. Efter ett halvår satt jag med i

styrelsen. Vi gjorde några hjälpsändningsresor till Estland och jag fick tillfälle att träffa barnen och föreståndaren på barnhemmet i Hapsal. De bodde då i ett gammalt, ner slitet hus utan några

som helst bekvämligheter. Jag reste hem full av energi och genom vänortsföreningen Hyltebruk-Lihula, öppnade jag en "second hand" butik, där inkomsten skulle gå till Estland. Vid den här tiden behövdes mycket hjälp till det estniska folket.

Den 16 november 1996 skulle huset stå färdigt.

Lions club hade startat insamling av pengar och kläder för att finansiera sitt projekt i Hapsal. Så småningom fick de köpa mark i staden. Det tog lång tid med papersexercisen. Ritningarna skulle godkännas, byggfirman skulle anlitas, men den 16 november 1995 sattes spadens i jorden.

Först den 10 maj satte man igång med att såga ner träden på den mark, som så småningom skulle bli byggnadsplats. Sedan gick det fort. Färdigmonterade byggblock anlände från Sverige och i september 1996 återvände jag hit för att se hur bygget fortskred. Då hade man redan hunnit ha taklagsfest och man kunde se hur huset skulle se ut när det blev färdigt.

Invigningsdagen

Så kom dagen för invigningen den 16 november 1996. Dagen var regnig, men alla hitresta svenskar, cirka 120 personer, var på gott humör och man tyckte nästan att solen sken på oss. Sveriges ambassadör i Estland, Katarina Brolin, kom från Tallinn och även presidentens hustru Helle Meri var med vid invigningen. Givetvis fanns också Urmas Sukles, Hannes Danilov och Janos Sahle, som varit projektledare i Estland med vid det högtidliga tillfället.

Det nya hemmet

Sedan dröjde det ytterligare fyra månader innan vi kunde flytta in. Och nu ett år senare kan man se resultatet av hjälpen. Barnen har fått det betydligt bättre och personalen stortrivs. Ingen vill flytta tillbaka till det gamla hemmet. Vi har stora ytor att röra oss på och bättre resurser för rehabilitering.

Jag arbetar fem dagar i veckan på barnhemmet och på kvällarna hjälper jag till med svenskundervisning. Dessutom har jag själv suttit hemma och läst estnisk grammatik, för att lära mig språket. Jag kunde ingen estniska alls när jag kom hit, men klarar numera att prata och förstå. Men det är inte lätt. Estniska är ett svårt språk, tycker jag.

Jag trivs i Estland med folket, naturen och kulturen. Jag har danska rötter och jag tycker att mycket här påminner om Danmark. Min anställning är ett sk projektuppdrag, men jag hoppas att jag kan stanna här ytterligare en tid.

Ann Nielsen

Välkommen till hembygdsdräktens dag 1998 på Skansen

Hembygdsdräktens dag inleds med en stor dräktparad. Vi har anmält SOV som deltagare och uppmanar dig som har dräkt att anmäla dig till vår expedition i början av augusti om du vill komma med oss.

Vi samlas vid Nordiska museet kl 11 den 30 augusti och tågar till musik upp till Skansen. I samband med invigningen på Sollidensscenen presenterar Ann Resare, chef för Skansens Klädkammare, ett representativt urval av medverkande dräkter.

Alla i folkdräkt är välkomna att delta i paraderna och har gratis inträde till Skansen denna dag.

SVENSKA ODLINGENS VÄNNER
Arkivgruppen

Två berättelser av Lembit Odres

Dessa två historier om Rågöarna och Rågöbor är hämtade ur häftet Forskningar i Harrien nr 3, utgivet av Harjumaa Muuseum, Keila 1998

Rågöbon och generalen

Rågösvenskarna tillägnade sig visserligen det estniska språket genom umgänge med paldiskiborna, men detta kom att förbli på en viss nivå liksom också umgängesformerna förblev vid det inhemska.

Deras hemvärnsmän förvarade sina bössor hemma och som säljare behärskade de målskjutningen väl. Någon exercis utfördes aldrig. Ibland framkom det, att det kanske hade behövts ändå.

Under spanska inbördeskriget kom vapenfartyget "Vena", som hörde till Franco lägret, genom oklara omständigheter in i Paldiskis hamn. Vapenlasten flyttades till magasin i land och hemvärnsmännen fick i uppdrag att bevaka den. Chefen för hemvärdet (kaiitseliit), general Orasmaa, kom snart för att på plats kontrollera förhållandet. Just då råkade vakten vara en rågökarl. General Orasmaa steg in i magasinet och vaktposten kom honom till mötes. Generalen väntade på avrapportering men rågöbon stod med händerna i fickorna på fårskinnspälsen och med geväret hängande som en stör runt halsen.

Generalen försökte rätta till den pinsamma situationen: "Känner ni inte igen mig?" Rågöbon svarade glatt: "Varför skulle jag inte känna dig. Du är ju Orasmaa!"

Säg sen att det inte råde demokrati inom hemvärdet!

Mota får

I Paldiski hade rågökarlarna sin bestämde affär, där de förrättade sina inköp. Affärsidkaren Kesküla Juss kunde lite smått svenska och var därmed en i laget bland öborna. Dessutom fanns i hans affär alla möjliga sorters varor att få; såväl fotogen, lädersmörja och skosulor som salt sill, tobak, siktat vetemjöl, socker, karameller, textilier, osv.

Mitt emot affären fanns Paldiski Föreningsbank, dit öborna ofta hade låningsärenden. I staden fanns flera uppköpare av fisk, vilket naturligtvis var förmånligt för fiskarna, eftersom fisken såldes till högstbjudande. Således fick öborna bra pris för sin fisk.

På vintern kunde man redan på långt håll känna igen öborna på deras vita fårskinnspälsar och pälsmössor av kustkarlars (finsk) modell. Vi kan till och

med tala om kulturutbyte. Som ung pojke beställde man även åt mig öbornas vita päls och på huvudet fick jag en vintermössa, ingen läki-läki (pälsmössa med nedfällbara öronflikar), men väl en äkta "kustkarls".

Sommarens fester på öarna, som försiggick på av fåren avbetade gräsplaner mellan enbuskarna, besöktes alltid av många paldiskibor men också av folk från Tallinn. Med nyfikenhet beskådades folkdansturer och deras folkdräkter som förvisso var särpräglade, färgrika. Särskilt uppskattat var ölet och man lät sig väl smaka. Eftertraktat var även det rökta fårköttet och ostarna som framställts av fårmjöl.

En bland de egna hade också Aman-dus Adamsson blivit, som upprepade gånger var på öarna och år 1898 där modellerade "Rågö säljare". Tillsammans med Adamsson besöktes öarna även av Kristjan och Paul Raud samt Georg Rist, som stod i nära förbindelse med skulptören.

Från sundet mellan Rågöarna fraktade öborna med sina båtar hälsogytta i stora tunnor som skickades med järnväg till Tallinn och som Privatsjukhuset ständigt hade användning för. Mellan enbuskarna på betesmarken växte mycket smultron som marknadsfördes såväl som smör av öarnas kvinnor i Paldiski.

Rågöborna, som betraktade sig själva som fria bönder, hade i början mottagit den estniska skattefiskalen på sitt eget sätt. Kvinnorna klättrade upp på stengärdesgården, vände rumpan till och lyfte kjolen upp över huvudet. Eftersom rågökvinor inte bar byxor under kjolen ansågs blickfånget kränkande och det blev rättegång för kränkning av ämbetsman. Kvinnorna förklarade sig inför rätten: "Det var inte för den där mannen, vi viftade bort fåren".

*Översättning från estniska av
Arnold Lindgren*

DAISURN Å ÄSTN Ormsömål av Sven Ahlström

Mora te dotra:

*'Te du berjar båka bre
ska du toa än daisur
å rågmäl, om du har tur,
å ljomt vattn te bländ he e.*

*Daisurn från fårr bako
får grill änt bli iskåldan.
Kast n tå e spillhåldan;
tu blir no uta kako.*

*Allt vai man från Baldiskaia
bårt te runska Landskape.
Äst tarvas te kakobre,
he som aistn kallar 'saia'.*

*Äst fannst e fereningsboa,
daisurn var miggas sake.
Tåm ho varmt onde aia take;
kakobre var sja mike goa.*

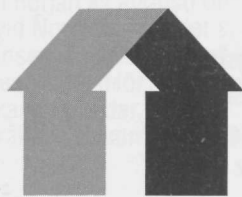
Funderar du på att sälja ditt hus eller bostadsrätt?

Vi stödjer återuppbyggnaden av vår gamla hembygd!
Just nu bidrar vi med 25 % av mäklararvodet
för återställande av Kors-gården på Runö.
Vi har god kännedom om hela storstockholm...
Norrortsmäklarna AB drivs av Tomas Österman
vars far Olle Österman är född på Runö.

Vid försäljning - anlita en mäklare med rötterna
i vår gamla hembygd!

Välkommen att ringa redan idag!

08-768 00 80

NORRORTS
m ä k l a r n a

Ljungmyrsvägen 2, Rösjö Centrum, Täby Tel: 08-768 00 80 Fax: 08-768 00 81

Årsmötet

Föreningen höll sitt 5:e årsmöte den 15 mars i SOV:s lokaler på Roslagsgatan i Stockholm. Styrelsen omvaldes. Nya medlemmar har tillkommit och fler är välkomna. Årsavgiften beslöts bli 150:- även för nästa år. Föreningens postgiro-nummer är 414 37 82-3.

Nargös förfallna kapell och dess framtida användning diskuterades. Kontakt kommer att tas med S:t Mikael's svenska församling i Tallinn som äger kapellet.

Efter mötet samlades vi till en trivsam samvaro med släkt och vänner.

Utflykt till Nargö den 11 och 12 juli

Söndagen den 12 juli kommer gudstjänst att hållas i kapellet. Båtförbindelse kommer att finnas både på lördagen och söndagen. Tider och plats för båtens avgång från Tallinn till Nargö erhålls på tel 08-717 59 04. Alla är välkomna att besöka Nargö. Efter gudstjänsten kommer en byvandring att ordnas för dem som är intresserade av Nargös historia. Samling vid kapellet för vandring till kyrkogården och tillbaka längs med byvägen genom den tidigare Storbyn till Männiko.

Möjligheter till övernattning på Nargö finns i gästhusen vid hamnen. Beställningar per tel 2-252 46 775. Servering finns. I sommar kommer en mindre båt att trafikera Nargö från Tallinn cirka 3 gånger per vecka.

Margit Rosen Norlin

Rågöspalten

Rågöbornas Danslag har fått inbjudan att medverka när Paldiski stad den 18 juli firar 280-årsdagen av tsar Peter den stores beslut att anlägga en örlogshamn på platsen.

I samband med detta planeras besök på Rågöarna under vecka 29. Ragnar Rosenborg och Erhard Lindman håller i arrangemanget med resan.

Vår förhoppning att under våren kunna sluta avtal med lantmätare i mark-återlämningsprocessen har inte infriats. Delvis har ett nytt läge uppstått för de markberättigade, eftersom staten inte längre bekostar mätarbetet för första ledets arvtagare. För det andra saknas grundplan med geodetiskt fixerade mät-punkter, vilket Paldiski stad vill ha för att uppmättningsarbetet skall kunnas påbörjas. Mot bakgrund av detta överväger merparten av de markberättigade att registrera sig på grundval av befint-

ligt kartmaterial och utan markering av gränser, medan Paldiski stad och Harju Maavalitsus (länsstyrelsen) motsätter sig en sådan lösning.

Den 22 juni invigs utställningen "Rågöborna, historia och folkkultur" på Harjumaa Muuseum, Keila och kommer att vara öppen under hela sommaren.

Arnold Lindgren

Korsgården på Runö

I början på 1990-talet befanns det angeläget att försöka renovera gårds-komplexet, som efter sovjet-tiden var den enda gård i gamla Runö by, som var någorlunda bibehållen, men på senare tid starkt förfallen.

1992 startades en insamling, som ännu pågår. Den har hittills inbringat knappt 200.000 SEK, inberäknat 30.000 kronor från Patriotiska Sällskapet och 50.000 kronor från Konung Gustaf VI Adolfs Fond för svensk kultur.

För denna summa har praktiskt taget hela gårdens långlänga kunnat återuppföras, dock under provisoriskt tak. Mera pengar behövs, och som ett led i

denna strävan har Olle och Tomas Österman i annons på annat ställe i denna tidning genom sin fastighetsbyrå "Norrortsmäklarna" utfäst sig att avsätta 25% till Korsgården av den provision de kan erhålla som ett resultat av nämnda annons. De har båda sina rötter i Runö och i tidigare generationer i Ormsö och Rickul.

Jag finner Olles och Tomas' initiativ mycket behjärtansvärt och värt all aktning och rekommenderar dem av Kustbons läsare som går i "affärstankar" att anlita "Norrortsmäklarna". Övriga intresserade, som vill stödja uppbyggnaden av Korsgården, kan insätta en summa på Runöbornas Förenings postgiro-konto 68 69 94 -5.

Thomas Lorentz

Odensholms byalag

Det har inte timat några större händelser inom byalaget ... Det lunkar på så att säga. Det som ligger närmast i tiden, när detta skrivs, är midsommarresan samt "hemvändarresorna" i sommar.

Jag önskar alla en skön sommar och hoppas att många får tillfälle att åka över. Vi återkommer i höst och tills dess. Lev väl och må gott.

Owe Fahlström

Olofsdagen

**Besök Ormsö i sommar
och fira Olofsdagen den 29 juli 1998.**

- Stockholms biskop Henrik Svenungsson deltar i högmässan tillsammans med Estlands biskop emeritus Kuno Pajula och Ormsö församlings diakon Ants Rajando.
- Djurö kyrkokör och Ormsö kyrkokör
- Ceremoni efter högmässan med anledning av Katarina Larssons f. Törnblom donation
- Två olika musikkonserter i kyrkan under eftermiddagen
- Underhållning med dans på festplatsen under kvällen

Information om inkvartering och resor kommer att finnas på SOV:s expedition, i Ormsöbladet och på Ormsö kyrkofonds hemsida på Internet, adress: sök på Alta Vista, Ormsö, Ormsö kyrkofond.

ORMSÖ KYRKOFOND I SAMARBETE MED
ORMSÖ FÖRSAMLING, DJURÖ FÖRSAMLING,
ORMSÖ HEMBYGDSFÖRENING OCH ORMSÖ KOMMUN.

Vid årsmötet i Star Hotel Sollentuna den 21 mars valdes Sven Boman till ny ordförande efter Richard Gineman. Glädjande nog ställer Richard upp som styrelsemedlem. Styrelsen är i övrigt oförändrad. Efter årsmötesförhandlingarna berättade Maido Limbak om livet i Rickul/Nucköområdet efter 1944.

- Återlämnandet av förlorad egendom går bra i Nuckö kommun om man jämför med hur det är i andra delar av Estland. Det är allt fler medlemmar som funderar på att bygga och Byggnadskommittén står gärna till tjänst med tips och information om bestämmelser.

- "Sante Marte och Kate Ränn - Nu är det dags att se dem i verkligheten". Så annonserar Ingvald Luks, som är ansvarig för en höstfest på Karlbergs slott den 24 oktober kl 12. Mer information kommer i vårt Medlemsblad nr 3.

- I år är vår förening ansvarig för genomförandet av Estlandssvenskarnas Kyrkodag i Immanuelskyrkan den 14 november. Kollekten går till uppbyggnaden av Rosleps kapell. Insamlingen är i full gång. Du kan hjälpa till redan nu genom att sätta in ditt bidrag på pg 55 68 81-1. Skriv "Roslep kapell" på inbetalningskortet. Samma postgiro använder du för att betala medlemsavgiften, som är oförändrad 150 kronor. (50 kr för ungdomsmedlem t o m 25 år).

- Roosta stugby ger 20-25% rabatt till våra medlemmar.

- Föreningens skrifter och nya vykort finns att köpa hos Estlandssvenskarna på Roslagsgatan 57. Välkommen!

Per-Erik Fyhr

I skrivande stund blommar de knotiga gamla fruktträden i Hapsal. Solen skinner och sagostaden kommer allt mer till sin rätt.

- Datum för invigningen av museets första utställning i egna lokaler är nu fastställt. Se separat annons. Den del av utställningen som presenterar de estlandssvenska bosättningsområdena har producerats av de egna organisationerna i Sverige och bröllopsbordet av estlandssvenskar här i Estland. Datum för invigningen av hela museikomplexet är beroende av hur finansieringsfrågan får sin lösning.

- Ny direktör har utsetts för museet. Estlandssvensken Alar Schönberg är 23

år gammal och uppvuxen i Birkas på Nuckö. Närmare presentation av honom får komma i senare nummer, men jag tycker att man har gjort ett mycket bra val.

- Den estlandssvenska dagen i Reval den 10 maj var mycket lyckad. Bland annat uppträdde en för tillfället sammansatt estlandssvensk kör.

- Under sommaren, efter det att utställningen invigts, är museet öppet tisdag 11-17 och lördag 12-18. Måndagar stängt. Specialvisningar för grupper enligt överenskommelse. Tel +372 47 44 965. Adressen är Sadama 32 i Gamla hamnen. Varmt välkomna.

Per Ehn

Projektledare Aibolands museum

Rapport från årsmötet 1998.

Ormsö hembygdsförening höll sitt årsmöte söndagen den 29 mars i Folkets hus i Rågsved. Trots att tiden var ändrad så att mötet började en timme tidigare än förut hade 77 röstberättigade medlemmar infunnit sig i tid och därutöver ett femtiotal övriga vänner och bekanta. Mötet började i vanlig ordning med årsmötesförhandlingar och val av funktionärer. Till årsmötesordförande utsågs Sven Salin och Ingvar Wahlberg till sekreterare. Valberedningen hade gjort stora ansträngningar för att finna lämplig kandidat att efterträda undertecknad som ordförande, som på grund av tidsbrist undanbett omval. Eftersom ingen villig kandidat gick att få fram under mötet accepterade jag att t. v. stå kvar för att om möjligt under året lösa problemet. Maria Gilbert som tidigare varit suppleant valdes in i styrelsen och Bo Nyman och Bo Stenholm valdes till nya suppleanter. Ingvar Lindkvist valdes in som ny revisorsuppleant.

inga motioner hade inkommit under motionstiden. Under övriga frågor meddelade Storhoe byalag att Vormsi pöld har ett behov av att arrendera 225 ha på några av de bästa bitarna på Magnushov. Önskemålen samlas in och redovisas i Ormsöbladet och senare beslutas om agerande.

En insamling för att bidra till Maria Murmans sjukhusvistelse gjordes bland medlemmarna och givmildheten var god. Pengarna ska överlämnas snarast för att betala hennes sjukhuskostnader.

En aktuell medlemsförteckning efterlystes och kommer som bilaga till Ormsöbladet.

Mötet avslutades med en tyst minut för dem av de våra som lämnat det

jordiska livet under året, ingen nämnd och ingen glömd.

Efter ett välkommet avbrott för kaffe med dopp till "självkostnadspris", som våra förträffliga kaffedamer (och her-rar) så vänligt är efter år ser till att vi kan njuta av, övergick vi till informationsdelen av programmet.

Sven Söderblom lämnade den senaste informationen i markåterlämningsfrågan och medlemmarna fick ställa frågor. Det mesta kunde vi nog svara på men det finns fortfarande oklara punkter, inte minst beroende på att lagar ändras och verkställighetsdatum flyttas. Lantmästarna har nu kommit igång på allvar i flera byar, meddelade Sven.

Lasse Lindström höll ett uppskattat anförande om hur han hade förberett sig för att berätta några historier från förr i tiden på Ormsö. Han fick fram så mycket material att han beslutade sig för att stället ge ut dem i bokform till förmån för hembygden. Vi fick ett litet smakprov på vad det kommer att handla om och berättelserna orsakade många skrattsalvor och också en del tårar, både hos publiken och berättaren. Vi ser fram emot boken och flera berättelser ur hans enorma förråd av mer eller lite mindre sanna historier om vår hembygd på Ormsö.

Monica Ahlström berättade om SONG:s researrangemang i sommar och andra aktiviteter under året. Sven Salin redogjorde för planerna angående SOV 90-års jubileum nästa år med aktiviteter här i Sverige och i Estland

En vädjan från Margareta Hammerman om artiklar till Ormsöbladet framfördes, helst via e-post eller på diskett, men även handskrivna artiklar går bra. Gärna också med bilder i anslutning till artikeln om det finns.

Mötet avslutades och med hjälp av den alltid lika effektiva röjningspersonalen rensades golvet i salen på bord och stolar i det närmaste lika fort som den kvarsittande ordföranden behövde för att samla ihop och få ordning på sina papper.

Jag vill samtidigt passa på och önska alla ormsöbor en trevlig sommar och på återseende till hösten.

Nils Gärdström t.f. ordförande

Aibolands museum

inbjuder till invigning
av utställningen

Guldstrand

lördagen den 27 juni 1998 kl 13.

Ormsö bröllopskalas
med mat, musik och dans

Gamla hamnen,
Sadamagatan 31-32 i Hapsal.
Tel: +372-47-44 965

Stöd uppbyggandet av ett estlandssvenskt museum i Hapsal.

Sätt in din gåva
på
Stiftelsen Aibolands Museums
postgiro 119 24 23-0.

Varje donator som skänker
1.000 kronor eller mer
får sitt namn
på den tavla över bidragsgivare
som kommer att uppsättas i
museets reception.

Noka-Nuckö- Noarootsi

Under min tid som svensklärare vid grundskolan på Birkas fick jag några gånger frågan hur det kommer sig att Nuckö på estniska heter Noarootsi. En gång kom någon och frågade spydigt: "Varför kallar ni er 'kniv-svenskar'? Bär ni alltid kniv på er?" Dock utsattes jag inte för kroppsvisitering.

Någon förklaring till namnet har jag inte sett i tryck. Ej heller har någon av mina lärare undervisat mig därom. Till-låt mig nu ge den förklaring jag på egen hand grubblat mig fram till!

Eftersom lokalbefolkningen - väl övriga estlandssvenskar också - kallat området Noka, utgår jag från att detta också är det ursprungligaste namnet på den ö, som till följd av landhöjningen

utvecklats till en halvö. (År 1715 skall Peter den Stores flotta ha seglat i farvattnet mellan ön och fastlandet.)

Kapellet på Odensholm heter Jesu kapell. I min barndom hörde jag sägas att Odensholm ska ha höjt sig ur havet, därför att Jesus en gång satt sin fot i vattnet just på det stället i Östersjön.

Att Noka skulle ha något med bibelns Noak att göra kan vi lugnt lämna därhän. Vi hade inget eget skriftspråk. En ö kallade vi i Rikull *ai*. Noka-*aie* blev därför till Nokaö, vilket i skrift förenklades till Nuckö. (Jfr Runö, Ormsö.)

Än det estniska Noarootsi då? "Park" heter på estniska park, "parkens" - pargi; "täkt" - telk; "täktets" - telgi; "blix" - välk; "blixens" - välgu. Det ser således ut, som om esterna i sitt *tal* hade svårt att skilja på "k" och "g". Det verkar som om de trodde oss svenskar om samma sak. Frågade de oss, vad det var för språk vi talade, så svarade vi: "Noka-svensk." (På samma fråga hade folkskolläraren Carl Blees svarat: "Isländska.")

Ordet noka finns inte i estniskan men väl *nuga* (läs: noga), vilket betyder "kniv", och "knivens" - noa (läs: nåa). Förmodligen sade esterna därför om oss: "Äsch! De där svenskarna kan inte riktigt estniska. De säger "nuga-svensk", för de vet inte, att "nuga", i genitiv heter "noa". Så "rättade" de "till" vårt "noka" (deras eget "nuga") till det här grammatiskt riktiga "noa". "Sverige" heter på estniska "Rootsi" (läs: räätsi). Det estniska "Noarootsi" blir därför översatt till svenska "Kniv-Sverige".

Som de flesta vid det där laget torde känna till, så är jag *svekomman* (ett finare ord för svenskhetsivrare). Som sådan hände det, att jag under min skoltid i Hapsal ibland drabbade samman med min hyresvärd. Han kunde då förtrytsamt utbrista: "Du är alls inte någon riktig svensk! Du är en "puss-rootslane" (=dolksvensk). Dymedelst ville han

framhålla, att jag inte ens var värd beteckningen "noa-rootslane" (=kniv-svensk, nucköbo).

Naturligtvis kunde jag inte låta honom få sista ordet, varför jag instämde och svarade: "Det är så sant, så sant. Jag är inte från Nuckö utan från Rikull." Två gånger tog han i radion in gudstjänst från Sverige, så att jag skulle få höra riktig svenska...

Manfred Stenberg

PS. Andra må döma, i vad mån jag kan ha rätt. DS.

Årsmöte i S:t Mikael's församling kyrkoråd

Vårt kyrkoråd under ledning av pastor Mårten Andersson hade årsmöte den 22 februari.

Under 1997 hölls 27 gudstjänster (12 fler än 1996). 1.244 personer deltog, 11 konfirmerades, 8 döptes, 2 vigslar och 2 begravningar. Söndagsskolan och undervisningen i svenska språket har fungerat bra.

Körer och instrumentalister från Norge, Sverige, Finland och Estland har uppträtt hos oss. Våra solister har med stora framgångar musicerat för oss i Sverige, Finland och Estland.

Medlemsantalet ökar ständigt i församlingen, många unga har anslutit sig.

Våra 2 största bidragsgivare under 1997 var kyrkofonden med vårt namn i Stockholm (EEK 271.102.00) samt tidningen Dagens Industri, Stockholm (EEK 253.132.00).

Vår styrelseledamot Katrin Maandi har ersatts av vår musikledare professor Peeter Paemurru.

I juni förväntas renoveringsarbeten påbörjas med medel ur Sveriges Statsminsters Östersjöråd och förhoppningsvis år 2000 är kyrkan färdigrenoverad.

Ivar Boman

Utställning Rågöborna, historia och folkkultur på Harjumaa Muuseum

Utställningen invigs 22 juni och är ett samarbetsprojekt mellan Landskapsmuseet i Harrien och Estlands Folkmuseum i Tartu.

På väg till Hapsal, Nuckö, Ormsö går det lätt att ta vägen över Keila.

Museet är öppet
onsd - sönd. Kl 11-18.
Adress: Linnuse 9, Keila.

NARGÖ

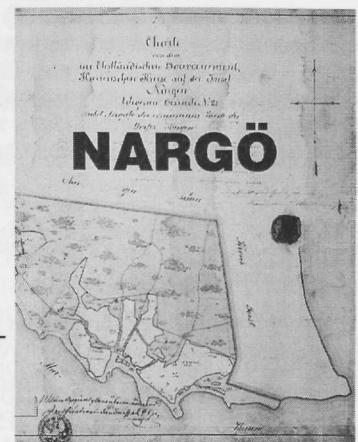
Bilder från 1871-1997

av Margit Rosen Norlin

Boken är en fotodokumentation över Nargö med bilder i färg och sv/vitt, som visar hur nargöborna levde på sin ö.

112 sidor med 129 fotografier samt kartor och skisser.

Boken kan beställas på tel 08-717 59 04 eller fax 018-50 40 72. Finns även att köpa hos SOV. Pris 200:- inkl moms. Ev porto tillkommer.

I Estland utkommer då och då lokalt riktade småskrifter, där man kan hitta intressant läsning kring en viss bygd. En sådan skrift utkom 1996 i samband med 700-års jubileet av Mattias församling i Harrien (Harju Madise) med rikligt material ur församlingens historia. Till denna församling hörde fordom också svenskbygderna Rågöarna, Korris och Vippal.

Landskapsmuseet i Harrien (Harjumaa Muuseum, Keila) publicerar en serie skrifter under rubriken "Forskningar i Harrien" (Harjumaa uurimusi). Hittills har 3 häften utkommit. Vi skall här närmare uppmärksamma häfte nr 3, "Pakri ja Paldiski kogumik" - samlade glimtar av företeelser och händelser från området runt Rågöarna och Rågervik (Paldiski).

Det ryska tsarimperiets misslyckade försök att i Rågervik anlägga en örlogshamn av gigantiska mått belyses av två korta artiklar, "Om Paldiskis forna försvarsproblem" av Heino Gustavsson och "Den ryska kronans sorgebarn" av Mati Laur. Resultatet av de ryska härskaernas storvulna drömmar blev dock så småningom en pytteliten småstads-

dyll (år 1762 döpt till Baltiiski Port - på ryska - på tyska Baltisch-port, vilket på estniska blev Paldiski) som existerade från slutet av 1700-talet fram till år 1940 och därefter den fulla sovjetmilitära skamfläck som platsen i dag vittnar om.

Mötet mellan Rysslands tsar Nikolai II och Tysklands kejsare Wilhelm II i staden år 1912 beskrivs av Allar Viivik. Om sjödrabbningarna runt Paldiski skriver Mati Öun. De olika händelserna bär rubrikerna - "Svenskarnas landstigning i Paldiski den 17 mars 1790", "Händelser under det sista rysk-svenska kriget 1808", "Engelska krigsskepp på Rågerviks sund 23-24 juni 1854", "Paldiski under första världskriget" och "Sjökriget runt Paldiski under andra världskriget".

Något om fornminnesrestaurering (skulptören Amandus Adamssons hus och Paldiskis lutherska samt ortodoxa kyrkor) redogör Jaan Tamm och Urmas Arike och om museerna i Paldiski Evi Laido och Pilvi Pöldma.

• En förteckning över rågöföremålen i Estlands Folkmuseum (Eesti Rahva-muuseum) i Tartu lämnas av Piret Öunapuu. Aivar Pöldvee (som också är redaktör för serien) berättar i en utförlig artikel om Rågö museum 1935-1940.

• "En folkspillras sorgespel" är etnografen Gustav Ränks vittnesmål från rågöbornas uppbrott 1940. Professor Ränk (nyligen bortgången vid hög äl-

der), var vid denna tid avdelnings-föreståndare på Estlands Folkmuseum i Tartu och fick i uppdrag att åka till Rågöarna för att göra uppteckningar och ta foton innan rågöborna hade förskingrats. Tillsammans med sin assistent Erik Pöld arbetade han på öarna i slutet av mars och början på april 1940.

Den med inlevelse skrivna artikeln publicerades första gången i den estniska dagstidningen "Eesti Sõna" den 4 april 1942 och är ett nytryck i denna utgåva.

• Minnen från mellankrigstidens Paldiski berättar Lembit Odres (son till Paldiskis borgmästare Johannes Odres), Endel Liive (son till bagare Johann Liive), och Sulev Vahtre (affärsbiträde hos handelsmannen Karl Kukk, numera historieprofessor i Tartu). Det handlar om litet av varje, t ex de militära pansartågens sommarläger i staden, en marknadsdag och några småhistorier i Lembit Odres tappning.

Det ryms åtskilligt på det lilla häftets 100 textsidor och i slutet finns det 14 sidor med 22 unika foton från Paldiski och Rågöarna. Vi ser fram emot nästa häfte i serien, som bär titeln "Rågöböndernas klagan inför Sveriges konung år 1684" och är av Aivar Pöldvee.

Häftena rekommenderas för dem som kan läsa estniska och kan köpas via Harjumaa Muuseum, Linnuse 9, Keila.

Arnold Lindgren

Efterarbeten kring återgång av egendom enligt

ÄGANDERÄTTSSREFORMEN I ESTLAND

Kalmet Fastighets AB, civilekonom Georg Kalmet, erbjuder i samarbete med i Tallinn verksamma specialister inom äganderättsreformen, jurist Egon Oja, advokaterna Raivo Bergson och Viktor Brügel följande tjänster:

- kontakt med hyresgäster vilka f n är bosatta i din eller din familjs fastighet
- formulering av juridiska avtal: hyresavtal, affärsjuridiska avtal m fl
- förhandlingar med dina bekanta, vänner och släktingar/medsökanden
- efterfrågningar vid vederbörliga myndigheter i estniska republiken
- rättslig och affärsrättslig rådgivning enligt lagar i estniska republiken
- förhandlingar vid domstolar i estniska republiken
- byggnadstekniska besiktningar av i Estland auktoriserad byggnadsinspektör
- beräkningar av krav för ekonomiskt lönsamt fastighets- och markinnehav samt drift
- fotoreportage av förväntad, restituerad egendom
- framställning av beslutsunderlag i övrigt inför val av bästa möjliga handlingsalternativ för dig och din familj
- förvaltning av fastighet, lägenhet, mark eller annan egendom
- översättningar till och från estniska, även från engelska till estniska
- information om estniska värdepapper - aktier, obligationer och fonder
- placering av för egendom emottagen kompensationsersättning i estniska värdepapper, enligt din fullmakt; syfte: även, att undvika stora omräkningsförluster, också tillfälligt
- andra tjänster vilka faller sig naturliga inom beskrivna verksamhetsfält.

Passa på att utnyttja ett fördelaktigt tillfälle att befästa, försäkra och effektivisera dina och din familjs materiella rättigheter i den estniska republiken. Vi kan förvalta återlämnad egendom, sälja den eller skaffa fram ny lägenhet, ny annan egendom på annan, önskad plats t ex för erhållen kompensationsersättning.

Moderata priser! Första timmen muntlig rådgivning gratis. Var vänlig ta kontakt med mig!

KALMET FASTIGHETS AB

(TALLINN)

c/o G. A. KALMET · Artillerigatan 97, 115 30 Stockholm. Tel och fax 08-664 63 45
Sihi tn. 105, EE-0016 Tallinn. Tel 009-372-670 12 03.

FOTO: ULF GUSTAVSSON

Professor Gustav Ränk - till minne

Den 5 april i år avled i Stockholm den kände estniska etnografen Gustav Ränk. Han var född i Karja socken på Ösel den 2 februari 1902. Ränk disputerade för doktorsgraden 1938 vid universitetet i Tartu/Dorpat och utnämndes redan året därpå till professor i folklivsforskning vid samma universitet. Krigshändelserna tvingade honom liksom många andra av hans landsmän och kollegor att hösten 1944 fly västerut. I ett fjärdedels sekel var Gustav Ränk sedan verksam såväl i Institutet för folklivsforskning vid Nordiska Museet som vid Stockholms högskola/universitet.

Gustav Ränks vetenskapliga produktion, som även omfattar studier rörande estlandssvenskarnas folkliga kultur, är mycket omfattande - ett dussintal böcker och ca 150 uppsatser publicerade i vetenskapliga tidskrifter. Härtill kommer memoarer, utgivna i två delar, och artiklar av varierande innehåll i tidskrifter och tidningar.

Isin doktorsavhandling skildrar Gustav Ränk allmogens bostadsskick på hemön Ösel. Avhandlingens tema visade sig vara så intressant och dittills föga bearbetat att Ränk undan för undan utsträckte sina undersökningar i ämnet till de baltiska grannländerna och rentav till mycket avlägsna "territorier" i nordöstra Europa och Asien. En viss motvikt till studierna om bondebefolkningens bostadsbebyggelse utgör hans arbete om de äldsta estniska herrgårdsbyggnadernas historia.

Gustav Ränk var även intresserad av bondebefolkningens matvanor. I den grundläggande studien "Från mjölk till

ost" behandlar han svensk mjölkhus-hållning och ostberedning i slutet av förra århundrandet.

Redan i början av 1930-talet väcktes Gustav Ränks intresse för den estlandssvenska folkulturen, främst den materiella. Efter att ha inhämtat grundliga kunskaper om den estlandssvenske bondens plöjningsredskap, kom han till slutsatsen att det urgamla krokådet, som allttjämt var i bruk, sannolikt måste medförts av Estlands svenskar från ursprungslandet Sverige.

Studiet av jordbruksredskapen ledde till ytterligare forskning. Tillsammans med arkitekten och docenten Ernst Ederberg utarbetade Gustav Ränk ett projekt som syftade till en kartläggning av byggnadskulturen inom hela det estlandssvenska bosättningsområdet. Detta vittsyftande forskningsföretag hade nätt och jämt påbörjats då den s k basperioden tog vid. Restriktioner av skilda slag gjorde att projektet tillsvidare måste läggas på is. Till all lycka tilläts Gustav Ränk och hans medarbetare resa ut till Rågöarna några veckor innan öarna utrymdes. Hans uppdrag var främst att registrera nedmonteringen av Ippgården, estlandssvenskarnas enda museum. Ett stort antal fotografier och viss data även om andra byggnader var resultatet av denna tjänsteresa. I augusti 1940 kunde Gustav Ränk också företa en forskningsresa till Nuckö. Ett antal intressanta beskrivningar och foton från bl a byn Gutanis kom till. Gustav Ränk var givetvis medveten om att det material han med stor möda samlat i Estlands svenskbygder var unikt och under inga

omständigheter fick avlägsnas eller förstöras av landets nya herrar. Med stor omsorg uppletade han lämpliga gömställen, framför allt i kyrkor, där materialet kunde placeras i väntan på ljusare tider. Tack vare Ränks omsorg och påhittighet har vi efter Estlands frigörelse glädjande nog kunnat konstatera att det mesta av Ränks dokumentation rörande svenskbygderna överlevt krig och ockupationer.

Gustav Ränk forskade oförtrutet vidare om den estlandssvenska folkliga kulturen sedan Sverige blivit hans hemland. I föreläsningar, i uppsatser, i samtal med forskare, redogjorde han för forskningsläget beträffande den estlandssvenska etnografien. Enligt hans åsikt hade befintliga materialsamlingar ännu inte till fullo utnyttjats (även om man bortsåg från de för tillfället oåtkomliga i Estland). I likhet med professor Sigurd Erixon underströk Ränk att grundliga insikter i det estlandssvenska etnografiska materialet var nödvändiga för dem som sysslade med problem rörande Östersjöländernas kulturella historia.

När samlingsverket "En bok om Estlands svenskar" planerades fann redaktionen det självklart att be professor Ränk medverka. I hans bidrag "Om estlandssvenskarnas folkliga kultur" ges läsaren en instruktiv överblick av arbetsliv och hushåll, mat och dryck, hemslöjd, dräkter, folkkonst, tideräkning och årets fester, bebyggelse och byggnadsformer. Gustav Ränk publicerade dessutom många specialstudier om den estlandssvenska folkulturen i den vetenskapliga årsboken Svio-Estonica, liksom i vår tidskrift Kustbon.

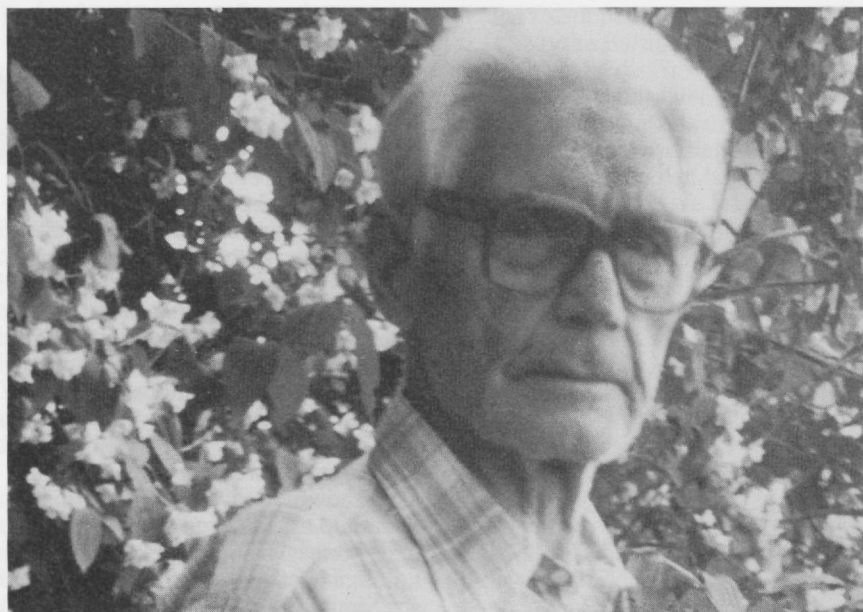
Gustav Ränk nöjde sig sällan med att enbart beskriva ett fenomen. När materialet medgav gjorde han jämförelser, t ex mellan estniskt och estlandssvenskt. Trots att de två kulturen i århundraden existerat sida vid sida fann Ränk att det visserligen fanns likheter men också markanta skillnader dem emellan.

Gustav Ränk har fått berättigat erkännande för sina forskningsinsatser såväl inom som utanför Sveriges och Estlands gränser. Härtill har bl a också den omständigheten bidragit till att merparten av hans produktion publicerats på tyska. Naturligvis kom han att tillhöra ett flertal vetenskapliga samfund såväl i Sverige som i utlandet.

En mångsidig, i vida kretsar mycket uppskattad och respekterad vetenskapsman har gått bort. Gustav Ränk behärskade konsten att tala med bönder "på bönders vis". Genom sitt folkliga, humoristiska väsen vann han sina intervjuoffers förtroende. På "fältet" hade han sitt hjärta. Gustav Ränk hade lätt för att identifiera problem och ägde förmågan att också kunna visa hur problemen borde lösas.

Han har nu kommit tillbaka till sitt älskade Ösel för att vila i hemssocknens mylla.

Elmar Nyman

Arnold Kibus
avled i januari i år,
91 år gammal.

Arnold Kibus till minne

Många hemvändande estlandssvenskar och deras anhöriga har det senaste årtiondet haft glädjen att möta Arnold Kibus vid Nuckö kyrka och har med tacksamhet kunnat följa hans omsorg och omvårdnad av kyrka och kyrkogård. Att han var en av de sista kvarvarande svensktalande kändes som ett sär-

skilt välkomnande i den gamla hembygden. Den 24 januari avled Arnold Kibus, 91 år gammal. I Estland efterlämnar han hustrun Linda och systemen Amalie, bosatt i Risti (Kors), 103 år gammal. I Sverige sörjes han närmast av systemen Marias barn, syskonkretsen Freiman, med familjer.

Ett estlandssvenskt...

Forts fr s 3.

vuxen vid Birkas, har gått igenom Nuckö Gymnasium men också läst ett år vid gymnasiet i österbottniska Kronoby. Sedan fyra år har han studerat skandinaviska språk vid universitetet i Dorpat, där han också nu i vår lägger fram sitt diplomarbete om Thoréns svenska lärarseminarium i Pasklep på 1870- och 80-talen. Det senaste året har han varit lärare i estniska och svenska åt Nordiska Ministerrådet i Pihkva (Pskov) i Ryssland. Jag tror att vi kan förlita oss på att vi framöver kommer att få ett bra ledarskap för det estlandssvenska museet och att vi också runt den nya direktören kommer att få se andra yngre estlandssvenskar arbeta med museifrågorna.

Mycket arbete återstår ännu innan vi kan kalla Aibolands Museum för ett estlandssvenskt kulturcentrum men jag vet att Alar Schönberg ser detta som en utmaning.

När nu museet öppnar är det också viktigt att peka på det arbete som redan gjorts av personalen hittills, och som vi har anledning vara tacksamma för. Maido Limbak har dragit det stora lasset med att få ett statligt museum etablerat i Hapsal, med att hitta lämpliga bygg-

nader för museet och med att få fram pengar så att det gått att anställa personal. Utan Maidos insatser kan man konstatera att det inte blivit något museum. Maidos visioner kommer förhoppningsvis även i framtiden att komma museet till godo genom att han kommer att fungera som rådgivare till museets styrelse och personal. Igar Klippberg var direktör under halvtannat år och drev under den tiden, med de pengar som gjordes tillgängliga av estniska staten och Stiftelsen Aibolands Museum, byggandet av museet på ett förenligt sätt.

Det är min förhoppning att Igar nu på något sätt kan återvända till museet för de stora byggprojekt som återstår och som han har så goda idéer för. Are Proos har med känsla och skicklighet arbetat med Väedens hus sedan flera år och det är mycket hans förtjänst att det nu går att öppna utställningen i vackra lokaler. Anne Ainjärv har arbetat med museets växande samlingar som "peavarahoidja" och det senaste året har Margit tagit ett fast grepp om museets ekonomi och bokföring. För Stiftelsen Aibolands Museum och genom stipendier från Svenska Institutet och Svenska Folkskolans Vänner har Per Ehn från Uppsala arbetat som projektledare sedan september 1997. Per berättar utförligare på annan plats i detta nummer av Kustbon om sitt arbete och vad som händer på museet.

Arnold Kibus var barnfödd i Pasklep. Två bröder August och Alexander omkom redan i första världskriget och har sina namn på minnesmonumentet på Nuckö kyrkogård. Systemen Maria, gift Freiman, och brodern Johannes kom i samband med andra världskriget till Sverige.

Arnold Kibus själv gjorde flera misslyckade flyktförsök. Han blev kvar hos modern Maria i Pasklep. Hon avled 1948 och samma år gifte sig Arnold Kibus med Linda, född Meister, hustrun som också aktivt deltagit i det kyrkliga arbetet på Nuckö.

Vid Birkaskolchosen var Arnold Kibus verksam som kvarnarbetare. Under några år på 60-talet var han tillsammans med hustrun bosatt i Nuckö gamla prästgård. Senare flyttade makarna till det hus alldeles i närheten av kyrkan där läraren Herman Söderholms föräldrar tidigare bott.

När Estland åter öppnades mot slutet av 1980-talet var en av de första insatserna i svenskbygderna att röja och återställa kyrkogårdarna. På Nuckö kom Arnold Kibus att med stor grannlaghet förvalta den uppgiften. Kanske föll det sig naturligt med tanke på nära och kära som där fått sin sista vila, och eftersom han bodde nästan tvärs över vägen.

Arnold Kibus hann under andra världskriget med kortare fångenskap under både tyskar och ryssar. I samband med den stora deportationsvägen mot slutet av 1940-talet tilldömdes han också som straff för någon oklar förseelse att hjälpa till med fängstransporter till Sibirien. Vid ett par tillfällen har Arnold Kibus besökt släkt och vänner i Sverige. Han var en älskvärd man, älskad make och morbror. Vid den öppna begravningen 31 januari i år och efterföljande samlingen i Birkas deltog ett 60-tal personer.

Text och foto Tiia Derblom-Anderson

Från den 27 juni skall det gå bra att besöka museet vid Gamla Hamnen i Hapsal. Det är naturligtvis viktigt att så många estlandssvenskar som möjligt gör det och därigenom stödjer sitt museum. Jag hoppas att det som visas där i år skall fånga intresset hos er men också hjälpa till att skapa en ökad förtäelse för estlandssvenskarna och deras samhälle hos majoritetsbefolkningen och hos besökande turister från olika håll i världen. Aibolands Museum kommer att bli en viktig verksamhet i Hapsal och något som estlandssvenskarna förhoppningsvis skall kunna vara stolta över när det nu äntligen realiseras efter 78 år.

Göran Hoppe

Min kära Svärmor,
vår Farmor och
Gammelfarmor

Agneta Andersin

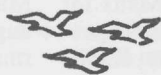
f Pihl

* 3 mars 1909 på Ormsö
† 24 mars 1998

BIRGITTA

Kent och Maria
Johan Sara
Robert och Helena
Amelia Agneta
Henrik och Marie
Viktor

*Den ro Du länge sökte
den kom till Dig till slut.
Nu borta är bekymmer,
nu får Du vila ut.*

Vår kära

Hilma "Hill" Andersson

f Österman

* 16 mars 1926
i Spithamn
† 4 maj 1998

Syskon med familjer
Släkt och vänner

*Frid susar träden
kring stugan Du älskat
Tack viskar fågeln
som var morgon
Dig hälsat
Färväl bugar
blommorna
Du vårdat så ömt
Vi saknar Dig oändligt*

Vila i frid

Vår älskade

Lars Grundsten

* 8 november 1913
på Ormsö
† 29 mars 1998

ALIDE

MAY-BRITT

Ronny Tommy
med familjer
Släkt och vänner

*Ju mer vi är tillsammans
ju gladare vi blir ...*

Vår kära

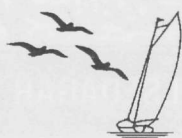
Irene Nyman

* 7 november 1907 på
Nuckö
† 5 januari 1998

Einar, Bertil, Ingrid
Sigrid, Arne, Ulla och
Marie med familj.
Nils och Tommy
Övrig släkt och vänner

*Ett hjärta av godhet
har slutat att slå
Två ögon som lyst
äro slutna
Två flitiga händer
har lagt sig till ro
och funnit den eviga vilan*

Vi tackar för allt
vad i livet Du skänkt
för kärlek, omsorg och
allt vackert du tänkt

Vår käre

Lars Beckman

* 18 maj 1902 på Ormsö
† 27 februari 1998

har stilla insomnat
efter ett långt och
innehållsrikt liv.

KARIN

INGRID och STIG
ANITA och HANS
PETER och MIKAEL
EMILÉ och BIRGIT
Släkt och vänner

Vår kära

Maria Samberg

f Notman

* 26 december 1909 på
Ormsö
† 10 februari 1998

Ingerun och Richard
Helge och Gunilla
Barnbarn
Barnbarnsbarn
Släkt och vänner

*Tag i din vård och hägnad
Oss alla, stora, små
Och låt i frid oss åter
Till nattens vila gå*

Min älskade Make
Vår käre Far och Farfar

Nikolai Koinberg

* 2 december 1906
Rickul
† 27 mars 1998

ANNA

John och Gun-Britt

Peter

Pernilla och Paul

Nelly

Övrig släkt och vänner

*Du var så trött
Din bleka kind
Nu smeks till ro
av evighetens vind*

Oskar Borrman

* 27 augusti 1911
i Spithamn
† 23 februari 1998

Älskad, saknad av
KARIN
Maj-Britt Jan-Olov
Sven Siv
Gunvor Mats
Kristina Hans
Mikael Pia
Barnbarn
Barbarnsbarn
Släkt och vänner

*Att somna in
kan inte vara farligt,
Att sväva bort
mot ro och frid
En vänlig hand
som leder varligt,
långt bort
från jordelivets strand.*

Vi önskar dig en sömn så
lugn och stilla.
En vila till en fjärran
morgondag

Vår bror och Morbror
Edvin Sigvard Enkel

* 11 mars 1930 Ormsö
† 27 februari 1998

Hilda

Siv och Valdemar
Ann och Christer
Seved och Maj-Britt
Släkt och vänner

*Slumra gott Du kära
Hav tack för allt Du gjort
Vi skall i hjärtat bära
Ditt minne ljusst och stort*

Vår kära

Nikolai Luks

* 30 maj 1905 i Rikull
† 26 april 1998

Alfred och Rosa
Adolf och Maud med
familj
Syskonbarnen

*I minnet du lever
du finns alltid kvar
I minnet vi ser dig
precis som du var*

Min älskade Make,
min käre Pappa, Svärfar
och vår Morfar

Verner Luther

* 4 maj 1912 på Nargö
† 30 april 1998

Kaisa

Seija och Johnny

Ida Alice

Släkt och vänner

*Ett hjärta av godhet
har slutat att slå.
Två ögon som lyst
äro slutna.
Två flitiga händer
har lagt sig till ro
och funnit den eviga vilan.*

Matts Dreijer till minne.

Ålands förre landskapsarkeolog och landskapsantikvarie professor Matts Dreijer har avlidit i sin hemstad Mariehamn, 97 år gammal.

Han kom att bli det sista barnbarnet till prästparet Anna Elisabeth och Adolf Fredrik Dreijer, som år 1871 flyttade från kaplanbostället på Vårdö i Ålands skärgård till Runö tillsammans med sina många barn. Bland dessa fanns sonen Fredrik, som senare efter att ha blivit änkling gifte om sig med arvtagerskan till Kors-gården på Runö, Maddi. De fick tillsammans sonen Matts "Kors Mattse". Eftersom mor Maddi avled redan när Matts var i sexårsåldern togs han om hand av sin farmor och sina fastrar Lydia och Ilma som hade bosatt

sig i Mariehamn på Åland. Matts far Fredrik kvarstod som husbonde på Korsgården och blev så småningom Runös klockare.

"Omplanteringen" var svår. Matts har själv berättat att han på runska sagt till en av sina fastrar: "Ja vill te", med vilket han menade: "Jag vill vara hos dig". Istället blev han till sin stora besvikelse serverad te.

Nåja: han acklimatiserade sig snart, studerade och blev med tiden diplomekonom, filosofie magister och arkeolog. År 1933 utsågs han till Ålands landskapsarkeolog. Han erhöll 1969 professors titel. När Ålands museum grundades blev han dess chef.

Om Matts Dreijers gärning som forskare och kulturpersonlighet under ett långt liv kommer att berättas mera utförligt i nästa nummer av Kustbon.

Matts Dreijer sörjes närmast av sonen Stig, som efterträtt sin far både som landskapsantikvarie och chef för Ålands museum, dottern Gun, läkare och dottern Chrissie, banktjänsteman.

Matts hustru Ruth avled redan år 1969. Hans livsledsagarinna därefter, Inga Kåhre stod troget vid hans sida intill slutet. I dödsannonsen har hon skrivit:

"Att älska är blomdoft på havet av brisen buren från land. Men var är den blommande lunden bortom himmelens rand".

Thomas Lorentz

GUDSTJÄNSTER I DEN SVENSKA S:T MIKAELSKYRKAN I TALLINN 1998

21 jun	2 aug	20 sep
28 juni	9 aug	4 okt
5 jul	23 aug	18 okt
19 jul	6 sep	

Samtliga gudstjänster firas på svenska och påbörjas kl 12.00. Efteråt serveras kyrkkaffe.

Tillsynspräst är Mårten Andersson, kyrkoherde i Eckerö, Åland.

Mycket välkomna!

Adress: Rüütli 9 (Gamla stan)

Extra gudstjänster äger rum hos oss söndagen den 28 juni (komminister Gunnar Stålkint från S:t Mikael's församling, Huddinge, officierar i samband med ett ungdomsläger i Birkas med ungdomar från Sverige och Estland) samt söndagen den 2 augusti med biskop emeritus, överhovpredikant Henrik Svenungsson som officiant.

Vänliga hälsningar
Ivar Boman

FAMILJENYTT

GULDBRÖLLOP

Den 15 augusti 1948 vigdes i Brännkyrka församling av pastor Colstrup Algot Brun, Nuckö och Aurelia Olivia Brunberg, Rickul.

AVLIDNA

AVLIDNA

Maria Åkerbäck, född Grundström den 28 april 1918 på Ormsö, avled den 6 mars 1998 på Gotland

Johan Benholm, född den 27 mars 1913 på Ormsö, avled den 14 mars 1998 i Stockholm

Alexander Alberg, född den 18 augusti 1915 i Rickul, avled den 23 mars 1998 i Stockholm

Maria Lundberg, född Friberg den 24 augusti 1910 på Ormsö, gift på Rågöarna, avled den 25 mars 1998 i Ålmsta Algot Schönberg, född den 20 juni 1943 i Nuckö, avled den 25 mars 1998 i Tyresö

Egil Sigvard Vahlberg, född den 18 september 1934 på Ormsö, avled den 28 mars 1998 i Enskede

Gustav Stahl, född den 14 maj 1941 i Rickul, avled den 31 mars 1998 i Södertälje

Ingrid Stalås, född Stahl den 25 juni 1925 i Rickul, avled den 4 april 1998 i Nysättra Norrtälje

BEMÄRKESEDAGAR

3:E KVARTALET 1998.

~ 98 ÅR ~

Olga Blomberg, född Koinberg den 14 augusti 1900, Rickul

~ 95 ÅR ~

Herman Nyman, född den 15 augusti 1903, Nuckö

Berit Aman, född Adler den 30 september 1903, Hapsal

~ 93 ÅR ~

Rosalie Renni, född Palmkron den 28 september 1905, Vippal

~ 92 ÅR ~

Voldemar Treiberg, född den 10 juli 1906, Rickul

Lovisa Lemberg, född Ribon den 22 juli 1906, Nuckö

Alfred Brunberg, född den 8 augusti 1906, Rickul

Katarina Peterberg, född Vahlberg den 13 september 1906, Ormsö

Fernanda Alide Küün, född Kersman den 27 september 1906, Reval

~ 91 ÅR ~

Anders Grundsten, född den 13 augusti 1907, Ormsö

Alide Heideman, född Åkerblad den 10 september 1907, Rickul

☞ 90 ÅR ☞

Helmi Sandvik, född Voksepp den 4 maj 1908, Vippal
 Rosette Vesterholm, född den 10 augusti 1908, Rickul
 Kristina Grönberg, född den 16 augusti 1908, Hapsal
 Alexander Hamberg, född den 28 augusti 1908, Rickul
 Magda Söödor, född Bachman den 16 september 1908, Reval

☞ 85 ÅR ☞

Magda Mercedes Amberman, född Proos den 19 juli 1913, Nuckö
 Alma Johanna Sjölund, född Tilgar den 29 juli 1913, Rågöarna
 Marta Olsson, född Nilsson den 3 augusti 1913, Rickul
 Laine Brun, född Pedajas den 8 augusti 1913, Dorpat
 Maria Feraeus, född Sjöström den 11 augusti 1913, Ormsö
 Katarina Grundsten, född Holm den 11 augusti 1913, Ormsö
 Salme Liiver, född Valp den 28 augusti 1913, Vippal
 Voldemar Brunberg, född den 16 september 1913, Rickul
 Leontine Klingberg, född Treiberg den 22 september 1913, Rickul
 Elfrida Liljeros, född Grundsten den 27 september 1913, Ormsö
 Johannes Frithjof Hallman, född den 27 september 1913, Fellin

☞ 80 ÅR ☞

Alma Vesterblom-Eriksson, född Zeisig den 4 juli 1918, Nuckö
 Harald Johan Luther, född den 10 juli 1918, Nargö-Neve-Hapsal
 Hans Kannel, född den 15 juli 1918, Hapsal
 Alide Vesterman, född Pesla den 16 juli 1918, Narva-Rickul
 Eveline Vahur, född Jaanberg den 23 juli 1918, Vippal
 Hans Selin, född den 25 juli 1918, Ormsö
 Johan Fagerros, född den 3 augusti 1918, Ormsö
 Elfrida Margareta Mählberg, född Söderholm den 19 augusti 1918, Nuckö
 Ida Johanna Kjellén, född Massalin den 30 augusti 1918, Ormsö
 Agneta Toomingas, född Öman den 2 september 1918, Ormsö.
 Voldemar Ahlberg, född den 10 september 1918, Rickul
 Anders Nordbäck, född den 13 september 1918, Ormsö
 Herman Kabe Rosen, född den 17 september 1918, Reval

☞ 75 ÅR ☞

Agneta Aline Sjöman, född den 4 juli 1923, Ormsö
 Maria Liljebäck, född Grönman den 7 juli 1923, Ormsö
 Alma Omvik, född Brun den 8 juli 1923, Nuckö
 Hugo Rant, född den 8 juli 1923, Nuckö
 Elof Ragnar Besterman, född den 17 juli 1923, Rickul
 Lars Hjalmar Karlström, född den 18 juli 1923, Ormsö
 Ilse Westlin, född Stahlman den 21 juli 1923, Nuckö
 Valentin Greisman, född den 22 juli 1923, Nuckö
 Agneta Lilja, född Broman den 23 juli 1923, Ormsö
 Maria Sjögren, född Öman den 3 augusti 1923, Ormsö
 Elfrida Treiberg, född Ahlkvist den 3 augusti 1923, Ormsö
 Henrik Berensson, född den 4 augusti 1923, Runö
 Edit Maria Ambrosen, född den 6 augusti 1923, Reval
 Ester Maria Weesar, född Ahlström den 13 augusti 1923, Ormsö
 Ingrid Helene Strandsten, född Stahl den 15 augusti 1923, Rickul
 Mildred Johansson, född Klippberg den 29 augusti 1923, Rickul
 Artur Edvin Lundström, född den 31 augusti 1923, Ormsö
 Alice Jöers, född den 3 september 1923, Nuckö
 Elof Ulrich Greisman, född den 4 september 1923, Nuckö
 Elmar Ingvald Söderholm, född den 5 september 1923, Rickul
 Sigrid Irene Zetterman, född Ekman den 5 september 1923, Rickul
 Anders Hjalmar Alström, född den 7 september 1923, Ormsö
 Katarina Massalin, född Ahlberg den 7 september 1923, Ormsö
 Koidula Lilly Joala, född den 7 september 1923, Reval
 Melita Ingeborg Hamberg, född Okerman den 10 september 1923, Rickul
 Otilia Sigrid Aurora Kolstad, född Gjärdman den 10 september 1923, Nuckö
 Astrid Nyberg, född Koppelman den 10 september 1923, Vippal
 Ingeborg Marie Nilsson, född Westerman den 10 september 1923, Rickul
 Dagmar Kesküla, född Leemet den 11 september 1923, Reval
 Helena Strömberg, född Malm den 11 september 1923, Runö
 Karl Tammik, född den 11 september 1923, Nargö
 Agnes Elfride Vikman, född den 12 september 1923, Nuckö

Elvira Kärras, född Schönberg den 22 september 1923, Rickul
 Evald Pella, född den 22 september 1923, Korkis
 Manfred Bombas, född den 26 september 1923, Nuckö
 Alexander Herbert Stahl, född den 27 september 1923, Rågöarna
 Manfred Vesterblom, född den 27 september 1923, Odensholm
 Katarina Jonsson, född Ahlström den 29 september 1923, Ormsö

☞ 70 ÅR ☞

Sylvia Elin Dyrberg, född Talback den 1 juli 1928, Nuckö
 Selma Hildeby, född Timmerman den 3 juli 1928, Nuckö
 Ivar Ingemar Stenberg, född den 5 juli 1928, Rickul
 Signe Björkman, född Heyman den 9 juli 1928, Rickul
 Oskar Sydman, född den 10 juli 1928, Rågöarna
 Aline Storholm, född den 16 juli 1928, Ormsö
 Salme Vikman, född den 19 juli 1928, Nuckö
 Selma Friberg, född den 19 juli 1928, Ormsö
 Evald M Alrik Engman, född den 25 juli 1928, Nuckö
 Karin Edita Andersson, född Strömkvist den 25 juli 1928, Rickul
 Alma Maria Fält, född den 26 juli 1928, Ormsö
 Alida Andersin, född den 31 juli 1928, Ormsö
 Bo Olof Svahn, född den 2 augusti 1928, Ormsö
 Gotthard Barman, född den 10 augusti 1928, Nuckö
 Britt Ingrid Söderberg, född Schönberg den 11 augusti 1928, Rickul
 Ivar Viking Fagerlund, född den 14 augusti 1928, Runö
 Astrid Näsström, född Sekobon den 16 augusti 1928, Nuckö
 Gunnar Fridolf Klingberg, född den 21 augusti 1928, Rågöarna
 Sanfrid Thomsson, född den 25 augusti 1928, Nuckö
 Sven Algot Beckman, född den 27 augusti 1928, Ormsö
 Berta Sigrid Ernström, född Seeman den 2 september 1928, Nuckö
 Ingrid Johansson, född Blomberg den 7 september 1928, Rickul
 Erik August Lemberg, född den 12 september 1928, Nuckö
 Elna Engman, född den 15 september 1928, Nuckö
 Lembit Edvard Pihlberg, född den 17 september 1928, Reval

POSTTIDNING B

Svenska Odlingens Vänner
Roslagsgatan 57, 1/2 tr ned
113 54 Stockholm
ISSN 0345-6706

Trevlig sommar!

Alfred Kungla, född den 18 september 1928, Neve

Liljan Ternestén, född den 20 september 1928, Helsingfors

Katarina Edla Pettersson, född Appelblom den 22 september 1928, Ormsö

Axel Erling Förberg, född den 25 september 1928, Ormsö

Ellen Nyström, född Hallman den 25 september 1928, Nuckö

Erik Edvin Ahlström, född den 30 september 1928, Ormsö

☞ 65 ÅR ☞

Salme Granberg, född den 4 juli 1933, Nuckö

Hilda Ingeborg Hederén, född Stenros den 10 juli 1933, Ormsö

Emil Koinberg, född den 12 juli 1933, Nuckö

Joel Tårbäck, född den 13 juli 1933, Reval

Nils Alexander Pellmas, född den 14 juli 1933, Rickul

Hilda Ingrid Lindkvist, född Söderkvist den 22 juli 1933, Ormsö

Ida Elin Ahlbom, född den 25 juli 1933, Ormsö

Sanfrid Ambros, född den 25 juli 1933, Nuckö

Erling Treiberg, född den 27 juli 1933, Rickul

Karin Margot Söderholm, född den 5 augusti 1933, Nuckö

Erhard Lennart Lindman, född den 18 augusti 1933, Rågöarna

Sven Mathias Borrman, född den 22 augusti 1933, Rickul

Elin Maria Sjöström, född den 23 augusti 1933, Nuckö

Gloria Åkerblad, född den 25 augusti 1933, Rickul

Paulina Berkman, född den 26 augusti 1933, Nuckö

Elna Classon, född Hallman den 29 augusti 1933, Rickul

Olof Bergman, född den 30 augusti 1933, Nuckö

Ilse Lisette Antsvee, född den 31 augusti 1933, Nuckö

Sture Olof Stahl, född den 1 september 1933, Rickul

Rolf Schönberg, född den 4 september 1933, Rickul

Kalju Sirel, född den 6 september 1933, Nargö

Öilme Luks, född den 11 september 1933, Rickul

Evert Aldor Söderholm, född den 21 september 1933, Fellin

Ulf Henry Neivelt, född den 21 september 1933, Reval

Ingrid Ingeborg Hellman, född Zeisig den 22 september 1933, Nuckö

Gerhard Alfred Schönberg, född den 24 september 1933, Rickul

Herman Heldring, född den 25 september 1933, Rickul

Evald Birger Fällman, född den 29 september 1933, Ormsö

☞ 60 ÅR ☞

Nils Holger Espling, född den 4 juli 1938, Rågöarna

Inga Küün, född den 7 juli 1938, Reval

Sara Adelman, född den 8 juli 1938, Nuckö

Sten Anton Åkerblad, född den 9 juli 1938, Rickul

Elvira Alide Nyholm, född den 15 juli 1938, Ormsö

Kalle Engman, född den 15 juli 1938, Nuckö

Jaan Peetre, född den 15 juli 1938, Pernau

Stig Olof Klippberg, född den 17 juli 1938, Rickul

Halja Metsmaa, född den 18 juli 1938, Vippal

Astrid Alide Söderholm, född den 20 juli 1938, Nuckö

Helju Helga Jürgensman, född den 23 juli 1938, Nuckö

Gunnar Lundgren, född den 24 juli 1938, Nuckö

Sven Stahl, född den 27 juli 1938, Rickul

Bo-Erik Nyman, född den 30 juli 1938, Ormsö

Svetlana Pisarev, född den 30 juli 1938, Reval

Sigrid Gunhild Liljebäck, född den 1 augusti 1938, Ormsö

Allan Boman, född den 10 augusti 1938, Reval

Olof Bernard Westerholm, född den 14 augusti 1938, Rickul

Rein Kungla, född den 21 augusti 1938, Neve

Alvar Gjärdman, född den 23 augusti 1938, Reval

Olle-Knut Klippberg, född den 29 augusti 1938, Rickul

Erik Egil Bergström, född den 9 september 1938, Ormsö

Egil Ivar Ahlblom, född den 21 september 1938, Ormsö

Krista Brun, född den 28 september 1938, Reval

Dennis Szabó, född den 28 september 1938, Budapest

Göte Henning Brunberg, född den 29 september 1938, Rickul

Evald Henrich Hamberg, född den 30 september 1938, Rickul

☞ 50 ÅR ☞

Rolf Gothard Lindgren, född den 31 mars 1948, Skultuna/Rågöarna

Jöns Thorsten Hansen, född den 4 juli 1948, Stockholm/Hapsal

Monika Gray, född Meristo den 11 juli 1948, Stockholm/Ormsö/Nargö

Liilian Larsen, född Paljasmaa den 15 juli 1948, Södertälje/Vippal

Inga-Lill Odselius, född Svedberg den 18 juli 1948, Södertälje/Rågöarna

Karl-Oskar Pella, född den 23 juli 1948, Skultuna/Korkis/Rågöarna

Pär Ronnie Ericson, född den 26 juli 1948, Upplands Väsby/Rågöarna

Marianne Ojaste, född den 31 juli 1948, Södertälje/Oru/Nuckö

Ingemaj Södergren, född den 31 juli 1948, Västerhaninge/Runö

Olof Gunnar Poëll, född den 11 augusti 1948, Saltsjöbaden/Reval

Gunvor Maria Pettersson, född Ahlberg den 11 september 1948, Stockholm/Ormsö

Nils Gunnar Engqvist, född den 22 september 1948, Södertälje/Rickul

Snart födelsedag?

Fyller du 50, 60, 65 etc
och vill bli omnämnd här i
Kustbon?

Skicka då in uppgifter om namn
(ev flicknamn), födelsedatum
och ort (bördig från ...) till

Kustbon, Roslagsgatan 57,
113 43 Stockholm.

Eller ring Ulla-Stina Rundgren
08-612 75 99 mån-tor 9-14
stängt i juli.